

kuva: Mäntsälän kunnan kuvapankki

Talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2024–2026

Mäntsälän kunta

Kunnanvaltuusto 14.11.2022

Sisällys

1. Talousarvion yleisperustelut.....	3
1.1 Kunnanjohtajan katsaus	3
1.2 Mäntsälän kunnan strategia ja tavoitteet	4
1.3 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys.....	7
1.3.1 Kuntatalouden tila.....	7
1.3.2 Mäntsälän kunnan toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys	9
1.3.3 Henkilöstösuunnitelma	17
1.3.4 Mäntsälä 2026 talousohjelma.....	18
1.4 Riskienhallinta ja keskeisemmät riskit.....	19
1.5 Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta sekä tilivelvolliset.....	20
2 Käyttötalousosa	23
2.1 Hallintopalvelualue	25
2.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue.....	32
2.3 Tekninen ja elinvoimapalvelualue.....	41
3. Tuloslaskelma	47
4. Investointiosa.....	48
5. Rahoitusosa	54
6. Yhteenveto valtuuston sitovista määrärahoista.....	55
7. Konserniosa	57
7.1 Tytäryhtiöiden talousarviot	58
8. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet.....	64
Liite 1. Henkilöstösuunnitelma palvelualueittain	67
Liite 2. Valtuustoaloitteet.....	70
Liite 3. Vertailu kehukseen.....	72

Tulot	Verotulot 53,2 milj. €	Valtionosuudet 15,2 milj. €	Toimintatuotot 11,4 milj. €
Menot	Hallintopalvelut 8,7 milj. €	Sivistys- ja hyvinvointi- palvelut 37,1 milj. €	Tekninen ja elinvoimapalvelut 17,6 milj. €
Tunnusluvut	Lainakanta 87,7 milj. €	Nettoinvestoinnit 9,3 milj. €	Vuosikate/poistot 179%
	Tilikauden ylijäämä 7,2 milj. €	Asukasmäärä 2023 lopussa 21150 (ennuste)	Tulovero% 8,36
	Lainakanta asukasta kohden 4 146 €	Kuntakonsernin lainakanta 184 milj. € (ennuste)	Toimintatuotot / Toimintakulut 18%
	Vuosikate 768 € / asukas	Investointien tulorahoitus 170%	Toiminnan ja investointien kertymä 12246 milj. € (5 vuotta)

1. Talousarvion yleisperustelut

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Mäntsälässä vuoden 2023 ja tulevien vuosien näkymiin vaikuttaa luonnollisesti myös maailmanlaajuinen taloudellinen ja poliittinen tilanne sekä sen epävarmuus. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, energiakriisi ja inflaation kiihtyminen sekä mahdollinen taantuma heijastuvat myös kunnan toimintaan. Talousarvio ja suunnitelmavuodet onkin laadittu poikkeuksellisen suuren epävarmuuden vallitessa. Talousarvio on laadittu syksyn 2022 verotulo- ja valtionosuusennusteiden pohjalta ja kunnan oma talous näyttää varsin positiiviselta. Vuoden 2023 tilikauden tulos on n. 7,5 milj.€ ja suunnitelma vuosinakin 2024–2026 tulos olisi ylijäämäinen. Riskit liittyvät erityisesti verotulojen kertymään, valtionosuuksien määrään sekä yleiseen korkotasoon. Lisäksi epävarmuutta liittyy myös kunnan tytäryhtiöiden kuten Nivos Oy:n ja Mäntsälän jäähalli Oy:n tuloksentehtävyyteen. Vuoden 2023 talousarvioon ei enää esimerkiksi sisälly Nivos Oy:n kunnalle maksamaa pääomakorkoa (1,6 milj. €).

Vuoden 2023 talousarviossa isoin yksittäinen investointi on Koskenrannan päiväkotijärjestelyjen valmistuminen. Suunnitelmavuosien osalta on siirretty Myllymäen mahdollisen laajennushankkeen toteutuksen suunnittelua. Tämä on tehty siksi, että vuoden 2023 aikana tullaan teettämään tilatarveyselvitys, johon kytketään ainakin Hepolan ja Myllymäen koulujen tarpeet sekä nuorisotilojen, kirjaston ja musiikkiopiston tilatarpeet.

Mäntsälän kuntastrategia vuosille 2022–2025 hyväksyttiin kunnanvaltuuston joulukuun 2021 kokouksessa. Strategian ytimessä ovat kuntalaiset ja kunnassa toimivat yritykset. Yhteisenä toiminta-ajatuksena on kuntalaisten hyvinvoinnin ja yhteisön elinvoimaisuuden edistäminen. Strategissa on myös määriteltynä kunnan arvot: turvallisuus, yhteisöllisyys ja vastuullisuus. Arvot ovat niitä ohjenuoria ja periaatteita, joiden pitää näkyä kunnan päivittäisessä toiminnassa ja johtamisessa.

Toiminnallemme on myös asetettu erittäin kovat tavoitteet eli tavoittelemme kasvua, haluamme myös kehittyä sekä ennen kaikkea tavoitteenamme on olla parhaan arjen paikkakunta. Tavoitteen saavuttamiseksi meillä on kolme kärkitavoitetta: Turvallinen, sujuva arki, Osallistava yhteisöllisyys sekä vastuullinen, kehittävä vire.

Strategian toteutumista seurataan kärkitavoitteille asetettujen tavoitteiden ja niille määriteltyjen mittareiden avulla. Nämä konkreettiset tavoitteet ja mittariarvo päätettiin toukokuun 2022 valtuustossa ja ne ovat nyt ensimmäisistä kertaa mukana koko vuoden. Näiden yhteisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää meiltä kaikilta arjen tekemistä, yhdessä tekemistä ja parhaimmillaan strategian mukainen toiminta onnistumisen yhteispeliä.

Yksi keskeinen kunnan kehittymistä ja strategian toteutumista mittaava mittari on kunnan asukasluku ja sen kehitys. Strategian mukaisesti me tavoittelemme asukasluvun 0,5–1,0 %:n vuotuista kasvua. Vuoden 2023 osalta asukaslukutavoitteeksi on asetettu 21 150.

Vuosi 2023 on myös ensimmäinen vuosi, jolloin sosiaali- ja terveystoimen menot ja siihen liittyvät valtionosuudet eivät enää näy kunnan budjetissa. Tämä pienentää budjetin loppusummaa merkittävästi, samalla myös kunnan tuloveroprosentti leikkautuu ja se on 8,36 %. Hyvinvointialueet aloittavat varsinaisen toimintansa vuoden 2023 alusta. Mäntsälä kuuluu Keski-Uudenmaan hyvinvointialueeseen yhdessä viiden muun kunnan kanssa. Keskeistä tulee jatkossa olemaan hyvinvointialueen kanssa tehtävä ns. yhdyspintatyö sekä kunnan edunvalvonta. Haasteista ja epävarmoista näkymistä huolimatta voimme katsoa erittäin luottavaisesti tulevaan. Paljon on vielä tehtävää, olemme kuitenkin hyvällä tiellä ja tekemisen suunta on selkeä. Yhdessä me voimme tehdä Mäntsälästä parhaan arjen paikkakunnan.

21.10.2022 Hannu Laurila, kunnanjohtaja

1.2 Mäntsälän kunnan strategia ja tavoitteet

Mäntsälän strategia hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 13. joulukuuta pidetyssä 2021 kokouksessa. Kuntastrategiassa määriteltiin tavoitetilä, sekä päämäärät, joihin pyritään tämän valtuustokauden aikana (2021–2025). Lähtökohtana oli kuntalaisten, kunnan työntekijöiden, alueen yrittäjien ja päätöksentekijöiden kanssa yhteistyössä määritelty kunnan arvopohja, sekä visio tavoitetilasta. Visiona on kasvava ja kehittyvä Mäntsälä, jossa arki on sujuvaa ja turvallista.

Vision lähtökohtana on toiminta-ajatus, jonka mukaan kuntalaisen hyvinvointia ja yhteisön elinvoimaisuutta pyritään edistämään.

Tästä näkökulmasta määriteltiin kolme tärkeintä painopistealuetta:

1. Turvallinen, sujuva arki
2. Osallistava yhteisöllisyys
3. Vastuullinen, kehittävä vire

Koko kuntaa koskevat strategiset mittarit ja tavoitetasot on laadittu valtuustokaudelle, joita tul- laan seuraamaan koko valtuustokauden ajan. Ku- luvalla vuodelle 2023 ja tuleville vuosille 2024– 2025 on määritelty vuosikohtaiset tavoitearvot, joita verrataan lähtötasoon v. 2021.

Mittareilla seurataan, kuinka valtuustokauden ta- voitteiden saavuttamisessa edetään ja onko teke- misen suunta oikea.

Mäntsälän kunnan johtoryhmä, kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto seuraavat strategisten tavoittei- den toteutumista osavuositarkastusten ja tilinpää- töksen yhteydessä. Lisäksi lautakunnat ja palvelu- alueiden johtoryhmät seuraavat strategiaa to- teuttavien ohjelmien etenemistä säännöllisesti.

Tarkastuslautakunta arvioi vuosittaisessa arvioin- tikertomuksessaan valtuuston asettamien tavoit- teiden toteutumista. Punaisella merkityt tavoit- teet ovat muutettu vuoteen 2022 verrattuna.

kuva. Mäntsälän strategia

Mäntsälän kunnan strategiasta johdetut valtuustoa sitovat kärkitavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit:

Turvallinen ja sujuva arki 					
Kärkitavoite	Mittari	Lähtötaso 2021 >	tavoite 2022	tavoite 2023	tavoite 2025
Lähipalvelut toteutetaan palvelulupauksen mukaisesti, kustannus-tehokkaasti, asukaslähtöisinä.	Asukasluku, kasvu 0,5-1,0 %/vuosi	20 839	20 993	21 150	21 469
	Vapaa kunnan omakotitonttivaranto 31.12. (kpl)	17	30	30	30
	Rakennuslupien käsittelyaika siitä, kun lupahakemus on riittävä päätöksentekoon	selvityksessä	2-5 viikkoa	2-5 viikkoa	2-5 viikkoa
	Palvelujen kustannukset suhteessa muihin Kuuma-kuntiin, ulkoiset toimintakulut €/as	Tp 2021: 6 062 €/asukas. Keskimäärin Kuuma-kunnat 6 271 €/asukas	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin
	Kuntalaisten tyytyväisyys -kysely	Ei mitattu	Kysely toteutettu	Kyselyn tulokset viety palvelualueiden suunnitteluun	
Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvointia suunnitelmallisella tekemisellä.	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta	9,3 %	Ei mitattu	8,5 %	
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Syrjäytymisriskissä (ei työssä, opiskele, ei varusmiespalveluksessa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä	Ei tietoa	Ei mitattu	17,4 %	
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi, % 8. ja 9. luokan oppilaista	26,7 %	Ei mitattu	26,7 %	
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista	4 %	Ei mitattu	4 %	
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Ylipaino (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2–6-vuotiailla	22,7 %	Ei mitattu	22 %	
	Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely joka toinen vuosi)	7,6		5,6	4
	Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely joka toinen vuosi)	10		8	6
	Hyte-kerroin	16,8 €/as	17,4 €/as	18,0 €/as	18,4 €/as
Parannetaan arjen turvallisuutta	Kevyen liikenteen usia väyliä väh. €/vuosi	vaihdellut vuosittain +/- 400 000 €	400 000 €	400 000 €	400 000 €
	Huumausainerikokset yhteensä vuodessa, Mäntsälä (Poliisin tulostietojärjestelmä PolStat)	54 (arvio)	50	45	40
	Liikenneturvallisuus, henkilövahingot Mäntsälässä	24	20	alle 20	alle 20

Osallistava yhteisöllisyys 					
Kärkitavoitte	Mittari	Lähtötaso 2021 >	tavoite 2022	tavoite 2023	tavoite 2025
Päätöksenteko on avointa ja osallistavaa.	Kotisivut: aloitteiden ja palautteiden teemojen määrä	ei mitattu	20	200	200
	Äänestysaktiivisuus kunta- ja eduskuntavaaleissa	K 50,1 EK 68,5	EK 2023 70 %	EK 70 %	K 60 %
Rakennetaan yhteisöllisyyttä tukemalla yhteistä tekemistä.	Kunnan myöntämä tuki järjestöille eur/v (avustukset ja laskennallisesti ilmaiset tilat)	120 000	150 000	340 000	340 000
	Aloitteiden (kv ja kuntalais) läpimenoaika	9 kk	6 kk	3 kk	3kk
	Vaikuttamistoi mielinten lausuntojen ja kannanottojen määrä	3	16	16	16
Vahvistetaan luottamusta osallistavalla johtamisella	Säännöllinen työtyytyväisyyskysely, asteikko 1-5	ei mitattu	3,5	3,6	3,7
	Sairauspoissaolot	11,13	alle 12	alle 12	alle 12

Vastuullinen, kehittävä vire 					
Kärkitavoite	Mittari	Lähtötaso 2021 >	tavoite 2022	tavoite 2023	tavoite 2025
Kuntakonserni toimii vahvistetun työllisyyttä sekä yrittäjyyttä.	Työttömyysaste, Uudenmaan 3. parhaan joukossa	6,90 %	Uudellamaalla 3. parhaan joukossa	Uudellamaalla 3. parhaan joukossa	Uudellamaalla 3. parhaan joukossa
	Aloittavien yritysten nettolisäys (uusi)	65	-	70	75
	Raakamaanhankinta, ha	keskiarvo v. 2016-2021: n. 17,8 ha/v	30	30	30
Myyntissä olevat vapaat yritystontit	Pieniä (alle 1 ha): 5 kpl, suuria (yli 1 ha): 4 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 0 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.
	Vuosikate/poistot %	178 %	>100 %	>100 %	>100 %
Toimitapoja kehitetään ketterästi ja tuloksellisesti tietoon pohjaten	Verotulojen kasvu %	7 %	>2%	>2 %	>2%
	Konsernin lainat ja vastuut €/asukas	10 934 €/asukas	10 934 €/asukas	ei ylitetä kriisikuntakriteerejä	ei ylitetä kriisikuntakriteerejä
	Vuosittain arvioitavien (lean) prosessikuvausten määrä	-	2	5	5
Kunnan hankinnoissa, investoinneissa ja palvelukehityksessä noudatetaan vastuullisuutta.	Laaditaan elinkaari- ja vaikuttavuuslaskelmia keskeisiin hankkeisiin ja hyödynnetään niitä hankintakriteerejä laadittaessa	0	2	2	4
	Investointihankkeissa työllistämisehtoa käyttäen luotujen työ- ja oppisopimuspaiikkojen määrä/ vuosi	1	4	4	6
	Kuntakonserni on hiilineutraali v 2035 mennessä, vuosittaiset Co2 päästöt/asukas	Päästöt/asukas 2019 (t CO2e) : 6,1	5,2	5,2	4,5

1.3 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys

1.3.1 Kuntatalouden tila

Vuosi 2022 on näyttäytynyt odotettua vahvempaan. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan BKT:n odotetaan kasvavan 1,7 prosenttia vuonna 2022, joka on 0,2 % parempi kuin kevään ennusteissa. Ensi vuonna kasvu on heikkoa, vain 0,5 %, ja Suomea uhkaa taantuma.

Työttömyysaste tänä vuonna paranee edellisestä vuodesta Suomessa 7,7 prosentista 6,6 prosenttiin. Työttömyysasteessa ei ole näkyvissä muutosta ensi vuodelle eikä suunnitelmakausille. Valtiovarainministeriön syksyn ennusteen mukaan inflaation kasvu Suomessa vuonna 2022 on n. 6,5 %. Inflaatioennuste on noussut koko alkuvuoden osalta. Inflaation kasvu on lisännyt painetta korkojen nousulle ja lyhyet ja pitkät korot ovat kääntyneet kasvuun. Inflaation ennustetaan taittuvan ensi vuodelle ja valtiovarainministeriön ennusteen mukaan se on noin 3,2 prosenttia vuonna 2023.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuu siirtyy vuoden 2023 alussa toimintansa aloittaville hyvinvointialueille. Suuressa kuvassa kuntatalouden juoksevat menot ja tulot likimain puolittuvat, mutta verotuloja kertyy osin edelleen uudistusta edeltäneiden korkeampien kunnallisveroprosenttien ja jako-osuuk-sien mukaisesti. Kertaluontoisten ajoitustekijöiden vuoksi vuosi 2023 onkin kuntataloudessa poikkeuksellisen vahva. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlasketun toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan jopa 1,2 miljardia euroa ja tilikauden tuloksen noin 2,7 miljardia euroa ylijäämäinen.

Muutos on kuitenkin vain väliaikainen. Vuonna 2024 kuntatalous heikkenee jälleen. Kehitysarvion mukaan kuntatalouden toimintamenot kasvavat vuosittain keskimäärin 2,9 prosenttia ja toimintatulot keskimäärin 0,7 prosenttia vuosina 2024–2026. Toimintamenojen kasvu aiheutuu pääasiassa hintojen noususta.

Mäntsälässä toimintatulot laskevat muutettuun vertailukelpoiseen talousarvioon 0,2 prosenttia ja

toimintakulut kasvavat 1,5 prosenttia. Toimintakate heikkenee vuoden 2022 muutettuun talousarvioon 1,9 prosenttia.

Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2022 yhteensä noin 26,8 mrd. euroa. Vuonna 2023 kuntien verotulot ovat arvioilta 14,1 mrd. euroa. Kunnissa verotulot pienenevät keskimäärin 47,3 prosenttia vuonna 2023. Mäntsälän kunnassa verotulot ovat 53,2 milj. euroa ja verotulot pienenevät 46,7 prosenttia vuoden 2022 tilinpäätösennusteeseen verrattuna. Ansiotulojen kasvu vuodelle 2023 vähennyksien jälkeen on noin 3,7 prosenttia. Vuonna 2024 verotulot laskevat, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen täysimääräinen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Verorahoitus kasvaa keskimäärin 3,0 prosenttia vuodessa vuosina 2025–2026. Kunnanjohtajan talousarvioesityksen verotuloker-tymä pohjautuu Kuntaliiton syyskuun verotuloen-nustekehikkoon. Verotuloarvio ei pidä sisällään muutoksia nykyisiin veroprosentteihin.

Mäntsälässä valtionosuudet pienenevät n. 58 prosenttia vuoden 2022 tilinpäätösennusteeseen verrattuna. Valtionosuuksien ennuste perustuu Kuntaliiton ennusteeseen. Valtionosuudet ovat arvion mukaan n. 15,2 milj. euroa.

Kuntatalouden kehitysennuste näyttää kokonaisuudessaan vuonna 2023 hyvältä, kun vielä vuosi sitten kuntatalouden tilan ennakoitiin heikkenevän selvästi. Nyt kunnallis- ja yhteisöverojen vahva kehitys on paikannut tilanteen.

Kaikkiin kuntatalouden ennusteisiin liittyy kuitenkin huomattavaa epävarmuutta. Kuntatalouden kustannuksiin kohdistuu kovia paineita, koska julkisen sektorin palvelut ovat työvoimavaltaisia, joten kunta-alalle sovittu virka- ja työehtosopimus ja sen kustannusvaikutukset näkyvät sekä henkilös-tökustannuksissa että

palvelun ostoissa. Kustannuspaineita aiheuttaa myös korkeana pysyttelevä inflaatio. Myös konserniyhtiöiden toimintaan liittyy riskejä.

Kunnanjohtajan talousarvioesityksessä Mäntsälän kunnan toimintakate vuonna 2023 on -51 993 274 euroa ja vuosikate 16 248 288 euroa. Tilikauden ylijäämä on 7 203 385 euroa.

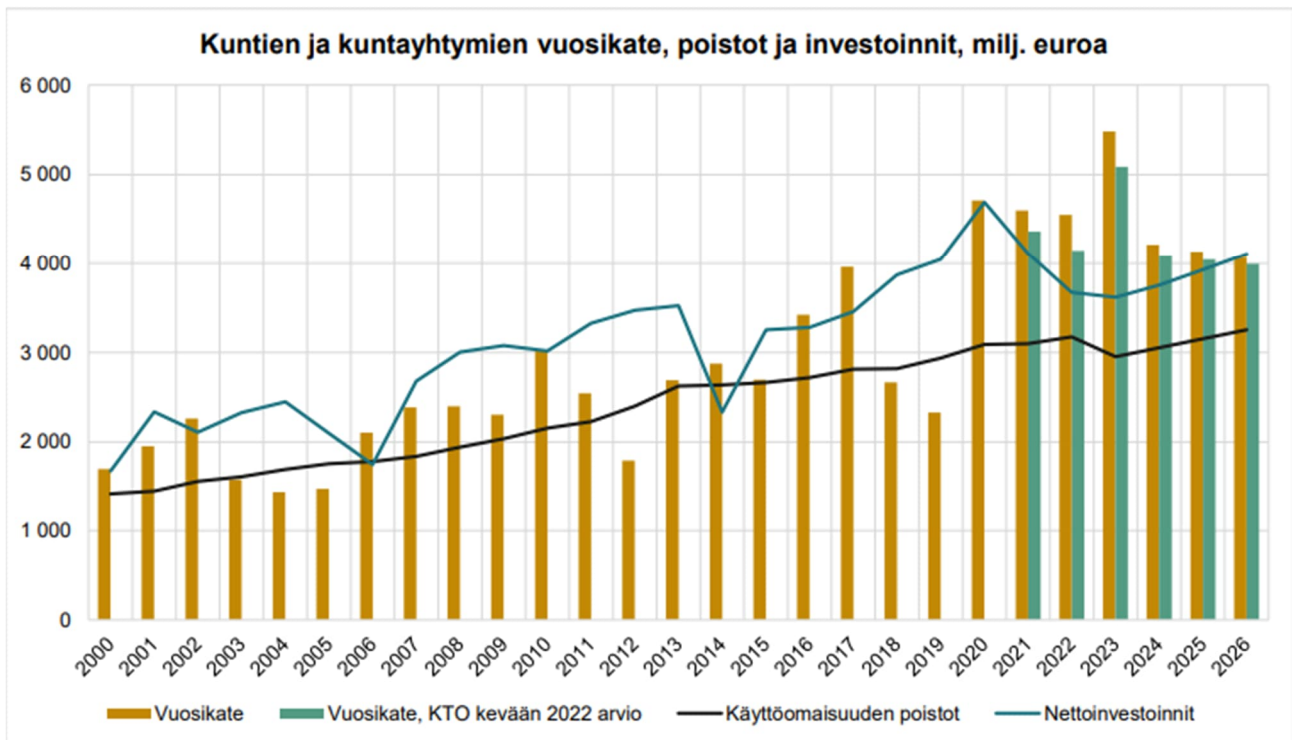
Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2022-2026, mrd euroa.

Taloustoiminimi	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-31,5	-33,1	-12,8	-13,3	-13,8	-14,4
2. Verotulot	25,5	26,5	14,2	13,3	13,7	14,2
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,1	10,8	3,8	3,9	4,0	4,1
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
5. Vuosikate	4,6	4,5	5,5	4,2	4,1	4,1
6. Poistot	-3,1	-3,2	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,6	1,5	2,7	1,3	1,1	0,9
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,6	4,5	5,5	4,2	4,1	4,1
10. Satunnaiset erät	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
12. Tulorahoitus, netto	3,9	3,9	4,8	3,6	3,5	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,4	-5,7	-4,7	-4,8	-5,0	-5,1
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,2	2,1	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-4,1	-3,7	-3,6	-3,8	-3,9	-4,1
16. Rahoitusjäämä (tulorah. - invest.)	-0,2	0,2	1,2	-0,2	-0,4	-0,7
17. Lainakanta	24,2	24,8	18,8	19,3	20,1	21,1
18. Kassavarat	8,1	7,8	7,6	7,6	7,6	7,6
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	16,1	16,9	11,2	11,7	12,5	13,5

Lähde: Valtiovarainministeriö 2022:57: kuntatalousohjelma vuodelle 2023, syyskuu 2022

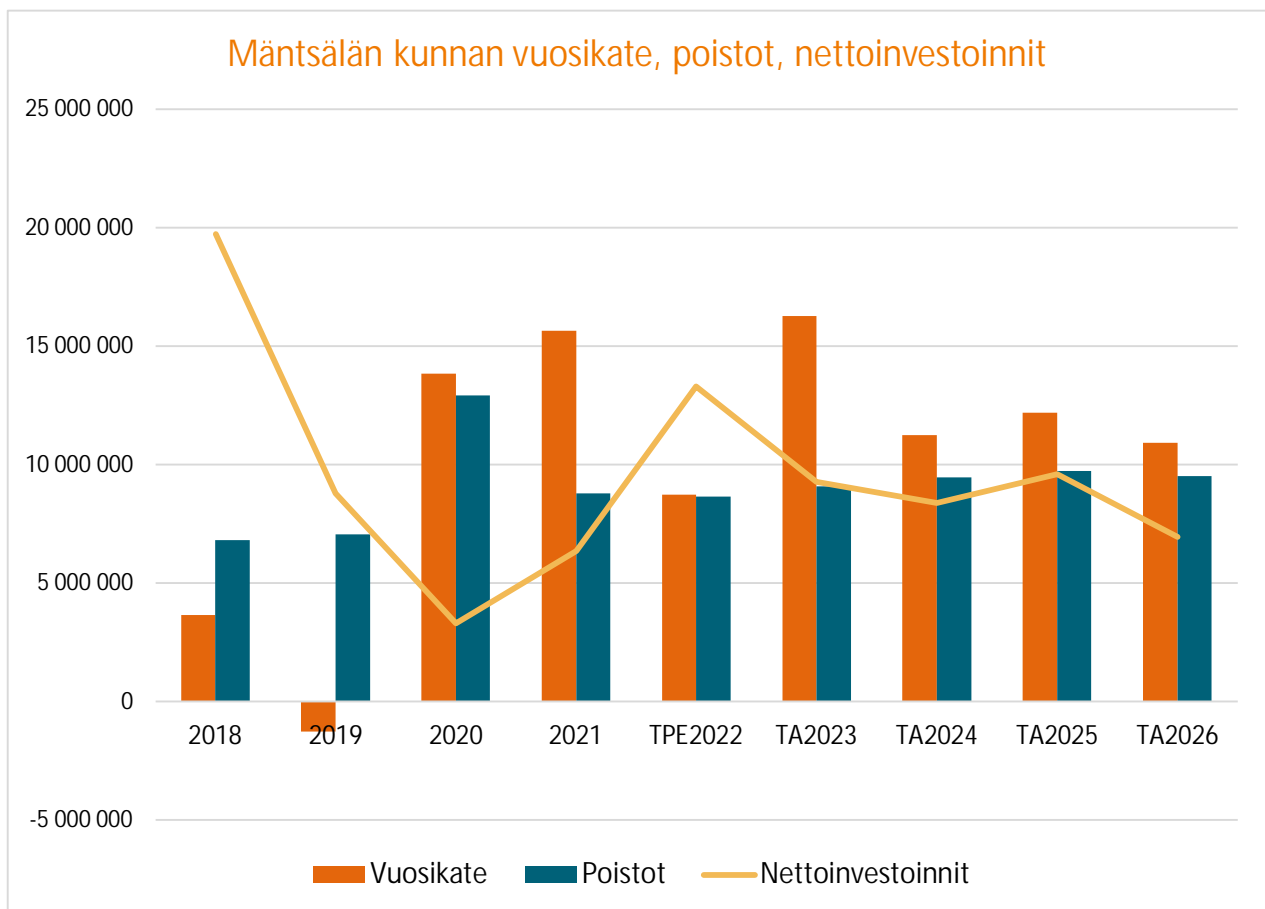
Kansantalouden tunnuslukuja	2021	2022*	2023*	2024*
BKT:n muutos	3,00 %	1,70 %	0,50 %	1,40 %
Kuluttajahintojen muutos	2,20	6,50	3,20	1,80
Työttömyysaste, %	7,70	6,60	6,70	6,50
Lyhyet korot (euribor 3 kk)	-0,50	-0,10	1,30	1,50
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v)	-0,10	1,40	1,80	2,00

*ennuste. Lähde valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus syyskuu 2022

Lähde : Valtiovarainministeriö 2022:57: kuntatalousohjelma vuodelle 2023, syyskuu 2022

1.3.2 Mäntsälän kunnan toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys

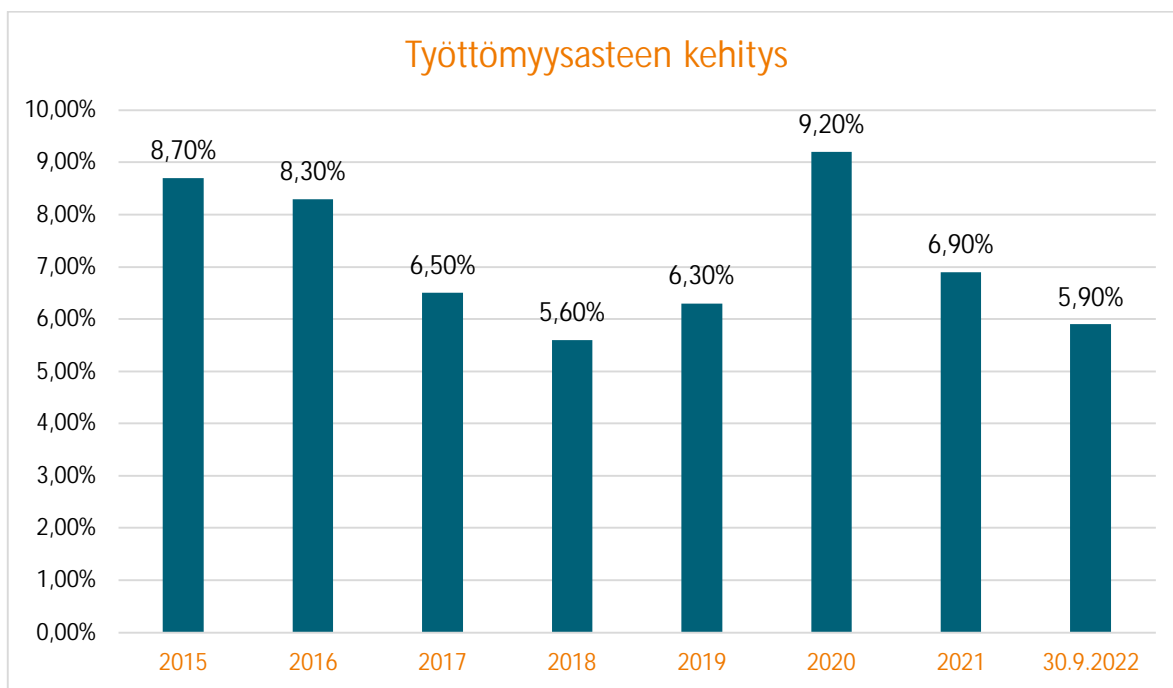

Mäntsälän kunnan toimintaympäristö ja taloudelliset muutokset

Työllisyys

Työttömien työnhakijoiden määrä on vuoden 2022 aikana kääntynyt laskuun vuoden 2021 lopun tilanteeseen verrattuna. Mäntsälässä syyskuussa 2022 työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 5,9 % (edellinen vastaava ajankohta oli 6,7 %).

Uudellamaalla työttömien kokonaismäärä laski 11 prosenttia syyskuun lopussa 2022 verrattuna vuotta aikaisempaan. Uudellamaalla työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli syyskuun 2022 lopussa 9,1 %. Työllisyydessä ei ennusteta olennaista muutosta myöskään vuosille 2024-2026.

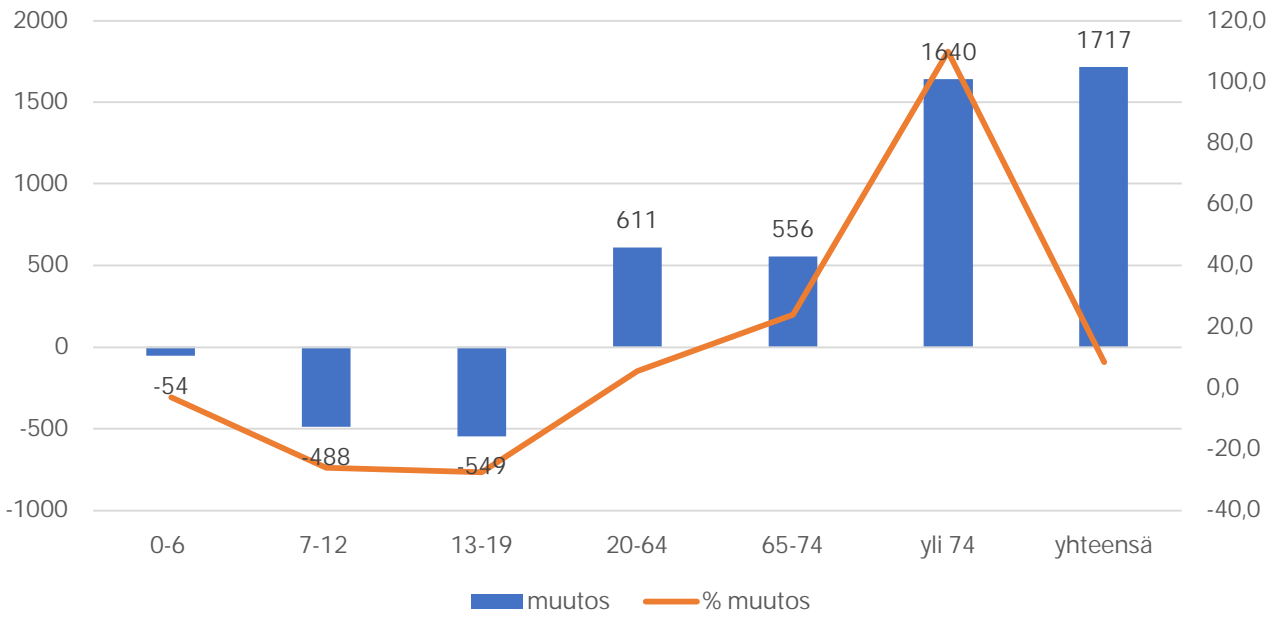

Väestö ja ikärakenne

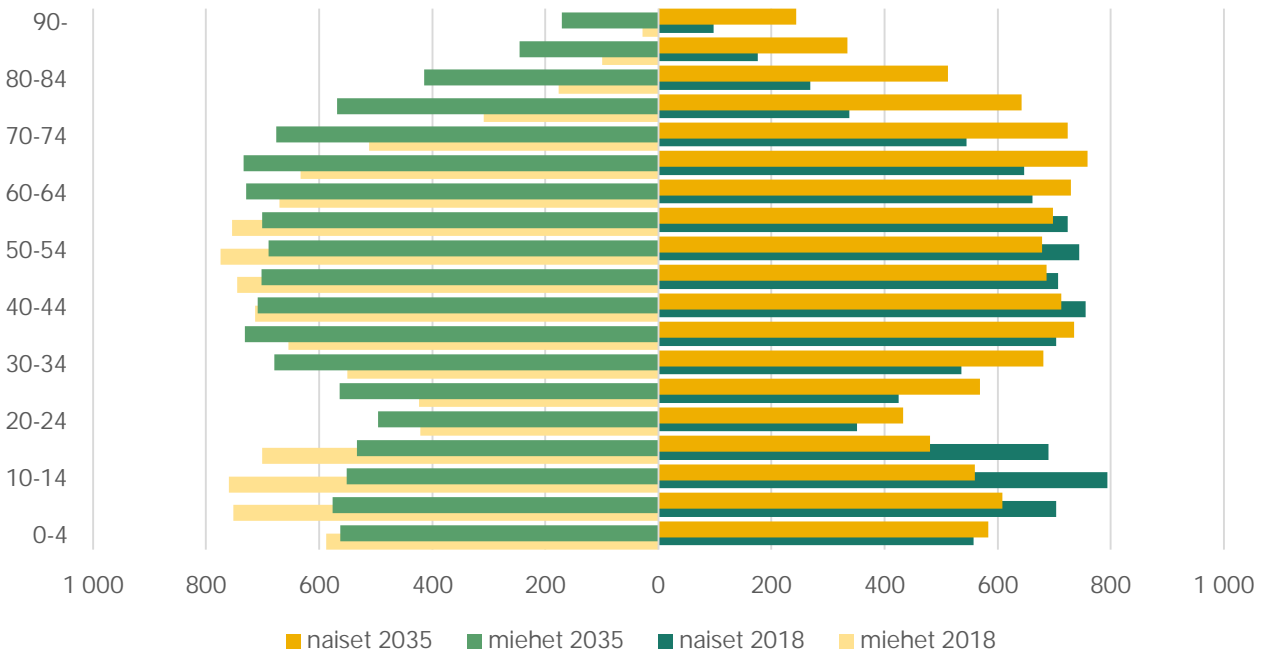
Mäntsälän väkiluku vuoden 2021 lopussa oli 20 837 henkilöä. Vuoden 2022 lopussa väestömäärän oletetaan olevan 21 000 henkilöä ja vuoden 2023 lopussa 21 150 henkeä. Väestöennusteen mukaisesti väestön määrä lisääntyisi vuodesta 2018 vuoteen 2035 mennessä 8,3%, ollen

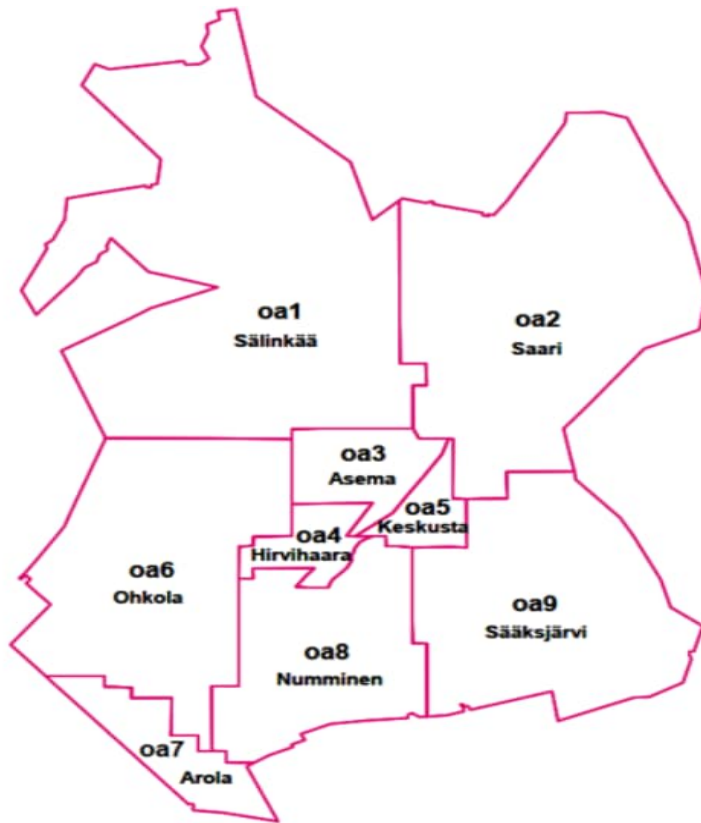
2035 lopussa 22 403 asukasta. Väestörakenteen kehityksessä on näkynyt viime vuosina väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku. Väestöennusteissa merkille pantavaa on erityisesti alle 20-vuotiaiden määrän lasku ja yli 65-vuotiaiden määrän kasvu vuoteen 2035.

Väkiluvun muutos ikäluokittain 2018-2035

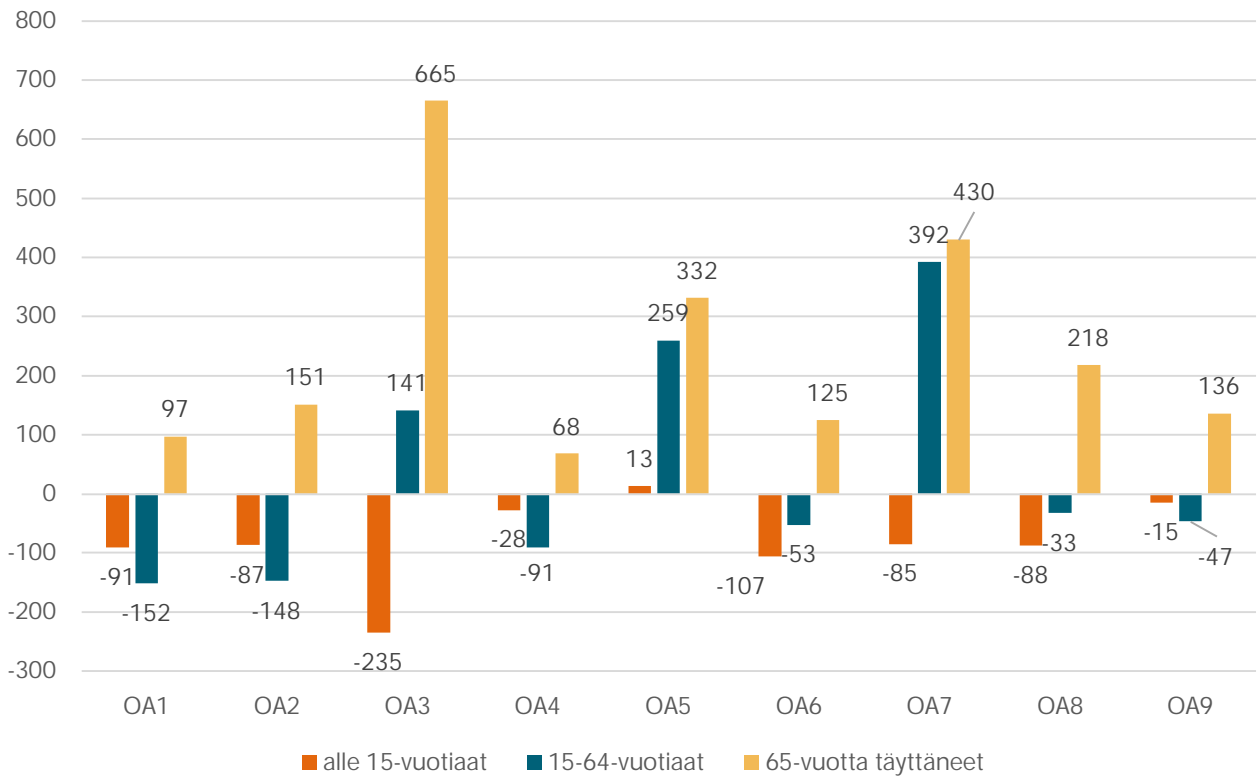

Väestöpyramidi 2018 ja 2035

Ikäryhmittäinen muutos alueittain 2018-2035

Valtionosuudet ja verotulot

Valtion vuoden 2023 talousarvioesityksessä kuntien valtionosuuksiin osoitetaan 5,4 mrd euroa vuonna 2023. Sote-uudistus siirtää hyvinvointialueiden rahoitukseen 70 prosenttia eli 5,4 mrd euroa peruspalvelujen valtionosuuksista ja 70 prosenttia verotulomenetysten korvauksista. Peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan 2,7 mrd euroa vuonna 2023. Valtionosuusprosentti laskee 23,59 prosentista 22,09 prosenttiin vuonna 2023. Mäntsälässä valtionosuusprosentti on keskimääräistä suurempi 30,72 prosenttia.

Mäntsälässä valtionosuudet ovat yht. 15,2 milj. euroa. Valtionosuudet vähenevät 58 prosenttia vuoden 2022 tilinpäätösennusteeseen verrattuna.

Suunnitelmavuosien valtionosuuksien taso on hyvin epävarma johtuen sote-uudistuksesta ja muutosten vaikutuksesta kunnan valtionosuuspohjaan. Vuoden 2023 syksyllä selviää, kuinka paljon valtionosuuspohjasta siirtyy hyvinvointialueiden rahoitukseen. Ennusteen mukaan valtionosuudet vähenevät reilusti vuonna 2024.

Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2022 yhteensä noin 26,8 mrd. euroa. Vuonna 2023 kuntien verotulot ovat arvioilta 14,1 mrd. euroa. Kunnissa verotulot pienenevät keskimäärin 47,3 prosenttia vuonna 2023. Mäntsälän kunnassa verotulot ovat 53,2 milj. euroa ja verotulot pienenevät 46,7 prosenttia vuoden 2022 tilinpäätösennusteeseen verrattuna.

Sote-uudistuksen vaikutus kuntien verotuloihin ei näy täysimääräisesti vielä vuonna 2023, koska tuolloin kunnille kertyy vielä korkeamman veroprosentin ja jako-osuuden kunnallis- ja yhteisöverotuloja aiemmilta verovuosilta. Vuonna 2022 päätetty kunnallisveroprosentti on lukittu vuodelle 2023 ja siitä tehdään sote-uudistuksen johdosta kaikkiin kuntiin tasasuuruinen leikkaus, 12,64 prosenttiyksikköä. Mäntsälän kunnallisveroprosentti on 8,36 vuonna 2023.

Ansiotulojen kasvu vuodelle 2023 vähennyksien jälkeen on noin 3,7 prosenttia. Vuonna 2024 verotulot laskevat, mikä on seurausta siitä, että sote-

uudistuksen täysimääräinen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana.

Verorahoitus kasvaa keskimäärin 3,0 prosenttia vuodessa vuosina 2025–2026. Kunnanjohtajan talousarvioesityksen verotulokertymä pohjautuu Kuntaliiton syyskuun verotuloennustekehikkoon. Verotuloarvio ei pidä sisällään muutoksia nykyisiin veroprosentteihin.

Kunnallisverotulon tuottoa alentaa veroperustemuutokset mm. hallitusohjelman mukaiset ansiotasoindeksin tarkistukset. Myös matkakuluvähennyksen määräaikaista korotusta kuluvalle vuodelle ehdotetaan jatkettavaksi myös vuonna 2023. Kaikki arvioidut verotulomenetykset huomioidaan verotulojen menetyksien korvauksina kuntien valtionosuuksissa. Esitetystä määräaikaisesta sähkövähennyksestä ei ole vielä tarkempia tietoja tässä vaiheessa ja näin ollen tätä ei ole huomioitu veroennustekehikossa eikä kunnan verotuloennusteissa.

Yhteisövero jatkaa vahvaa kehitystään, mutta jako-osuuksien muuttuminen vaikuttaa yhteisöverotuoton kertymään eikä yhteisöverotuotto ole vertailukelpoinen vuosien 2021- 2024 välillä.

Verovuoden 2022 maksuunpanoarvio parantui elokuusta ja tämä näkyy parantuneena tilityksinä tänä ja ensi vuonna. Maksettava yhteisövero 2023–2026 kasvoikin kehysvaiheesta. Suurimpina syinä tähän ovat kuntaryhmän korotetut jakoosuudet. Suurimpana veroperustemuutoksena on varhaiskasvatusmaksun alentamisen kompensatio, joka nostaa kuntaryhmän yhteisöveron jakoosuutta 1,25 % -yksikköä vuodesta 2023 alkaen. Yhteisöveron tilitykset kasvavat keskimäärin 150 miljoonaa euroa per vuosi, josta jako-osuusmuutokset käsittävät reilu 100 miljoonaa euroa.

Talousarvion verotulot on arvioitu Kuntaliiton verotuloennusteiden mukaisesti. Valtionosuudet on esitetty Kuntaliiton ennakkollisten valtionosuuslaskelmien mukaisena.

Eri verolajien tuotot ovat seuraavat:

VEROVUOSI / TILIVUOSI	TP 2021	mTA 2022	TA2023	TS2024	TS2025
Kunnallisveroprosentti	21,00 %	21,00 %	8,36%*	8,36%*	8,36%*
Kunnallisvero	80 321	83 693	40 822	39 105	40 503
Yhteisövero	6 220	5 298	4 146	3 779	3 921
Kiinteistövero	7 985	8 212	8 225	8 225	8 225
Verotulot yhteensä	94 526	97 204	53 193	51 109	52 649

*muuttuu sote-uudistuksen vaikutuksesta kaikilta kunnilta -12,64 %

Kiinteistöveroprosentit vuonna ovat seuraavat:

KIINTEISTÖVEROLAJI	TP 2021	mTA 2022	TA2023	TS2024	TS2025
Yleisen kiint.v-% alaiset					
Verotusarvot	328 311	342 184	342 184	342 184	342 184
<i>Vero % (0,93-2,00)</i>	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %
Vak. asuinrakennukset					
Verotusarvot	469 397	493 577	493 577	493 577	493 577
<i>Vero % (0,41-0,90 / 0,41-1,00)</i>	0,70 %	0,70 %	0,65 %	0,65 %	0,65 %
Muut asuinrakennukset					
Verotusarvot	14 346	14 820	14 820	14 820	14 820
<i>Vero % (0,93-1,80)</i>	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %
Yleishyödylliset yhteisöt					
Verotusarvot	1 823	1 866	1 866	1 866	1 866
<i>Vero %</i>	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Rakentamaton rakenn.paikka					
Verotusarvot	3 273	3 110	3 110	3 110	3 110
<i>Vero % (2,00-6,00)</i>	4,40 %	4,40 %	4,40 %	4,40 %	4,40 %
Voimalaitokset					
Verotusarvot	0	0	0	0	0
<i>Vero % (0,00-3,10)</i>	0,00 %	0,00 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %

Vuonna 2023 valtionosuudet ovat seuraavat:

	TPE 2022	TA 2023	Muutos
Peruspalvelujen valtionosuus	27 568 193	13 941 213	49 %
siitä verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	3 814 967	3 796 024	0 %
Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-2 100 402	-2 100 402	0 %
Valtionosuudet yht.	25 467 791	11 840 811	54 %
Veromenetysten korvaus	10 456 568	3 343 356	68 %
Valtionosuudet ja veromenetysten kompensatiot yht.	35 924 359	15 184 167	58 %

Lainakanta

Mäntsälän kunnan lainakanta talousarviossa 2023 on 87,7milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2022 tilinpäätösennusteeseen verrattuna 6,7 milj. euroa, ollen vuoden 2022 lopussa 4146 euroa/asukas.

Mäntsälän kuntakonsernin lainakanta talousarviossa 2023 on 184 milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2022 tilinpäätösennusteesta 3,7 milj. euroa, ollen 8 703 euroa/asukas.

Mäntsälä 2026 toimenpideohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kunnan lainakannan tasoksi asetettiin 61,5 milj. euroa ja konsernilainojen määräksi 181,5 milj. euroa vuodelle 2026. Kunnan osalta tavoitetta ei tulla saavuttamaan, mutta konserninelan suhteen tavoite saavutettaneen jo vuonna 2025.

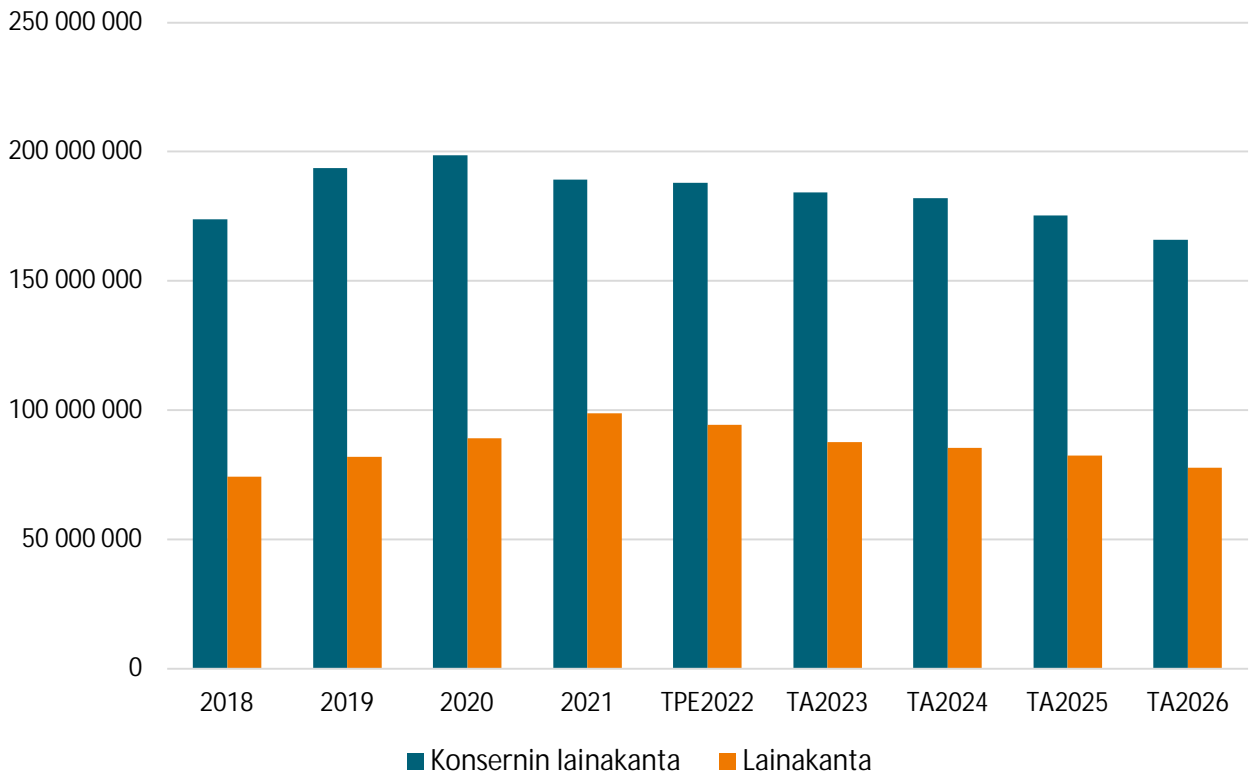
Kuntakonsernin lainakanta (1000 €)	Tp 2021	Tpe 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Mäntsälän kunta	98 821	94 391	87 691	85 491	82 291	77 591
Nivos Oy konserni 100%	93 384	94 366	95 282	94 402	90 222	88 382
Mäntsälän Kodit Oy 100%	26 155	25 685	24 798	30 598	32 481	31 763
Mäntsälän Jäähalli Oy 50,96%	6 277	6 555	6 396	6 111	5 824	5 537
KOy Mäntsälän toimistotalo 51%	3 594	3 339	3 168	2 955	2 742	2 529
Yhteensä	228 231	224 336	232 182	229 434	222 707	212 949
Eliminointi konsernin sis. lainat	20 043	20 043	19 496	19 165	18 833	18 502
Eliminointi konsernin anto po-lainat	28 618	28 618	28 618	28 618	28 618	28 618
As Oy Onnilanrinne 37,5%						
As Oy Aurinkorinne 29,6%						
Kuntayhtymät:						
HUS 1,234%*	8 658	11 176	0	0	0	0
Eteva 2,7%*	848	951	0	0	0	0
Keski-Uudenmaan päihdehuolto ky 2,874%			0	0	0	0
Uudenmaan liitto 1,553%*						
Keski-Uudenmaan koulutus kuntayhtymä 5,589%*						
Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä 10,7%*	0	0	0	0	0	0
Lainakanta yhteensä	189 076	187 802	184 068	181 651	175 256	165 829
Asukasmäärä	20 837	20 977	21 150	21 309	21 469	21 630
Konsernin lainamäärä € / asukas	9 074	8 953	8 703	8 525	8 163	7 667
Kunnan lainamäärä € / asukas	4 743	4 500	4 146	4 012	3 833	3 587

*Kuntayhtymien lainamääriä ei ole päivitetty, koska niiden osalta ajantasaisia tietoja ei ollut saatavilla. Kuntayhtymien merkitys koko kunnan tasolla on vähäinen. Sote-kuntayhtymät: HUS, Eteva,

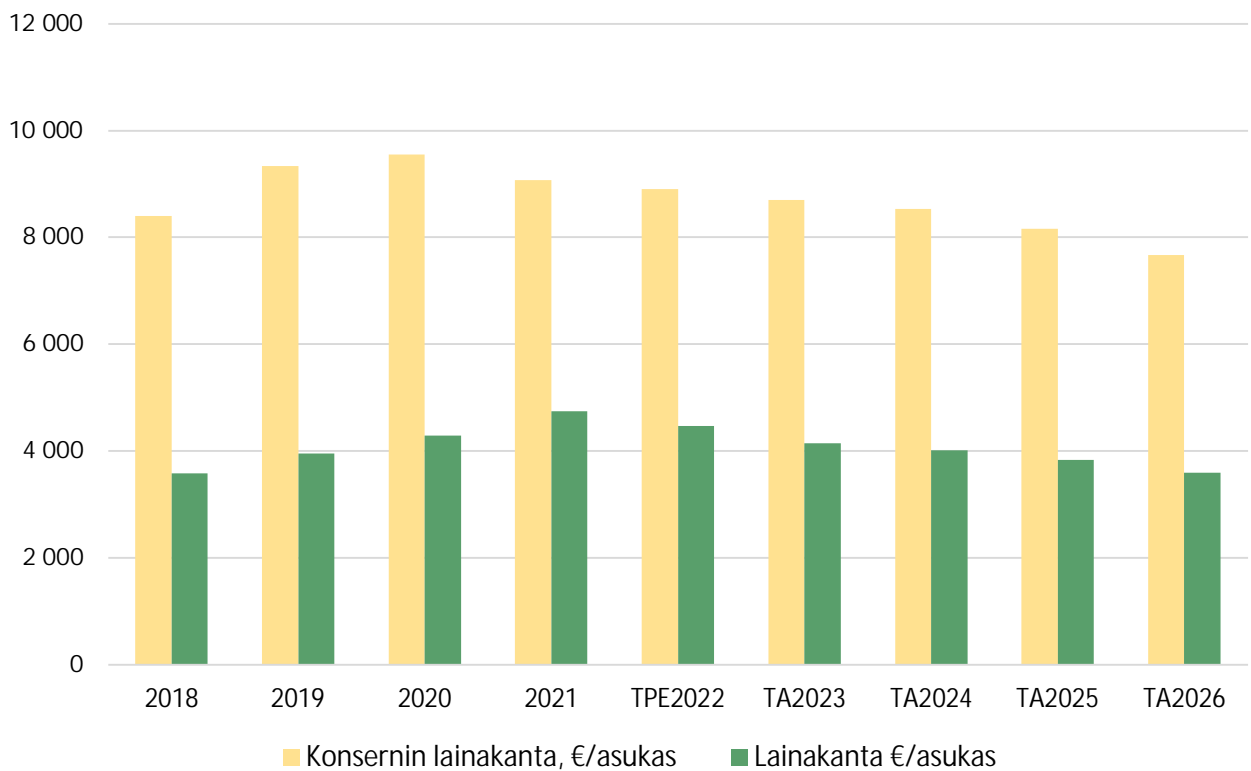
Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä sekä Päihdehuollon kuntayhtymä siirtyvät hyvinvointialueelle, jonka johdosta ne eivät enää tule kuulumaan kunnan konserniin.

Mäntsälän kunnan ja kuntakonsernin lainakanta €

Mäntsälän kunnan ja kuntakonsernin lainakanta € / asukas

1.3.3 Henkilöstösuunnitelma

Talousarviovuodelle 2023 budjetoidut henkilöstömenot kasvavat 2 prosenttia, 0,7 milj. euroa vuoden 2022 muutetusta talousarviosta. Henkilöstökulujen määrä talousarviossa 2022 sivukuluineen on 37,8 milj. euroa.

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukseen liittyvät palkkakirjaukset nostavat henkilöstömenoja. Uusi sopimuskausi on kestoaltaan 1.5.2022–30.4.2025. Kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia.

Kustannukset nousevat

- vuonna 2022 keskimäärin 1,76 prosenttia
- vuonna 2023 kustannukset nousevat keskimäärin vähintään 3,05 prosenttia
- vuonna 2024 keskimäärin vähintään 3,11 prosenttia.

Mäntsälän henkilöstökustannukset eivät nouse näin paljon, koska talousarvio on laadittu ennusteen ja toiminnan näkökulmasta.

Henkilöstösuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että kunnan palveluja tuottaa riittävä määrä osaavaa henkilöstöä. Henkilöstösuunnitelmaa ohjaa kuntastrategia ja palveluverkkomuotoilu, joissa määritellään se, mitä palveluita tuotetaan, miten niitä tuotetaan ja millä resursseilla niitä tuotetaan. Henkilöstösuunnitelma määrittelee strategian ja toiminnan vaatiman määrällisen ja laadullisen henkilöstötarpeen.

Henkilöstösuunnittelun avulla huolehditaan palvelutuotannon edellyttämän henkilöstön määräästä ja rakenteesta, turvataan riittävä osaaminen kunnan tavoitteiden saavuttamiseksi ja ennakoidaan henkilöstökustannuksia. Hyvällä johtamisella huolehditaan siitä, että kunnassa on oikea määrä oikeanlaista työvoimaa suorittamassa järjeviä

työkokonaisuuksia, jotta kuntastrategia saadaan toteutettua tavoitteiden ja suunnitelmien mukaan.

Henkilöstösuunnitelma on tässä ajassa ennen kaikkea toimenpiteiden suunnittelua ja varautumista toiminnan edellyttämiin henkilöstöä tulevaisuudessa koskeviin muutoksiin (Mm. hyvinvointialueet ja Te -palveluiden uudistus). Kunnan tehtäväkenttä koostuu monesta, toisiinsa vaikuttavasta osasta ja nämä osien vaikutukset ovat nopeasti tapahtuvista muutoksista johtuen vaikeasti ennakoitavissa. Määrän, laadun ja kohdentumisen lisäksi henkilöstösuunnittelu kattaa myös sen, miten henkilöstövoimavaroista huolehditaan.

Mäntsälän kunnan henkilöstötyössä lähtökohtana ovat kunnan strategiset tavoitteet, laadukkaiden palvelujen järjestäminen, terveellisyys ja turvallisuus.

Suunnittelemme asiat tehokkaasti, huolellisesti ja ketterästi. Saamme tuloksia aikaan ja arvostamme onnistumisia.

Toiminnan kehittäminen kohti virtaviivaisuutta tuo tuloksellisuutta, ketteryyttä ja onnistumisen kokemuksia. Jokainen työntekijä voi kehittää sekä omaa että työyhteisönsä toimintaa.

Kehitämme henkilöstön työhyvinvointia askel kerrallaan ja jatkuvan parantamisen periaatteella. Vastuu kehittämisestä ja työhyvinvoinnista kuuluu yhteisesti meille kaikille.

Mäntsälän kunta on vetovoimainen työnantaja ja kunnan henkilöstö voi hyvin. Työntekijät ovat motivoituneita, tehokkaita ja tuottavat laadukkaita palveluja kuntalaisille.

Henkilöstön lukumäärä on vuonna 2023 laskettu henkilötyövuosina. Henkilötyövuosissa tulee huomioiduksi osa-aikaiset ja määräaikainen henkilöstö.

Henkilöstösuunnitelma 2023	Tp 2021	Ta 2022	Ta 2023 Itk esitys
	Lukumäärä	Lukumäärä	HTV
Hallintopalvelut	37,1	38,6	41,1
Kasvatus- ja hyvinvointipalvelut	547,1	550,6	547,4
Tekninen ja elinvoimapalvelut	146,5	148,1	146,7
YHTEENSÄ	730,7	737,3	735,1

1.3.4 Mäntsälä 2026 talousohjelma

Lähtökohdat talouden tasapainottamiselle

Kunnan talouden tasapainottamisen suunnittelussa on määritelty kunnalle ja kuntakonsernille velkaantumista ja investointien rahoitusta mittaavien tunnuslukujen tavoitearvot. Tavoitearvojen määrittelyssä periaatteena oli saattaa kunnan ja kuntakonsernin talous kestäväälle pohjalle, jotta kunta selviytyy tulevaisuuden investointitarpeista ja kykenee täyttämään kunnalle määrätyt lakisäänteiset tehtävät, eikä ole vaarassa ajautua kriisikuntalaissa määritellyksi kriisikunnaksi.

Vuonna 2020 kunnassa poliittisen ohjausryhmän, virkamiesten ja ulkopuolisen konsultin (FCG OY) toimesta suunniteltiin Mäntsälä 2026 –ohjelmaa, jolla toteutetaan talouden sopeuttamistoimia vuoteen 2026 saakka. Mäntsälä 2026 -ohjelman sopeuttamistoimilla tavoiteltiin vuosille 2020–2026 yhteensä 10,05 milj. euron pysyviä sopeutus-toimia. Sopeutusohjelma hyväksyttiin vuonna 2020 osana talousarviota 2021.

Sopeuttamisohjelman toimenpiteitä toteutettiin vuonna 2020 0,43 milj. euroa, vuonna 2021 3,9 milj. euroa ja vuonna 2022 niitä arvioidaan toteutuvan 0,57 milj. euroa. Ohjelman tuottamat säästöt/lisätuotot on arvioitu olevan 4,9 milj. euroa. Ohjelmassa asetettiin säästötavoitteita ja toteutettiin yksittäisiä isoja toimenpiteitä, kuten lakkautettiin Arolan koulu, nostettiin kunnan veroprosentteja, organisoitiin uudelleen kunnan ruoka- ja siivouspalvelut ja lakkautettiin kotihoidon kuntalisä. Myöhemmillä valtuuston päätöksillä joitain toimenpiteitä on palautettu, kuten kotihoidon kuntalisä palautettiin vuoden 2022 talousarvio-

käsittelyssä. Muut ohjelman toimenpiteet ovat olleet vaikeasti arvioitavia, kuten sopimushallinnan kehittäminen, tuottavuuden nostaminen ja sähköisten työkalujen ja palvelujen käyttö. Henkilöstösäästöt kytkeytyivät moneen eri ohjelman kohtaan, mutta niiden arvioiminen on hankalaa, koska toiminta suhteessa lähtötilanteeseen on muuttunut ja kunta-alan palkkaratkaisu lisää henkilöstömenoja yleisellä tasolla.

Kunnan toimintaympäristö muuttuu 1.1.2023 alkaen merkittävästi, kun hyvinvointialueelle siirtyy kunnan sosiaali-, terveystoimen sekä pelastustoimen menot. Talousarviossa 2023 ei ole tarkoituksenmukaista enää seurata Mäntsälä2026 kaikkia ohjelmakohtia, mutta edelleen ohjelmassa asetettujen talouden tunnuslukujen kehittymistä seurataan ja valtuuston strategian mukaisesti sitovina tavoitteina on talouden kehitystä kuvaavia mittareita, kuten vuosikatteen ja poistojen suhde, verotulojen kasvu ja konsernin lainojen ja vastuiden säilyminen alle kriisikuntakriteerien.

Erillistä toimenpidelistasta ei nykyisessä muodossaan enää seurata vaan talousarvioon on sisällytetty erillinen tilatarveselvitys, jonka perusteella käydään läpi sekä kunnan pitkän aikavälin palvelutarve ja tilaratkaisut, jonka arvion perusteella tehdään toimenpidesuunnitelmat sekä tulevien investointien toteuttamisesta että tulevan toiminnan järjestämistavoista ja -paikoista.

Talouden tunnuslukujen tavoitearvot

Tunnusluvut	Lähtötaso, TP 2019	TP 2020	TP 2021	TPE 2022	Tavoitetaso 2026	Ajoitus
Lainakanta, kunta	81 844 228	89 115 619	98 820 539	94 192 000	61 500 000	v. 2026
Lainakanta, konserni	193 527 386	198 454 352	193 160 841	187 802 000	181 500 000	v. 2026
Konserninlainat, euroa/asukas	9 339	9 549	9 269	8 953	8 500	v. 2026
Investointien tulorahoitusprosentti	-12,5 %	406,4 %	281,0 %	66,0 %	>125 %	v.2026
Toiminnan ja investointien rahavirta, 5v	-38,4 milj. €	-21,4 milj. €	-11,7 milj. €	-3,9milj. €	>0	v. 2024
Omavaraisuusaste	55,3 %	55,4 %	54,6 %	55,6 %	>60 %	v. 2024
Suhteellinen velkaantuneisuus	79,4 %	73,0 %	77,9 %	64,5 %	<66 %	v. 2025

Talouden tunnusluvut kertovat, onko kunnan talous kestäväällä pohjalla palvelutoiminnan ja tarvittavien investointien turvaamiseksi. Talousohjelman tunnuslukujen lähtötaso määriteltiin vuoden 2019 tilinpäätösennusteen perusteella.

Korkea investointitaso on kasvattanut kunnan velkamäärää niin, että vuodesta 2017 lukien kunnan velkamäärä on ylittänyt maan keskiarvon. Samaan aikaan myös kuntakonsernin yhtiöt ovat investoineet ja niiden velkaantuminen on kasvanut. Velkaantuminen on saatu taittumaan ja kunta on menossa kohti määriteltyä tavoitetasoa. Konsernilainoille asetettu tavoite tullaan näillä näkymin saavuttamaan vuoteen 2026 mennessä.

Talouden tasapainottamishjelmassa kunnan investointimenoille asetettiin vuosille 2020 - 2026

katto 54,2 miljoonaa euroa, jossa kunnan palvelualueiden tulee pysyä.

Investointien tulo-rahoitusprosentti kuvaa sitä, kuinka suuri osuus investointien hankintamenoista voidaan kattaa käyttötalouden tulorahoituksella (vuosikate) velkarahoituksen sijaan.

Toiminnan ja investointien 5 vuoden rahavirta mittaa investointien rahoitusmahdollisuutta käyttötalouden tulorahoituksen lisäksi investointien rahoitusosuuksilla ja käyttöomaisuuden myyntituloilla. Tunnusluku ilmaisee kunnan kyvykkyyttä rahoittaa toiminnallaan tarvittavia investointeja, eikä se saa olla pysyvästi negatiivinen.

Omavaraisuusasteen hyvänä tasona tavoitellaan yli 60 prosentin tasoa ja suhteellisen velkaantuneisuuden tasona alle 66 prosenttia.

1.4 Riskienhallinta ja keskeisemmät riskit

Kunnan johtoryhmä on päivittänyt vuoden 2022 riskiarviointia ja tarkastelun perusteella merkittävänä riskinä vuoden 2022 talousarvion ja tulevien vuosien talousarvion toteutumisessa nähdään inflaatiokehitys ja sen tuomat lieveilmiöt kuten korkojen nousu.

Myös kuntakonsernin yhtiöiden tilanne on hyvin epävarma. Erityisesti energian saatavuuden ja hinnan osalta vaikeuksiin on joutunut konserniyhtiöistä Nivos Oy ja jo aiemmin koronaepidemian osalta käyttäjäkadosta kärsinyt Mäntsälän Jäähalli. Talousarvioon ei ole sisällytetty Nivos Oy:lle määriteltyä pääomalainan korkoa (1,6 milj. euroa). Kuntakonsernin kokonaisriskienhallintaa ja omistajaohjausta näihin liittyen tulee tiukentaa.

Toiminnallisina riskinä nähtiin erityisesti tiettyjä aloja koskevat rekrytointiongelmien, henkilöstön uupuminen ja sairaspotilaisten hallinta sekä avainhenkilöriskit. Henkilöstöön liittyviin riskeihin on mietitty hallintakeinoja. Määräaikaista työsuhteita on vakinaistettu, työhyvinvoinnin johtamiseen panostetaan sekä muista henkilöstön pito-voimatekijöistä huolehditaan.

Turvallisuuskäsitteet ovat nousseet hyvin vahvasti tänä vuonna esille ja varautuminen häiriötilanteisiin on nostettu yhtenä merkittävänä riskinä esille. Uusina riskinä on noussut esiin mm. laajat tietoliikenne ja tietojärjestelmäkatkokset tai sähkökatkokset. Valmiussuunnitelmien ajantasaisuutta pidetään yllä ja kunnan kiinteistöille tehdään kriittisyysluokittelu. Kiinteistöihin liittyvien riskien (vajaakäyttö, korjausvelka ja käyttötarkoitus) osalta myös tarkastetaan tilaratkaisuja ja vakuutusten ajantasaisuutta.

Myös tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvien riskien osalta ollaan tietoisia ja niiden osalta on pyritty vahvistamaan olemassa olevien järjestelmien dokumentaatiota.

Taloussuunnitelmakaudella on odotettavissa toteutuvan TE-palvelu-uudistus, jonka vaikutuksia ei ole vielä talousarvion suunnitelmakausille arvioitu

Kunnan johtoryhmä tekee riskiarviointia koko kunnan osalta keskeisten riskien hallitsemiseksi. Palvelualuejohtajat tekevät riskiarviointia omissa johtoryhmissään palvelualueen riskien hallitsemiseksi. Riskiarviointia päivitetään säännön-mukaisesti ja riskienhallintatoimenpiteet on kuvattu ja niille on määritetty vastuutahot

1.5 Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta sekä tilivelvolliset

Talousarvion rakenne

Talousarvio sisältää käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi ja rahoitusosan. Samaa rakennetta noudatetaan tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa.

Talousarvion sitovuusmääritykset

Valtuuston toimielimen tulosalueille hyväksymiä tavoitteita, määrärahoja ja tuloarvioita voidaan muuttaa vain valtuuston päätöksellä. Toimielimet ja tulosyksiköt ovat vastuussa talousarvion menojen ja tulojen toteutumisesta siten, että valtuuston hyväksymät tavoitteet saavutetaan.

Valtuuston sitovin perusteluin hyväksymiä määrärahoja ei saa käyttää ilman valtuuston lupaa muuhun tarkoitukseen.

Tavoiteosassa (1.2) valtuusto hyväksyy kunnan toiminta-ajatuksen ja tavoitetilan, toimintastrategian sekä taloussuunnitelman perusteet. Tavoiteosassa on valtuuston hyväksymät sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa valtuusto hyväksyy toimielimen tulosalueille eli varsinaiselle toiminnalle tavoitteet, sekä myöntää tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot.

Valtuuston eri tulosalueille hyväksymät nettomäärärahat (ulkoinen + sisäinen) eli toimintakate on sitova ja sitä voidaan muuttaa valtuuston päätöksellä. Poikkeuksena on toimitilapalvelujen tulosalue, jossa sitovuustasona on tilikauden tulos.

Suunnitelmapoistot ja kustannuslaskennalliset erät eivät ole määrärahoja. Toimielimillä on oikeus tehdä toimielimen sisäisiä siirtoja tulosalueiden välillä, mikäli toimielimen kokonasmääräraha ei ylitä. Jos toimielin päättää tulosalueen toimintakatteen ylityksestä on sen samalla osoitettava, miltä tulosalueelta osoitetaan ylitystä vastaava säästö. Sisäisiin siirtoihin ei voida käyttää talousarviossa avustuksiin varattuja määrärahoja.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosaan kootaan käyttötalousosan määrärahojen ja tuloarvioiden toimintatulot ja –menot sekä esitetään niiden lisäksi määrärahat ja tuloarviot sellaisista tuloslaskelmaan kirjattavista eristä, jotka ovat eri toimielimille ja tulosalueille yhteisiä. Tuloslaskelma osoittaa tulo-rahoituksen riittävyyden palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelmapoistoihin.

Tuloslaskelmaosan sitovat tasot ovat: verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot (netto). Suunnitelmapoistot kirjataan valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaan.

Investointiosa

Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille arvioidun aikataulun mukaan. Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Tuloarvio esitetään sille vuodelle, jolloin oikeus rahoitusosuuteen syntyy tai käyttöomaisuuden myynti tapahtuu. Hankkeet kootaan investointiosaan hankeryhmittäin ja toimielimittäin.

Investointiosan kunnanvaltuuston toimielinten hankeryhmälle hyväksymät nettomäärärahat ovat sitovia, ja niitä voidaan muuttaa valtuuston päätöksellä. Hankeryhmän sisäisiä siirtoja voidaan tehdä lautakunnan päätöksellä.

Yksittäiset hankkeet, jotka ylittävät 0,5 milj. € rajan ovat hankekohtaisesti nettomäärärahoiltaan sitovia. Hankkeen euromääräisellä rajalla tarkoitetaan hankkeen kokonaiskustannuksia, ei ao. talousarviovuoden määrärahaa. Hankekohtaisista investoinneista vaaditaan hyväksytty tarveselvitys (pvm ja §) ennen hankkeen ottamista taloussuunnitelmaan. Hankesuunnitelma on laadittava ennen toteutusvuoden talousarvion käsittelyä.

Käyttöomaisuushankinnan arvonlisäveroton euro-rajana on kirjanpitolain mukaan 10 000 €. Tätä pienemmät hankinnat tulee lähtökohtaisesti hankkia käyttötalouden määrärahoilla.

Rahoitusosa

Rahoitusosassa osoitetaan, kuinka paljon varsinaisen toiminnan ja investointien rahoitukseen tarvitaan pääomarahoitusta sekä miten rahoitustarve katetaan.

Rahoitusosassa valtuustoon nähdessä sitovat tasot ovat antolainauksen muutokset ja pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys.

Tilivelvollisten määrittely

Kuntalain 125 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastajat esittävät vuosittain, voidaanko asianomaisen tulos- tai tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus. Vaikka päätöksentekovaltaa delegoidaan organisaation alemmille tasoille, tilivelvolliset viranhaltijat eivät vapaudu alaistensa toimintaa koskevasta

valvonnan järjestämisvastuusta. Valvontavastuu koskee sekä toimintaa että taloutta.

Tilivelvollisia ovat kunnanhallituksen ja lautakuntien jäsenet sekä lautakuntien esittelijät ja alla olevassa taulukossa esitetyt johtavat viranhaltijat.

Käyttötalous

Toimielin	Palvelualue	Tulosalue	Tilivastuullinen
Kunnanhallitus	Hallintopalvelut		kunnanjohtaja
			palvelualueen kokonaisuudesta
		Yleishallinto	hallintojohtaja
		Tukipalvelut	hallintojohtaja
		Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	kuntakehitysjohtaja
		TE- ja maahanmuuttopalvelut	työllisyyskoordinaattori
	Maaseutupalvelut	maaseutupäällikkö	
Tarkastuslautakunta	Tarkastustoimi		
Sivistyslautakunta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		sivistysjohtaja
			palvelualueen kokonaisuudesta
		Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset	sivistysjohtaja
		Opetuspalvelut	opetuspäällikkö
	Varhaiskasvatuspalvelut	varhaiskasvatuspäällikkö	
Hyvinvointilautakunta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		sivistysjohtaja
			palvelualueen kokonaisuudesta
		Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut	hyvinvointipäällikkö
Tekninen ja elinvoimalautakunta	Tekninen ja elinvoimapalvelut		tekninen johtaja
			palvelualueen kokonaisuudesta
		Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset	tekninen johtaja
		Toimitilapalvelut	tekninen johtaja
		Ateria- ja puhtauspalvelut	tekninen johtaja
	Kuntatekniikka	tekninen johtaja	
Kuntakehityslautakunta	Tekninen ja elinvoimapalvelut		tekninen johtaja
			palvelualueen kokonaisuudesta
		Maankäyttö, asuminen ja liikenne	kuntakehitysjohtaja

Investointiosa

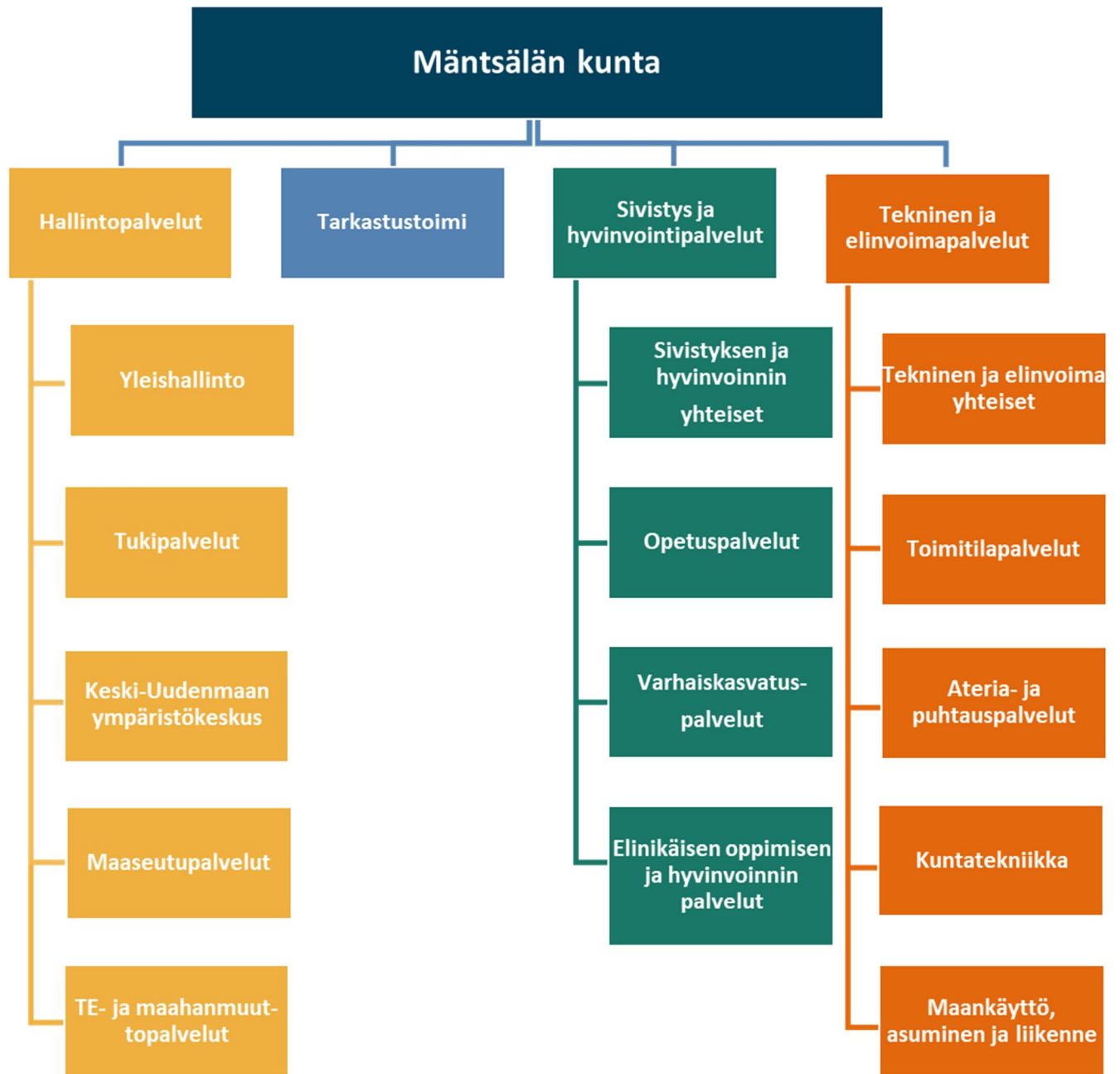
<u>Toimielin</u>	<u>Hyödykelaji</u>	<u>Tilivastuullinen</u>
Kunnanhallitus	Kiinteä omaisuus	kunnanjohtaja
	Aineeton omaisuus	kunnanjohtaja
Sivistyslautakunta	Irtain omaisuus	sivistysjohtaja
Tekninen ja elinvoimalautakunta	Talonrakennus	tekni nen johtaja
	Kuntatekniikka	tekni nen johtaja
	Irtain omaisuus	tekni nen johtaja

Rahoitusosa

<u>Tilivastuullinen</u>
talousjohtaja

2 Käyttötalousosa

Mäntsälän kunnan organisaatorakenne 1.11.2022 alkaen

Käyttötalousosa

Kunnanvaltuusto päätti lokakuussa kunnan palveluorganisaatiomuutoksesta ja hallintosäännöstä 1.11.2022 lukien. Palvelutoiminnoista maaseutu-

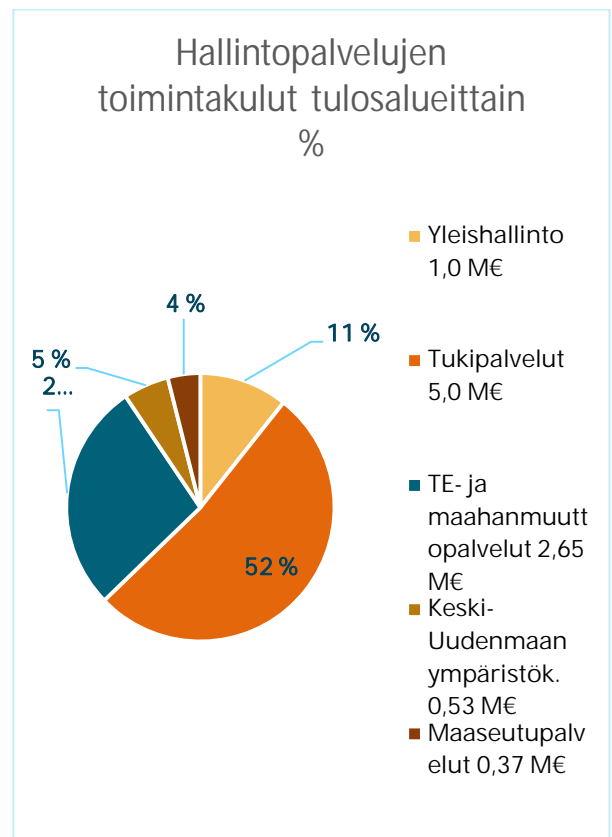
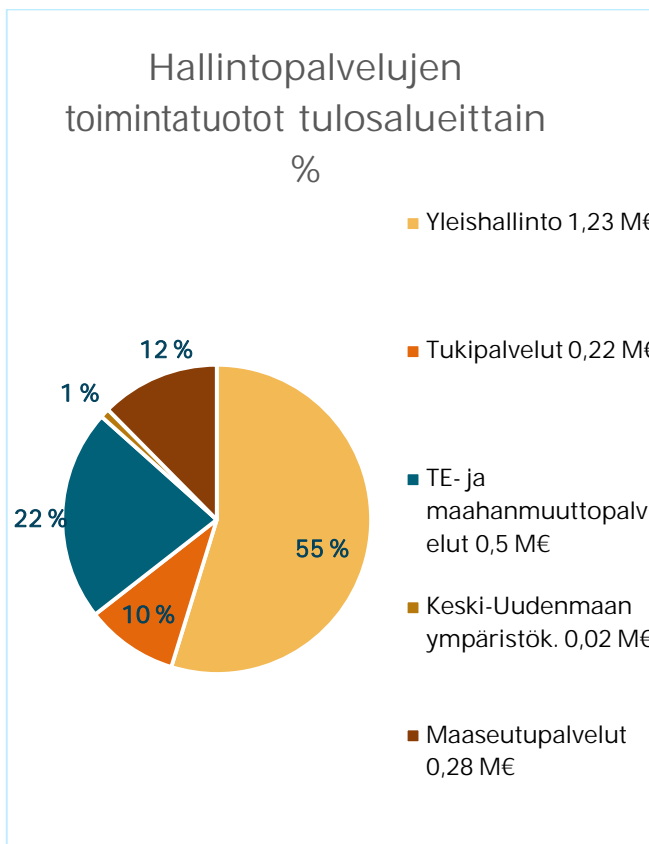
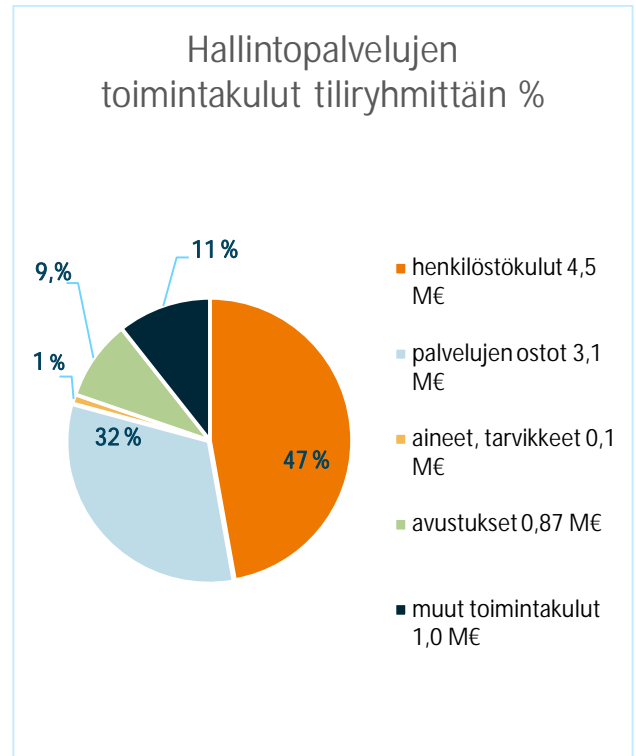
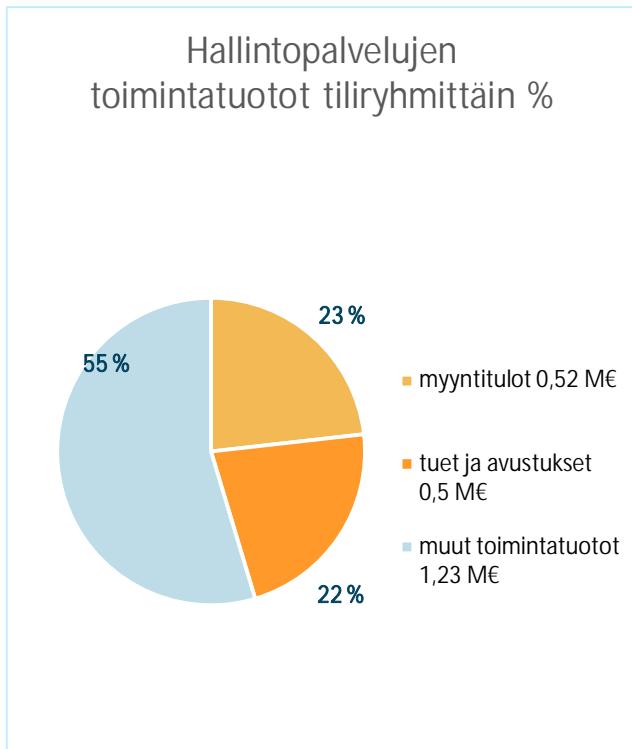
palvelut ja TE- ja maahanmuuttopalvelut siirtyivät hallintopalveluiden palvelualueelle.

Hallintopalvelut	Tulot 2,3 milj. €	Menot 8,7 milj. €	Henkilöstö 41,1 htv
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Tulot 4,4 milj. €	Menot 37,1 milj. €	Henkilöstö 547,4 htv
Tekninen ja elinvoimapaalvelut	Tulot 4,7 milj. €	Menot 17,6 milj. €	Henkilöstö 146,7 htv

Tulojen ja menojen ulkoiset erät

2.1 Hallintopalvelualue

Käyttötalousosa

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Palvelualue tuottaa keskitetysti kunnan hallinto-, hankinta-, talous-, HR- ja tietohallinnon palvelut. Hallintopalvelut luo edellytyksiä ja tukee muiden palvelualueiden palvelutuotantotehtävää. Kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät ja toimintatapojen kehittäminen on palvelualueen vastuulla. Kunnan asiakaspalvelu-, asianhallinta- ja arkistopalvelut sekä viestintä-, markkinointi- ja kulttuuripalvelut ovat myös osa palvelukokonaisuutta. Kunnan keskitetyt valmius- ja turvallisuustoiminnot ovat yleishallinnon tulosalueen alaisuudessa.

Palvelualueelta siirtyvät sosiaali- ja terveystalvet (KEUSOTE) ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen tulosalueet sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Muutoksen johdosta palvelualueiden tulosaluekokonaisuuksia tarkasteltiin uudelleen. Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut sekä työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut siirtyivät jo hallintosäännön muutoksen myötä 1.11.2022 teknisen- ja elinvoima palvelualueen alta hallinto palvelualueen alle.

Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut vastaavat maaseutupalveluiden järjestämisestä kahdeksan kunnan yhteistoiminta-alueella. Keskeisiä tehtäviä ovat EU- ja kansallisiin maataloustukiin liittyvät maksajavirastotehtävät sekä muun lainsäädännön perusteella kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle kuuluvat tehtävät. Palvelualueen talousarvioon sisältyy Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kuntaosuus.

Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut vastaavat kunnan muista työllisyyspalveluista, viranomais- ja sidosryhmäyhteistyöstä sekä laajasti kunnan tarjoamista kotouttamispalveluista.

Palvelualueen toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Kunnan toimintaympäristön ennustettavuus koko suunnitelmakaudelle eli lopulle valtuustokaudelle on merkittävästi heikentynyt. Kuntia koskevaan sääntelyyn sekä valtiokunta suhteeseen voi tulla muutoksia myös hallituksen vaihdon myötä 2023. Hallintopalvelut palvelualueella epävarmuus näkyy erityisesti talouden ennustamisessa, kunnan tytäryhtiöihin liittyvissä asioissa, turvallisuuden korostumisessa ml. tietoturvallisuus sekä mm. asumis- ja liikennetottumusten muutoksissa, joka heijastuu kunnan pito- ja vetovoimamarkkinointiin.

Tällä hetkellä tiedossa on, että valtakunnallinen TE-uudistus, jossa työvoima- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle siirtyy 2025 vuoden alkuun. Tältä osin alueellinen organisoitumisratkaisu tehdään 2023 vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Vastuullisuus- ja ympäristöasioiden korostuminen kaikissa toiminnoissa tulee jatkumaan ja näkyy kunnassa mm. hankintatoimessa sekä Mäntsälän sijoittumismarkkinoinnissa yrityksille. Kuntastrategiaa tulee arvioida jatkuvasti, jotta se huomioi toimintaympäristön muutokset.

Kunnan henkilöstötyön ja kunnan työntekijäkuvan vahvistaminen on erityisen tärkeää, jotta kunta saa tarvitsemansa osaajat kilpailuilla työmarkkinoilla, työntekijäikäluokkien myös pienentyessä.

Palvelualueen keskeiset tavoitteet kuntastrategiaan pohjautuen esitetään tarkemmin käyttösuunnitelman yhteydessä. Tulosalueiden keskeiset painopisteet avattu alla tekstien yhteydessä.

Hallinto / kunnanhallitus 1000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	1 780	1 628	1 628	2 254	2 283	2 246	2 212
Myyntituotot	62			523	523	523	523
Maksutuotot	1						
Tuet ja avustukset	157	132	132	500	529	492	458
Muut toimintatuotot	1 560	1 495	1 495	1 231	1 231	1 231	1 231
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	-75 138	-75 532	-76 020	-9 538	-9 496	-9 470	-9 402
Henkilöstökulut	-3 236	-3 280	-3 280	-4 511	-4 509	-4 487	-4 434
Palvelujen ostot	-71 114	-71 421	-71 525	-3 038	-3 003	-3 009	-2 994
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-129	-40	-40	-100	-100	-100	-100
Avustukset	-41	-66	-450	-874	-874	-874	-874
Muut toimintakulut	-618	-725	-725	-1 015	-1 010	-1 000	-1 000
Toimintakate	-73 358	-73 904	-74 392	-7 284	-7 213	-7 224	-7 190
Vuosikate	-73 358	-73 904	-74 392	-7 284	-7 213	-7 224	-7 190
Poistot ja arvonalentumiset		-10	-10				
Suunnitelman mukaiset poistot		-10	-10				
Tilikauden tulos	-73 358	-73 914	-74 402	-7 284	-7 213	-7 224	-7 190
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-73 358	-73 914	-74 402	-7 284	-7 213	-7 224	-7 190
Toimintakulujen muutos %		1 %	1 %	-87 %	0 %	0 %	-1 %
Toimintakatteen muutos %		1 %	1 %	-90 %	-1 %	0 %	0 %

Yleishallinto

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalue käsittää keskusvaalilautakunnan, luottamushenkilöhallinnon, kunnanjohtajan, yleishallinnon, keskitetyn asianhallinnan sekä valmiussuunnittelun määrärahat. Lisäksi käyttöomaisuuden myyntien myyntivoitot 1,2 milj. euroa on budje-toitu tälle tulosalueelle.

Eduskuntavaalit käydään maaliskuussa 2023 ja vaalien järjestäminen on hallintopalvelujen vastuulla. Vaalialueisiin tai muihin käytännön toteuttamiseen ei ole juuri muutoksia aiemmasta tehty. Kuntastrategian tavoitteena on osallisuuden vahvistaminen ja mittarina myös vaaliosallistuminen. Yhteinen työ kunnan palvelualueiden ja poliittisten sekä muiden järjestöjen kanssa tähtää vaaliaktiivisuuden kasvattamiseen.

Kunnan jatkuvuudenhallinnan ja valmiussuunnittelun testaaminen harjoittelun kautta tulevina vuosina korostuu. Vuonna 2023 alkupuolella saadaan päätökseen kaikkien valmiussuunnitelmien päivitys sekä kunnan johtokeskuksen kuntoon saattaminen konserniyhteistyöllä. Tätä tukee myös kunnan toiminnan ja talouden riskienhallinnan sekä toimenpiteiden säännöllinen arviointi.

Kunnan asianhallintajärjestelmä (asioiden kirjaamisesta sähköiseen arkistointiin) on keskeisessä roolissa siinä, että tiedolla johtaminen paranee entisestään ja toiminnan vaikuttavuutta pystytään mittaamaan. Työtä tämän eteen tehdään koko suunnitelmakauden ajan.

Yleishallinto

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	1 879	1 493	1 493	1 234	1 268	1 234	1 200
Toimintakulut	-1 851	-1 182	-1 387	-1 016	-1 053	-1 066	-998
Toimintakate	28	311	106	218	215	168	202
Toimintakulujen muutos %		-36 %	-25 %	-27 %	4 %	1 %	-6 %
Toimintakatteen muutos %		1032 %	287 %	105 %	-2 %	-22 %	20 %

Tukipalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalue tuottaa kunnan osalta keskitetyt hallintopalvelut, henkilöstö-, talous- ja ICT-palvelut sekä viestintä-, markkinointi- ja kulttuuripalvelut. Tulosalueen palveluajatus on olla muiden palvelualueiden tukena ja tuottaa tietoa, työvälineitä sekä asiantuntijapalveluita kaikkien päivittäiseen tekemiseen.

Kunnan talous- ja henkilöstöpalvelujen ulkoistetut tehtävät ja niitä tukevat tietojärjestelmät (palkanlaskenta, kirjanpito sekä muu hr) siirtyivät 1.10.2022 alkaen Sarastia Oy:ltä Provincia Oy:lle. Samassa yhteydessä otettiin käyttöön uudet ohjelmistot. Palveluntuottajan vaihdoksen tavoitteena on parantaa ja nopeuttaa kunnan talouden ja henkilöstöhallinnon prosesseja sekä kehittää niiden raportointia ja tiedontuotantoa. Talouspalveluiden tavoitteena on vuoden 2023 aikana määritellä ja kuvata talouspalvelujen prosessit ja kehittää niitä strategian mukaisesti ketterästi tietoon pohjaten.

Keski-Uudenmaan neljä kuntaa ml. Mäntsälä myivät 2022 oman in-house yhtiö Kuuma ICT Oy:n Telialle. Vaihdoon liittyy mittava toimintaympäristön muutostyö, josta 2022 puolella toteutuu vain Helpdesk-palvelujen siirto. Toimintavuoden 2023 keskeisenä tavoitteena on saattaa hanke loppuun riskejä halliten niin, että kunnan palvelutuotanto kyetään turvaamaan ilman häiriöitä. Muutoksen vuoksi kunnassa pidättydytään uusista järjestelmähankinnoista syysyyn 2023 asti.

Palveluntuottajan vaihdoksella voi olla vaikutuksia myös jatkovuosille. Tietohallinnossa korostuu osana riskienhallintaa tietoturvakysymykset ja henkilöstön osaaminen näissä asioissa. Kunnan tietosuoja-asioiden hoitamista on myös vahvistettu ja työ jatkuu koko suunnitelmakaudella.

Kunnan keskitetty hankintatoimi on siirretty hallintosäännön muutoksen yhteydessä osaksi talouspalveluyksikköä. Tällä halutaan vahvistaa hankintojen ja talousjohtamisen yhteyttä. Sopimusohjauksen ja – johtamisen kehittäminen on 2023 keskeinen tavoite, jota tukee hankintajärjestelmän käyttöönotettu työkalu.

Kunnan markkinointi-, viestintä- ja kulttuuripalvelut toimivat tiiviisti yhdessä muiden palvelualueiden sekä tytäryhtiöiden kanssa. Toiminnot perustuvat kuntastrategian tavoitteisiin sekä kunnan markkinointi- ja tapahtumasuunnitelmaan. Vuonna 2023 tulee hyväksyttäväksi kunnan elinkeino-ohjelma, jonka myötä selvennetään työnjakoa konsernin ja muiden sidosryhmien kanssa. Nykyisten kuntalaisten pitovoima ja vetovoima uusille mäntsäläisille on huomioitu toiminnan tavoitteissa ja käytännön toimenpiteissä.

Mäntsälän kunta on 800 hengen työyhteisö. Henkilöstötyössä keskeisenä tavoitteena on työhyvinvoinnin turvaaminen, osaamisen vahvistaminen ja työprosessien kehittäminen kuntastrategian mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnan Hr- yksikön resurssit tulee varmistaa tuleville vuosille. Kehittämistyötä on runsaasti ja osaavasta työvoimasta on kova kamppailu. Kunnan lähtökohdat verrokkikuntien joukossa ovat hyvät, ml. henkilöstöpoissaolojen määrät.

Tukipalvelut

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	180	237	237	219	219	219	219
Toimintakulut	-4 390	-5 126	-5 126	-4 971	-4 849	-4 814	-4 814
Toimintakate	-4 210	-4 890	-4 890	-4 752	-4 631	-4 595	-4 595
Toimintakulujen muutos %		17 %	17 %	-3 %	-2 %	-1 %	
Toimintakatteen muutos %		16 %	16 %	-3 %	-3 %	-1 %	

Keski-uudenmaan ympäristökeskus

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalueelle kirjataan ympäristötoimen määräraha Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen maksuosuus Mäntsälän kunnan osalta vuodelle 2023 laskee noin -4,2 % verrattuna vuoden 2022 talousarvioon. (Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen talousarvioesitys vuodelle 2023)

Talousarviossa 2023 varaudutaan jatkamaan vuonna 2022 aloitettu järvien kunnostushanke - projektia edelleen vuonna 2023 Kilpijärven kunnostuksen osalta. Kunnostushankkeita vetää ympäristökeskus, mutta hallinnollisesti ne ovat Mäntsälän kunnan hankkeita. Kunnostushankkeelle on saatu vesistökuunnostuksiin liittyvä avustus.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot		29	29	22	17	14	14
Toimintakulut	-472	-560	-560	-530	-534	-524	-524
Toimintakate	-472	-531	-531	-508	-517	-510	-510
Toimintakulujen muutos %		19 %	19 %	-5 %	1 %	-2 %	
Toimintakatteen muutos %		12 %	12 %	-4 %	2 %	-1 %	

TE- ja maahanmuuttopalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut ovat talousarviovuonna osa hallintopalveluja. Tulosalue vastaa kunnan työllisyys- ja maahanmuuttajapalveluista, ml. kunnan kotouttamisasiat.

mukaisesti Mäntsälän oma työvoimapohja (alle 20 000) ei riitä omaan te-yksikköön. Vuoden 2023 aikana tulee päätettäväksi millainen Keski-Uudenmaan alueen yhteistyömalli tulee olemaan. Kunnan tulee myös päättää elinkeinopalvelujen asemasta ja työnjaosta kunnan sisällä.

Koko suunnitelmakauden keskeisin uudistus on TE-palveluiden valtion vastuulla olevien tehtävien siirto kuntiin. Tämänhetkisen lainsäädäntöpohjan

Maahanmuuttopalvelujen keskeisenä tavoitteena on vuosina 2019 ja 2022 saapuneiden kiintiöpakolaisryhmän kotouttamistehtävät sekä erityisesti

Ukrainasta saapuneiden tilapäistä suojelua saavien henkilöiden palvelutuki.

Kunnan työttömyysprosentti on edelleen Uudenmaan alhaisimpia. Samalla kun työllisyyspalvelujen työpanosta kohdentuu vaikeasti työllistettävien henkilöiden palvelupolkujen rakentamiseen, on yrityksissä paikoin vaikeakin työvoimapula, joten kunnassa kehitetään myös matalan kynnyksen palveluita ennalta ehkäisemään pitkittynyttä työttömyyttä. Tätä työtä ja tukea työllisyyspalvelut tarjoaa mäntsäläläisten yritysten käyttöön.

Riskinä tavoitteiden saavuttamisessa on toimintaympäristön ennustamisen vaikeus ja se, millä tavalla talous ja työllisyys tulee kehittymään. Palvelutarve voi työllisyyspalveluissa muuttua nopeastikin, samoin yhdyspintatehtävät hyvinvointialueen kanssa ovat vielä osin auki. Ukrainan tilanteen ennustaminen erityisesti suojelua saavien määrän muutokset on hyvin hankalaa arvioida. Viime mainitun osalta henkilömäärien kasvaminen vaikuttaa erityisesti koulu- ja päiväkotipalvelujen tilanteeseen.

TE- ja maahanmuuttopalvelut 1 000 €

	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	318	390	390	500	500	500	500
Toimintakulut	-2 646	-2 514	-2 514	-2 648	-2 675	-2 679	-2 679
Toimintakate	-2 327	-2 124	-2 124	-2 148	-2 175	-2 179	-2 179
Toimintakulujen muutos %		-5 %	-5 %	5 %	1 %	0 %	
Toimintakatteen muutos %		-9 %	-9 %	1 %	1 %	0 %	

Maaseutupalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Yhteistoimintasuojelun mukaisesti Mäntsälän kunta järjestää lakisääteiset kunnan maaseutuhallinnon maksajavirastotehtävät Askolan, Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan kuntien/kaupunkien alueella. Yhteistoiminta-alueen nimi on Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut. Kunnalla on maksajavirastosopimus Ruokaviraston kanssa ja sopimus määrittää yhteistoiminta-alueen tehtävät ja tavoitteet maksajavirastotehtävissä. Vuosittain yhteistoiminta-alueella myönnetään noin 31 milj. € maataloustukia.

Uuden EU-ohjelmakauden (CAP27) toimeenpano käynnistyy vuoden 2023 alusta ja vaikuttaa tulosalueen toimintaan ja palvelutarpeeseen merkittävästi. Keski-Uudenmaan maaseutupalveluiden tulee vastata niin hallinnollisen muutoksen vaatimukseen kuin myös asiakkaiden palvelutarpeeseen muutostilanteessa ja ohjelmakauden aikana. CAP-

uudistuksen kansallisia painotuksia ovat ympäristö- ja ilmasto- ja maatalous, uudistuva ja monipuolinen maaseutu sekä aktiivinen ruuantuotanto.

Uuden CAP-kauden käynnistyminen ja sen vaatimat toimet yhteistoiminta-alueella on keskeisin painopiste vuoden 2023 toiminnassa. Ohjelmakauden vaihdos edellyttää enemmän mm. henkilöstön- ja tuenhakijoiden koulutusta uusista tukiehdosta ja -muodoista sekä niiden vaatimasta hallinnollisesta käsittelystä. Verkostoyhteistyötä kehitetään muiden toimijoiden kanssa.

Toimintaympäristöön kohdentuu paineita sekä epävarmuutta yleisen kustannustason nousun myötä. Toisaalta huoltovarmuus ja alkutuotannon rooli ovat keskeisiä kysymyksiä. Keski-Uudenmaan maaseutupalveluiden alueella on maatalouden rakenteellinen muutos vastannut kansallista suuntausta.

Maksajavirastotoimijan tavoitteiden ja tehtävien toteutumista seurataan ja edellytetään säännöllistä raportointia mm. maksajavirastovakuutuksen muodossa. Keski-Uudenmaan maaseutuhallinto-

palveluille asetetut tavoitteet vastaavat myös Mäntsälän kunnan strategisiin tavoitteisiin. Riskien arviointi on tehty maksajavirastosopimuksen mukaisesti ja riskienhallinnalla pyritään ennakoimaan ja ehkäisemään mahdolliset toimintaan

vaikuttavat riskit. Henkilöstöresurssi on tehtävien vaatiman riittävän eriyttämisen myötä kriittisin tekijä ja uuden ohjelmakauden käynnistyminen tuo merkittävää kuormitusta.

Maaseutupalvelut

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	281	278	278	280	280	280	280
Toimintakulut	-396	-375	-375	-375	-384	-387	-387
Toimintakate	-115	-96	-96	-95	-105	-108	-108
Toimintakulujen muutos %		-5 %	-5 %		3 %	1 %	
Toimintakatteen muutos %		-16 %	-16 %	-1 %	10 %	3 %	

Tarkastuslautakunta

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella
Tarkastuslautakunta vastaa lakisääteisenä toimielimenä kunnan talouden ja toiminnan

arvioinnista. Tulosalue sisältää määrärahan tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan toimintakuluihin. Tilintarkastusyhtiönä toimii BDO Oy.

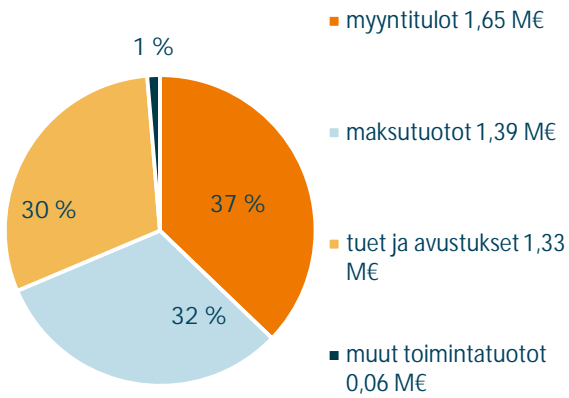
Tarkastustoimi

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30
Toimintakate	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30

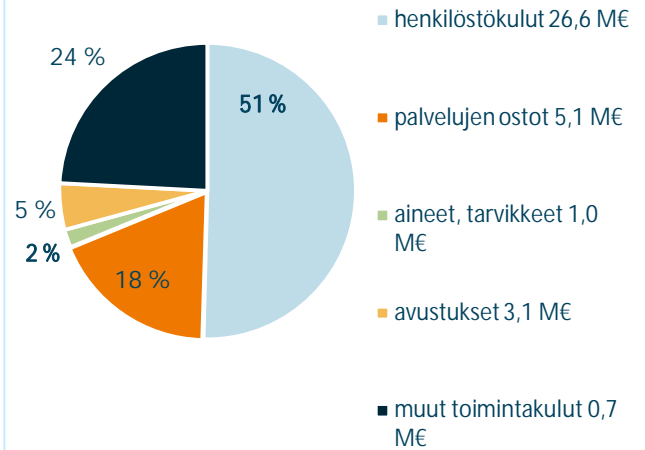

2.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue

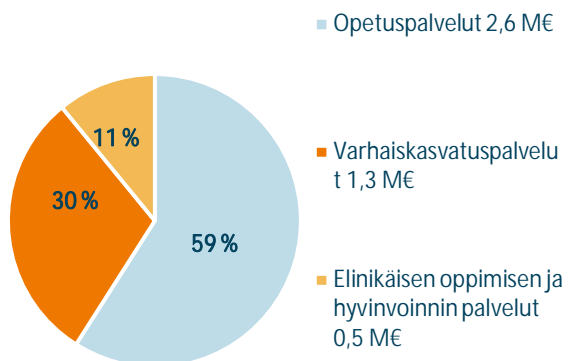
Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintatuotot tiliryhmittäin %

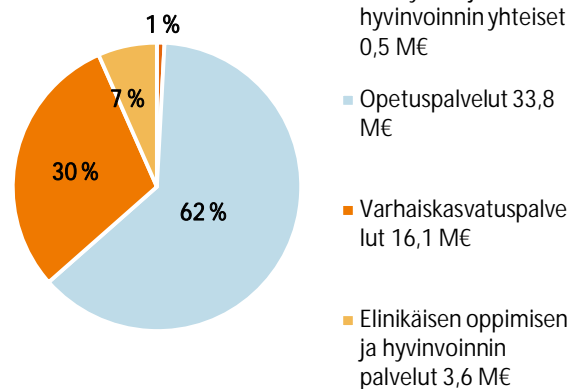
Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintakulut tiliryhmittäin %

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintatuotot tulosalueittain %

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintakulut tulosalueittain %

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatus-, opetus- ja elinikäisen oppimisen palveluita. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella edistetään tasa-arvoisesti kuntalaisten varhaiskasvatusta, opetusta, sivistystä, osaamista, vapaa-aikaa ja

hyvinvointia. Palvelut on tuotettu asiakaslähtöisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti laadukkaita palveluja turvallisessa toiminta-ympäristössä.

Palvelualueen kuntalaisten hyvinvointia koskevat tavoitteet on johdettu kunnan hyvinvointisuunnitelmasta. Keskeisimmät tavoitteet ja niihin liittyvät palvelualueen toimenpiteet ovat esitetty erillisessä liitteessä sekä tulosalueiden palvelusuunnitelmissa.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

1000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	4 208	3 673	4 229	4 433	3 914	3 914	3 879
Myyntituotot	1 660	1 489	1 489	1 650	1 650	1 650	1 650
Maksutuotot	1 490	1 557	1 557	1 393	1 421	1 421	1 421
Tuet ja avustukset	1 014	553	1 108	1 332	785	785	750
Muut toimintatuotot	44	74	74	59	59	59	59
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	-51 998	-53 564	-54 119	-53 970	-54 095	-54 353	-54 303
Henkilöstökulut	-26 113	-26 634	-26 717	-27 225	-27 235	-27 494	-27 443
Palvelujen ostot	-9 289	-10 234	-10 227	-9 909	-9 816	-9 816	-9 816
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-876	-1 023	-1 028	-1 055	-1 011	-1 011	-1 011
Avustukset	-2 274	-3 053	-3 529	-2 736	-2 726	-2 726	-2 726
Muut toimintakulut	-13 446	-12 620	-12 620	-13 046	-13 307	-13 307	-13 307
Toimintakate	-47 789	-49 890	-49 890	-49 537	-50 182	-50 440	-50 425
Vuosikate	-47 789	-49 890	-49 890	-49 537	-50 182	-50 440	-50 425
Poistot ja arvonalentumiset	-646	-897	-897	-547	-547	-547	-547
Suunnitelman mukaiset poistot	-646	-897	-897	-547	-547	-547	-547
Tilikauden tulos	-48 435	-50 787	-50 787	-50 084	-50 728	-50 986	-50 971
Tilikauden ylijäämä/ali-jäämä	-48 435	-50 787	-50 787	-50 084	-50 728	-50 986	-50 971
Toimintakulujen muutos %		3 %	4 %	-0,3 %	0,2 %	0,5 %	-0,1 %
Toimintakatteen muutos %		4 %	4 %	-1 %	1 %	1 %	0 %

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten palveluiden keskeinen tehtävä on tuottaa koko palvelualueen yhteisiä hallintopalveluja ja toimia sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan tukena heidän työskentelyssään. Lisäksi palvelualueelle kuuluu lasten ja nuorten taiteen perusopetuksessa musiikkiopistopalveluiden ostoa ja ohjausta. Yhteisten

palveluiden keskeinen tavoite vuodelle 2023 on lapsiystävällisen kuntamallin käyttöönoton valmistelu.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue aloittaa toimintansa vuoden 2023 alusta. Tämä muuttaa kunnan palvelutuotannon roolia merkittävästi ja kunnan palveluissa korostuvat sivistyspalvelut, joihin suurin osa kunnan resursseista suuntautuu. Palvelualueella korostuu hyvinvoinnin edistäminen ja laaja-alainen yhteistyö järjestöjen,

hyvinvointialueen ja kuntalaisten kanssa. Kunnan ja hyvinvointialueen yhdessä tekemän ennaltaehkäisevän työn rakenne muuttuu, kun kuntien rahoitusvastuut sosiaali- ja terveyspalveluihin loppuvat ja sitä myötä kunnan vaikutusmahdollisuudet kapenevat. Hyvinvointialueen muodostumiseen liittyviä riskejä ovat oppilas- ja opiskelijahuollon pätevän henkilöstön pysyminen tehtävissään ja uuden henkilöstön rekrytointi hyvinvointialueelle. Jos hyvinvointialue ei onnistu tässä, päiväkotien ja koulujen tehtävä vaikeutuu huomattavasti. Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön jatkuvuus on myöskin riski, koska kumpikaan organisaatio ei onnistu ilman hyvää yhdyspintatyöskentelyä ennalta ehkäisevässä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Kunnan lapsimäärän väheneminen vaikuttaa kuntapalveluiden ja talouden suunnitteluun. Kuntaan suuntautuva muutto liike pehmentää lapsimäärän vähenemistä, mutta se ei muuta trendiä, koska syntyvyys on jälleen kääntynyt Mäntsälässä ja valtakunnallisesti laskuun.

Varhaiskasvatusmaksujen pienentäminen vaikuttaa palvelualueen talouteen

asiakasmaksutuottojen pienenemisen kautta. Varhaiskasvatuksessa käyttöön otettu lapsen tuen malli tuo paineita henkilökuntamäärän kasvuun suunnitelmakaudella. Perhevapaaudistuksen vaikutuksia on vaikea tarkasti arvioida, mutta todennäköistä on, että varhaiskasvatuspaikat eivät ole koko ajan optimaalisesti käytössä.

Oppivelvollisuuskoulutus ulottuu toiselle asteelle kokonaisuudessaan vuoden 2023 syksyllä, kun kolmas ikäluokka aloittaa toisen asteen maksuttomassa koulutuksessa. Lukuvuoden 2023–2024 jälkeen voidaan jo arvioida muutoksen vaikutuksia. Myös tutkintoon valmistavasta koulutuksesta saadaan kokemuksia vuonna 2023, kun ensimmäinen vuosi opetusta on takana.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Palvelualueella on haasteena erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä hallitaan yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa. Myös Covid-19-pandemian jatkuminen ja yleinen työvoiman saatavuuden heikkeneminen tuo haasteita palvelualueelle lyhytaikaisten sijaisten saantiin.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

1000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-562	-583	-583	-450	-475	-477	-477
Toimintakate	-562	-583	-583	-450	-475	-477	-477
Toimintakulujen muutos %		4 %	4 %	-23 %	5 %	1 %	
Toimintakatteen muutos %		4 %	4 %	-23 %	5 %	1 %	

Opetuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Opetuspalvelut tarjoavat laadukasta perus- ja lukio-opetusta kasvun, hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen kyvyn edistämiseksi. Oppimisen, opetuksen ja oppilaitosten toimintaa ohjaa jatkuvan kehittymisen tavoite.

Vuoden 2023 toiminnan painopisteet

Painopisteinä ovat oppilashuoltoa koskevien palvelujen kehittäminen hyvinvointialueelle siirtymisen vaiheessa, kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisemisen ja siihen puuttumisen toimenpideohjelman mukainen toiminta sekä perusopetuslain muutoksiin vastaaminen. Samanaikaisesti vastaamme muuttuvan turvallisuustilanteen ja Covid19 aiheuttamiin varautumisen-, palautumisen ja toiminnallisiin tarpeisiin. Toimintakulttuuria ohjaavana painopistealueena lv. 2022-2023 on vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2023-2026

Muutoksia toimintaympäristössä ovat koulukuraattorien ja –psykologien siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen, ensimmäisen vapaaehtoisen vieraan kielen (A 2-kieli) mahdollinen käynnistäminen 1.8.2023 lukien, Sitouttavaa kouluyhteisötyötä (Sitko-hanke) ja mahdollisesti myös tasa-arvorahaa (myönteisen erityiskohtelun rahoitusta) koskevan valtionavustuksen siirtyminen osaksi valtionosuutta sekä palveluverkkoa koskevat tarkastelutarpeet. Perusopetukseen valmistavan opetuksen tarpeet kasvavat ukrainalaisten ja pakolaisten saapumisen myötä. Palvelutarpeen ajankohdan määrittely on haastavaa, koska palvelutarpeen muutokset voivat olla nopeita.

Kevään 2022 perusopetuslain muutokset on käytönotettu. Muutosten toteuttaminen kuitenkin edellyttää käytännön toimenpiteitä, joilla tuetaan toimenpiteiden sujuvuutta ja varmistetaan asiakaspalvelun laadun korkea tila. Muutokset kohdistuivat erityisesti opetuksen epäämiseen, kurinpiitoon, muutoksenhakuun ja rehtorin toimivaltaan. Osa työ- ja virkaehtosopimusten muutoksista astuu voimaan vuoden 2023 aikana. Loppuvuodesta 2022 toteutettava henkilöstöhallinnan

järjestelmämuutos vaikuttaa käyttöönottoon liittyvänä tarpeena varmasti vielä vuoden 2023 aikana. Ylioppilaskirjoituksissa kirjoitettavien aineiden määrä kasvaa suunnitelmakaudella. Muutos lisää todennäköisesti reaaliaineiden kirjoittamisen määrää. Yksilökohtaisen oppimisen tuen tarpeen kasvu tulee heijastumaan myös lukiokoulutukseen. Lukion rehtori vaihtuu syyskauden 2023 alusta.

Vuodelle 2023 asetettavat tavoitteet

Tavoitteiden avulla edistetään turvallisuuden ja sujuvan arjen, osallistavan yhteisöllisyyden sekä vastuullisen ja kehittävän vireen toteutumista.

Tavoitteina ovat palvelurakenteiden edelleen kehittäminen, jotta oppilaiden opetuksen ja tuen järjestäminen toteutuisi lähtökohtaisesti omassa lähikoulussa. Lisäksi edistetään oppilaiden koulupuodokkuutta ennalta ehkäiseviä toimintoja. Keskeisinä toimintoina ovat poissaolon portaiden käyttö ja kouluvalmentajatyön vahvistaminen vakinaistamalla kaksi hankerahalla täytettyä vakanssia, joiden palkkakustannuksiin saadaan 1.1.2023 lukien valtionosuutta.

Toimenpideohjelman kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi käyttöä ja sen vaatimia eri yhteistyömuotoja vahvistetaan. Oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilöstön turvallisuutta edistetään lisäämällä opettajakohtaisia älypuhelimia jokaiselle opettajalle.

Oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien osallistuminen yksikkökohtaisten lukuvuosisuunnitelmien valmistelutyöhön varmistetaan. Lisäksi edistetään toimintatapoja, joilla oppilaiden ja opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia kouluyhteisönsä toimintaan vahvistetaan ja oppilaiden tunne kouluyhteisön jäsenenä kasvaa. Tavoitteenamme on lisätä opetuspalveluiden kaikilla tasoilla palvelujen loppukäyttäjien osallisuutta ja tarkoituksenmukaista osallistumista.

Yrittäjyyskasvatuksen avulla vahvistetaan myönteisen asenteen vahvistumista yrittäjyyteen, yrittäjyyteen liittyvien valmiuksien lisäämiseen ja yrittäjämäiseen toimintakulttuuriin. Vuosiluokkien 6 ja 9 oppilaat vierailevat Lahden yrityskylässä lv. 2022–2023 aikana. Lisäksi kaikissa peruskouluissa toteutetaan Mäntsälän Yrittäjäriihi-monialainen

oppimiskokonaisuus. Lukiossa yrittäjämäinen toimintatapa näkyy monella tavalla oppilaitoksen toimintakulttuurissa. Toimintatapa toteuttaa myös jaetun johtajuuden periaatteita. Edellä mainittua toimintakulttuurin kehittämistä ja yrittäjyyskasvatusta toteuttavien kurssivalintojen määrää pyritään edelleen lisäämään.

Henkilöstön koulutussuunnittelua vahvistetaan ja systematisoidaan. Tavoitteena on tunnistaa nykyistä paremmin eri työntekijäryhmien koulutus- tarpeet. Samalla vahvistetaan yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Opetuspalveluiden toimintaa kehittäviä hankkeita

Lukuvuonna 2022–2023 valtionavustuksia hallinnoidaan kolmelta eri hankkeen kautta.

Perusopetuksen laatua ja tasa-arvoa vahvistetaan Opetus- ja kulttuuriministeriön Oikeus oppia –kehittämishjelmalla. Mäntsälän perusopetuksessa valtionavustuksen avulla kehittämiskohteina ovat tasa-arvon ja laadun kehittäminen, oppimisen tuen ja inklusion kehittäminen, kielitietoisien opetuksen toimet yläluokilla sekä perusopetuksen oppilaanohjauksen kehittäminen. Lisäksi oppilaiden koululäsnäoloa vahvistetaan sekä kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäiseviä ja siihen puuttumista edistäviä toimia kehitetään Sitouttava koulu yhteistyö -hankkeen kautta. Kehittämistoimintaa toteutetaan myös koulun kerhotoiminnan- ja oppimisen vajetta paikkaavan Covid –hankkeen avulla. Lukiossa lisäksi toteutetaan Exit-Koronasta hanketta ja kuuden maan kesken yhteistyössä toteutettavaa kansainvälistä Erasmus+ -hanketta, joilla tavoitellaan oppimaan oppimisen taitojen ja tulevaisuustaitojen sekä

ympäristöön, kulttuuriin ja terveyteen liittyvien teemojen kehittämistä.

Perusopetuksen alueellisia hankkeita ovat Sitouttavan koulu yhteistyön- (Mäntsälä vetovuodessa), Opinto-ohjauksen kehittämisen- ja Kaikille yhteinen koulu hankkeet.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Koronatilanteen pitkittyminen ja vaikeutuminen näkyy mm. henkilöstön poissaoloina ja kuormittumisena. Riskiä tavoitteiden saavuttamisessa lisäävät hyvinvointialuetta ja opetuksen järjestäjän roolia koskevien muutosten tuoma toiminnallista epävarmuutta oppilashuollon järjestämisessä. Lasten ja nuorten oppimisen ja hyvinvoinnin tuen tarvetta, pahoinvointia ja mielenterveyttä koskevien vaikeuksien kasvu sekä mahdollinen vaje niitä ennaltaehkäisevien ja korjaavien toimien saatavuudessa ja tuloksellisuudessa. Tämä edellyttää riittävän henkilöstömäärän varmistamista kouluissa. Myös huoli perheiden hyvinvoinnista korona-aikana on kasvanut.

Hankerahoituksen ja oppilasmäärään perustuvan valtionosuuden väheneminen nähdään riskinä erityisesti, jos palvelutuotantoa tai sen laatua laajennetaan peruskoulujen ja lukion lakisääteisten peruspalveluiden kustannuksella. Lakisääteiset ja opetussuunnitelmien perusteiden muutokset lisäävät velvoitteita, jotka aikaansaavat mahdollista kustannusten kasvua. Opetussuunnitelman mukaisia palvelutarpeita tukevan palveluverkon suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee painopisteenä näkyä kustannuskasvun hillitsemisen (velkämäärän kasvu) lisäksi oppilaiden ja henkilöstön työskentelyä ja hyvinvointia edistävät sekä terveellisyttä ja turvallisuutta tukevat oppimisympäristöt.

Opetuspalvelut 1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	2 592	2 033	2 588	2 615	2 234	2 234	2 234
Toimintakulut	-33 595	-33 478	-34 033	-33 817	-33 853	-34 006	-34 006
Toimintakate	-31 003	-31 445	-31 445	-31 203	-31 619	-31 772	-31 772
Toimintakulujen muutos %		0 %	1 %	-1 %	0 %	0,5 %	0 %
Toimintakatteen muutos %		1 %	1 %	-1 %	1 %	0,5 %	0 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja tavoitteet
Varhaiskasvatus ja esiopetus toteuttavat lapsen huoltajien ja kasvu ympäristön muiden toimijoiden kanssa lapsen hoidon, tukevat pedagogisesti lapsen kasvua sekä edistävät lapsen kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Varhaiskasvatus ja esiopetus toteutuvat henkilöstön, lasten, huoltajien ja oppimisympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden.

Painopisteenä varhaiskasvatuksessa toimintakautena 2022–2023 on strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti osallisuus ja digitaalisten taitojen kehittäminen sekä päiväkotien varajohtajuuden vahvistaminen.

Tavoitteena on lisätä lasten ja henkilöstön osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa, lisäksi tavoitteena on lisätä henkilöstön digitaalisia koulutuksen avulla sekä lisäämällä digitaalisia laitteita. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on vastata lakimuutoksen vaatimaan lapsen tukeen mahdollisella resurssien lisäämisellä sekä kehittää ja vahvistaa varhaiskasvatuksen johtajuusjärjestelyjen varajohtajuutta vahvistaen ja erityisvarhaiskasvatuksen johtajuusresurssia vahvistaen.

Toimintaympäristön muutokset

Vuonna 2023 varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen toteutumiseen vaikuttavat monet vuoden 2022 lakimuutokset. Varhaiskasvatuslain täsmennys henkilöstön mitoittamiseen liittyen vuonna 2021 vaikutti siten, että suhdeluvuista ei voida poiketa henkilöstöstä johtuvista syistä. Koronan ja sijaisten vaikea saatavuuden vuoksi vuonna 2022 suhdeluvun poikkeamia ei pystytty välttämään, mutta vuonna 2023 pyrkimys tähän jatkuu lisähenkilöiden palkkauksen avulla.

Varhaiskasvatuslakiin tuli vuonna 2022 täsmennyksiä lapsen tukeen liittyen. Laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista sekä tuen päätöksen antamisesta. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki tulee vahvistua lapsen yksilöllisen tuen tarpeen mukaan. Tukea vahvistettiin kolmitasoisesti

(yleinen – tehostettu - erityinen tuki). Tuki tulee toteuttaa inklusiivisesti, jolloin kasvaa paine lisätä henkilöstön määrää päiväkoteihin. Lakiuudistuksen vaikutukset hallinnolle asetettaviin lisätöihin selviävät vuoden 2023 aikana.

Muutetulla perhevapaaudistuksella on myös vaikutuksia varhaiskasvatuksen järjestämiseen ja asiakasmaksuihin. Perhevapaaudistuksen mukaan oikeus varhaiskasvatukseen alkaisi sen kuukauden alussa, kun lapsi täyttää 9 kk ja kestäisi siihen asti, kunnes lapsi täyttää 2-vuotta. Perhevapaaudistus saattaa vaikuttaa siihen, varhaiskasvatuspaikat eivät ole optimaalisesti käytössä koska, lapsi voi olla samanaikaisesti sekä varhaiskasvatuksessa ja kotihoidossa. Asiakasmaksulakia on suunniteltu muutettavan siten, että ennalta ilmoitetut vanhempainvapaiden käyttämisestä johtuvat poissaolot olisivat maksuttomia. Muutoksesta johtuen varhaiskasvatusmaksuista saadut tulot voivat vähentyä.

Uuden Koskenrannan päiväkodin rakentaminen etenee. Päiväkoti aukeaa 1.8.2023 ja sinne siirtyvät Onnilanrinteen, Mustamäen ja Taikametsän päiväkodit sekä Pilvikirsikan ryhmäperhepäiväkoti sekä entisen Amandan luonto-esiopetusryhmä.

Yhdeksi liikkuvan perhekeskuksen perheiden kohtaamispaikaksi Mäntsälässä on nimetty Metsätontun avoin päiväkotitoiminta. Päiväkodissa sijaitsee avoin toiminta lapsille ja huoltajille sekä siellä järjestetään varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa. Avoin varhaiskasvatus tekee tiivistä yhteistyötä mm seurakunnan, Keusoten ja eri järjestöjen kanssa. Avoin päiväkotitoiminta on suunniteltu siirrettäväksi nykyisen Onnilanrinteen päiväkodin tiloihin, jotta saataisiin toimivammat ja monipuolisemmat tilat perhekeskustoiminnalle.

Vaikuttamistoimielimistä lapsi- ja perheasiainneuvosto toimii varhaiskasvatuksen ohjauksessa.

Varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva ja varhaiskasvatuksen sosionomeja tullaan palkkaamaan opettajien työpareiksi päiväkotiryhmiin avoimena olevien vakanssien mukaisesti. Palkkaus tapahtuu aluksi avoimena oleviin varhaiskasvatuksen opettajan toimiin, eikä kustannusvaikutuksia tällöin

synny. Vuoden 2023 jälkeen varhaiskasvatuksen sosionomeja voidaan palkata myös avoimena oleviin varhaiskasvatuksen lastenhoitajien toimiin, (muuttamalla toimet) jolloin kustannusvaikutus arvioidaan koko varhaiskasvatuksen osalta. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien vakinaistaminen jatkuu, mikäli tarve jatkuu.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakiin on tulossa maksuja alentava muutos jo vuoden 2022 aikana, mutta talousarvion laadintavaiheessa sen toteutustavasta ei ole tietoa. Näin ollen vaikutusten arviointi varhaiskasvatuksen maksutuottoon vuodelle 2023 on haastavaa.

Hankkeet

Tasa-arvohanke jatkuu osana Oikeus Oppia kehittämishjelmaa vuosille 2022–2023. Tavoitteen on tasa-arvoisuuteen, yhden vertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Hankkeella edistetään oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja lähipalvelu-periaatetta sekä lapsen oikeutta välttämättömään ja riittävään varhaiseen tukeen.

Karuselli -hanke jatkuu edelleen vuonna 2023, mikäli hankerahoitus toteutuu. Hankkeesta vastaa Vanhempainliitto. Tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen. Mukana hankkeessa ovat Myllytontun ja Hyökännummen päiväkodit.

Henkilöstön koulutukset painottuvat vuonna 2023 Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen strategisten tavoitteiden mukaisesti sekä varajohtajuutta kehittävästi.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Palvelu-alueella on haasteena erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä tulee hallita yhdessä henkilöstö-hallinnon kanssa. Myös Covid-19-pandemian jatkuminen tuo haasteita palvelualueelle henkilöstön sairastuessa lyhytaikaisten sijaisten saatavuuteen. Tämä vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttamiseen.

Varhaiskasvatuspalvelut

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	1 289	1 234	1 234	1 335	1 246	1 246	1 246
Toimintakulut	-14 900	-16 175	-16 175	-16 091	-16 216	-16 298	-16 298
Toimintakate	-13 611	-14 941	-14 941	-14 756	-14 970	-15 052	-15 052
Toimintakulujen muutos %		9 %	9 %	-1 %	1 %	1 %	
Toimintakatteen muutos %		10 %	10 %	-1 %	1 %	1 %	

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä järjestämällä matalankynnyksen opisto-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluita. Monipuoliset hyvinvointia edistävät palvelut toteutetaan asiakaslähtöisesti vastaamaan kuntalaisten tarpeita. Laadukkaat hyvinvointia edistävät palvelut ovat kunnan vetovoimatekijä.

Toimintaympäristön muutokset

Jatkuvan oppimisen vaatimus ja uudet työtavat mm. uudet ohjelmat sekä koulutetun henkilöstön saaminen. Väestön vanheneminen ja monikulttuurisuus edellyttävät myös uusien toimintatapojen miettimistä. Järjestöjen ja yhdistysten vapaaehtoisten työntekijöiden ikääntyminen vaikuttaa suoraan kolmannen sektorin osallistumiseen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistyöhön. Hyvinvointialueen alkamisen myötä tulevien muutosten vaikutukset kunnan ja hyvinvointialueen keskinäiseen työn- ja vastuunjakoon.

Vuoden 2023 painopisteitä ohjaa kunnan strategia (hyte lautakuntaan ja kunnanvaltuuston nähden sitovat tavoitteet) ja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025, muita talouteen vaikuttavia tavoitteita ovat vuosi sitten alkanut Starttivalmennus, joka on tärkeä osa nuorten palveluketjua. Ensi vuonna tulee ajankohtaiseksi myös vakinaistaa Starttivalmennuksen kaksi työntekijää.

Ikäihmisten ennaltaehkäisevän päivätoiminnan aloittamisen tarkoituksena on tukea iäkkäiden hyvinvointia, omatoimisuutta, osallisuutta ja kotona asumista.

Kunnan avustusjärjestelmän päivittäminen alkaa myös ensi vuonna, kriteereiden lisäksi huomioidaan tilojen harrastus-/kokouskäyttö, sähköinen hakeminen sekä kunnan tasolla koko tilavaurajärjestelmän uusiminen.

Kesällä 2022 kolmena maanantaina järjestetyn puistoruokailusta saadun palautteen perusteella tulevana kesänä puistoruokailua tullaan laajentamaan pidemmälle ajalle ja useammalle päivälle,

toistaiseksi puistoruokailu järjestetään yhdessä paikassa Myllymäen koulun pihalla.

Kaikenikäisten digiosaamisen vahvistaminen on yksi hyvinvointisuunnitelman kärkiteemoista ja tavoitteena on vahvistaa mm. Ikäihmisten digiosaamista avoimessa päivätoiminnassa. Digitoiminnan toteuttamiseen tarvitaan kuntaan yksi henkilöresurssi.

Maksuttomat liikuntatilat alle 18-vuotiaille on osa kunnan avustusjärjestelmän päivittämistä. Nähdään, että avustukset tulee kohdentaa vetäjien koulutuksiin ja toiminnan kehittämiseen eikä tilavuokriin, maksuttomat liikuntatilat mahdollistaisivat tämän.

Kirjastojärjestelmän vaihdosprojektin läpivieminen yhdessä muiden Kirkes-kirjastojen kanssa sekä uuden järjestelmän käyttöönotto ja kouluttaminen henkilökunnalle. Vaihdosprojektin arvioidut kulut Mäntsälälle vuonna 2023 kohdistuvat projektipäällikön palkkakuluihin, Koha Suomi Oy:n osuuteen, tietokannan siirto- ja konversiokuluihin, uuden järjestelmän liitännöihin ja rajapintaan sekä käyttöönoton jälkeen osuuteen Kirkes-pääkäyttäjän palkkakuluista. Osuus pääkäyttäjän vuosittaisista palkkakuluista jää pysyväksi kuluksi uuden järjestelmän käyttöönoton jälkeen.

Unelmoidaan uudesta -hankkeen valmistuminen ja tulosten esittely päättäjille sekä jatkovaiheiden aloitus, mm. tekninen ja elinvoimapalveluiden tarveselvityksen käynnistyminen ja konkreettiset suunnitelmat kirjaston uudelle sijainnille valtuustoaloitteen mukaisesti: tarveselvityksen kustannukset sekä kirjaston uusien tilojen etsiminen/valmistelu/remontointi kulut.

Kansalaisopiston kurssitarjonnan monipuolisuus ja vastaaminen paikallisiin sivistystarpeisiin sekä osaamisperustaisten kurssien markkinointi jatkuvan oppimisen mahdollistajana. Opiskelija voi hyödyntää opintojaan työelämässä tai opiskeluissaan. Etätarjonta laajenee ja vakiintuu.

Hankkeet

Keski-Uudenmaan opistojen yhteisessä Me poluttamme-hankkeessa koulutetaan tuntiopettajia osaamisperustaisten kurssien laadintaan. Starttivalmennus-hanke, Mäntsälä Liikkuu 2025-hanke,

Harrastamisen Suomen malli ja Etsivän nuorisotyön hanke.

Riskit ja epävarmuustekijät

Kansalaisopiston tuntiopettajien rekrytointiin ja matkakustannusten korvausperiaatteiden muuttamiseen. Korona vaikuttaa edelleen erityisesti kansalaisopiston toimintaan, opiskelijoiden varovaisuuteen ilmoittautua kursseille. Tästä on suoraan vaikutusta talouteen: kurssimaksuista saatujen tulojen väheneminen. Koulutetun henkilö-

kunnan saaminen koko palvelualueelle ja tilojen riittämättömyyteen liittyvät haasteet.

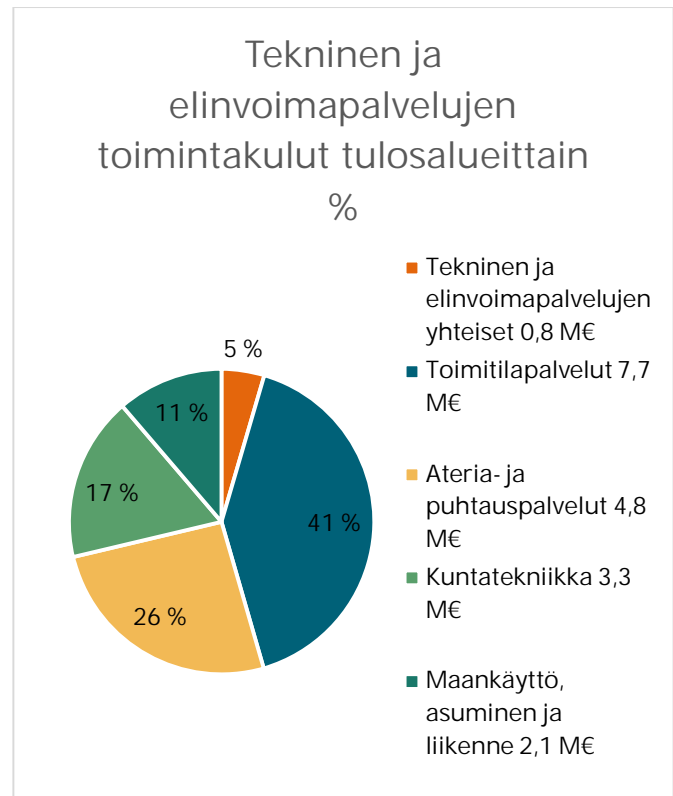
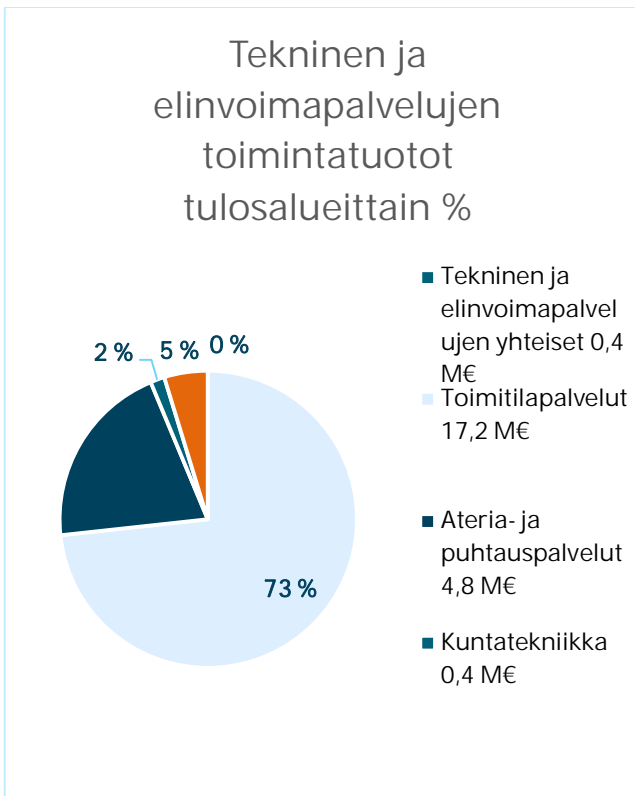
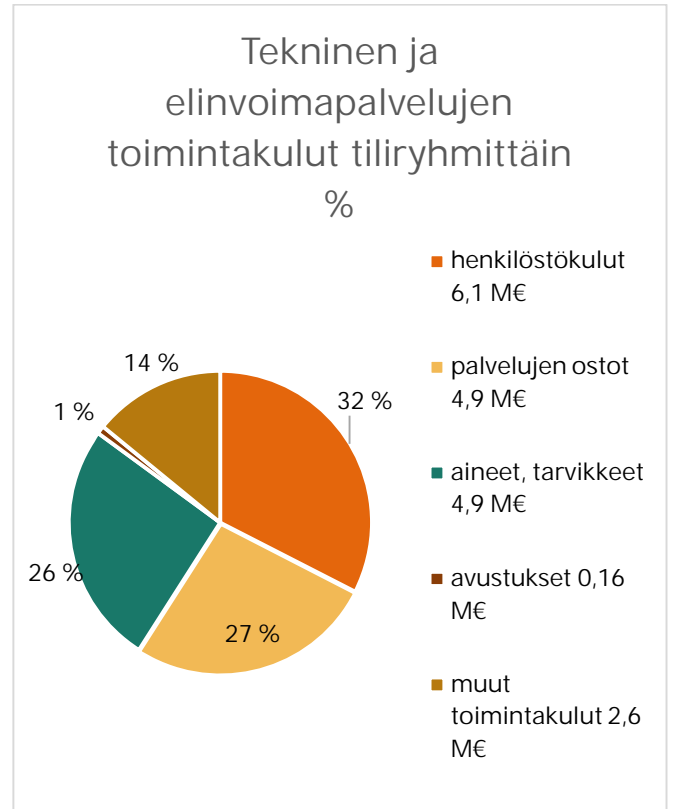
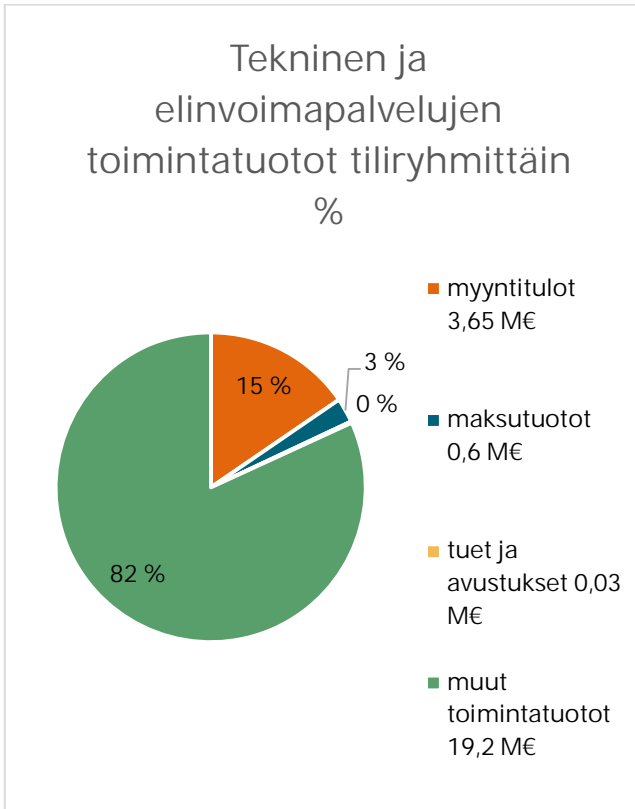
Toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseen

Markkinointia ja omaa toimintaa tulee tehdä tuuksi tehostamalla tiedottamista kohdennetusti, jalkautua kuntalaisten keskuuteen ja tiivistää yhteistyötä kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Positiivisen ja kannustavan toimintaympäristön luominen. Otetaan käyttöön uusia innovatiivisia työtapoja. Uusien vapaaehtoisten saaminen vapaaehtoisuuskoulutuksen avulla.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	327	407	407	483	433	433	398
Toimintakulut	-3 022	-3 328	-3 328	-3 611	-3 551	-3 572	-3 521
Toimintakate	-2 695	-2 921	-2 921	-3 128	-3 118	-3 138	-3 123
Toimintakulujen muutos %		10 %	10 %	9 %	-2 %	1 %	-1 %
Toimintakatteen muutos %		8 %	8 %	7 %	0 %	1 %	0 %

2.3 Tekninen ja elinvoimapaalvelualue

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Tekninen ja Elinvoimapalvelut palvelualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa toimivat ja tarkoituksen mukaiset yhdyskunta-, tekniset, kuntakehitys- ja kuntalaisille huomioiden talous, turvallisuus ja ympäristö. Vahvistamme asiakaslähtöisyyttä ja kuntalaisten hyvinvointia edistämällä ja tukemalla asukkaiden osallistumista.

Teknisten palveluiden ja kuntakehityksen yhdistämisellä pyritään lisäämään kunnan sisäistä synergiaa ja parantamaan asiakaspalvelua. Palvelualueen tavoitteet on luotu koko kunnan strategiaan pohjautuen.

Tekninen ja elinvoimapalvelut

1000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	24 561	23 777	23 777	23 520	23 305	23 309	23 313
Myyntituotot	4 722	4 622	4 622	3 645	3 372	3 372	3 372
Maksutuotot	481	853	853	602	602	602	602
Tuet ja avustukset	50	25	25	33	33	33	33
Muut toimintatuotot	19 308	18 277	18 277	19 241	19 298	19 302	19 306
Valmistus omaan käyttöön	17						
Toimintakulut	-17 722	-17 575	-17 355	-18 672	-18 980	-19 075	-19 121
Henkilöstökulut	-5 358	-6 016	-6 016	-6 073	-6 215	-6 252	-6 276
Palvelujen ostot	-6 059	-5 057	-4 837	-4 954	-5 161	-5 162	-5 168
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 856	-3 908	-3 908	-4 856	-4 837	-4 896	-4 908
Avustukset	-132	-163	-163	-163	-163	-163	-163
Muut toimintakulut	-2 317	-2 430	-2 430	-2 627	-2 604	-2 601	-2 606
Toimintakate	6 857	6 202	6 422	4 848	4 325	4 234	4 192
Vuosikate	6 857	6 202	6 422	4 848	4 325	4 234	4 192
Poistot ja arvonalentumiset	-7 984	-7 747	-7 747	-8 529	-8 911	-9 181	-8 942
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 984	-7 747	-7 747	-8 529	-8 911	-9 181	-8 942
Tilikauden tulos	-1 127	-1 545	-1 325	-3 681	-4 587	-4 947	-4 750
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-1 127	-1 545	-1 325	-3 681	-4 587	-4 947	-4 750
Toimintakulujen muutos %		-1 %	-2 %	8 %	2 %	0 %	0 %
Toimintakatteen muutos %		-10 %	-6 %	-25 %	-11 %	-2 %	-1 %

Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Teknisen yhteiset tulosalue tuottaa teknisen ja elinvoimapalveluiden yhteisiä tukipalveluita. Näitä ovat päätösvalmistelu, näiden toimeenpano ja tiedottaminen sekä suunnittelu- ja rakennuttamis- palvelut, sisäisen valvonnan tehtävät, hallinto- ja toimistopalvelut sekä asiakas- ja arkistointipalvelut.

Merkittävin muutos kohdistuu tulosalueen sisällä olevien työllisyys- ja kotouttamisyksikön sekä elinkeinopalvelujen siirtymiseen hallintopalvelujen alaisuuteen 1.11.2022 lukien.

Tulosalueelle resurssoidaan myös yhden henkilövuoden lisäystä liikennepalveluihin ja ilmastoasioiden hallinnoimiseen.

Riskit

Omaisuuriskien osalta tulee huolehtia vakuuttamisesta ja vahinkojen asianmukaisesta ennaltaehkäisystä. Rakennustyömaiden ilkeilläanteet ja varkaudet ovat jonkin verran yleistyneet ja näihin pyritään vaikuttamaan ennaltaehkäisevin toimenpitein.

Kunnan omaisuusriskien vähentämisessä on ensiarvoisen tärkeä rakennetun omaisuuden korjausvelan hallinta. Suunnitelma tältä osalta on tehty ja suunnitelman mukaisesti toimittaessa pysyy korjausvelan määrä hallitulla tasolla.

Ammattitaitoisen henkilöstön rekrytointi on asettanut haasteita teknisille palveluille viime vuosina. Tuottamme kunnan toiminnan kannalta tärkeitä palveluita ja riittävä määrä ammattitaitoista henkilökuntaa takaa toiminnan jatkuvuuden myös häiriötilanteissa. Myös sijaisuusjärjestelyt moniammatillisten tehtävien osalta on todettu haasteeksi, johon etsitään ratkaisuja sisäisen yhteistyön vahvistamisella ja mahdollisella ulkoisella palvelutarjonnalla.

Sopimukset ovat tärkeä osa hankkeiden hallintaan. Sopimuksien käsittelyä ja vastuuta tarkennetaan ensi vuoden aikana.

Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset 1000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-768	-828	-828	-844	-920	-920	-920
Toimintakate	-768	-828	-828	-844	-920	-920	-920
Toimintakulujen muutos %		8 %	8 %	2 %	9 %	0 %	
Toimintakatteen muutos %		8 %	8 %	2 %	9 %	0 %	

Toimitilapalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Toimitilapalvelut tulosalue tuottaa, ylläpitää ja vuokraa kunnan eri hallintokuntien käyttöön tarkoitukseen sopivia tiloja, sekä huolehtii kiinteistöjen hoidosta ja kunnossapidosta.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2023–2026

Uusi Koskenrannan päiväkotitoiminta valmistuu alkuvuodesta 2023. Uuteen päiväkotiin siirtyvät elokuusta 2023 alkaen seuraavat yksiköt: Mustanmäen päiväkotitoiminta, Onnilanrinteen päiväkotitoiminta, Taikametsän päiväkotitoiminta sekä Pilvikirsikka ryhmä. Tyhjentyvien

kiinteistöjen osalta jatkotoimet tarkentuvat vuoden 2023 aikana.

Toimitilapalvelujen käyttötalousohjelmassa keskitytään pitkälti käyttäjien toiveiden toteuttamiseen, joita on esitetty budjetin laadinnan aikana.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Energianhintojen, polttoaineiden ja materiaalihintojen nousu aiheuttaa haasteita toiminnalle. Toimintatapoja muuttamalla ja energiansäästöihin keskittymällä pyrimme pysymään talousarviossa.

Toimitilapalvelut

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	17 417	16 334	16 334	17 236	17 293	17 297	17 301
Toimintakulut	-6 777	-6 916	-6 696	-7 660	-7 790	-7 793	-7 827
Toimintakate	10 640	9 418	9 638	9 576	9 504	9 505	9 474
Poistot ja arvonalennukset	-4 755	-4 611	-4 611	-4 964	-4 964	-4 964	-4 964
Tilikauden tulos	5 884	4 807	5 027	4 611	4 539	4 540	4 510
Toimintakulujen muutos %		2 %	-1 %	14 %	2 %	0 %	0,4 %
Toimintakatteen muutos %		-11 %	-9 %	-1 %	-1 %	0 %	-0,3 %

Ateria- ja puhtauspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalueen palveluajatus on itsenäisesti tuottaa ja kehittää laadukkaasti kunnan ateria- ja puhtauspalveluja. Kaikki palvelut tuotetaan 1.7.2021 toteutetun organisaatiomuutoksen jälkeen kunnan omana työnä.

Puhtauspalvelut suosivat vähemmän kemikaaleja sisältäviä ekologisia puhdistusaineita ja uusia menetelmiä.

Hyvinvointialueen toiminta alkaa suunnitelman mukaan 1.1.2023, jonka myötä kunnan ateria- ja puhtauspalvelut päättyvät sotekohteissa. Elokuussa 2023 Koskenrannan päiväkodin aloittaessa toiminnan palvelukeittiössä tulee työskentelemään ateriapalveluvastaavan lisäksi 1 kokopäiväinen ateriapalvelutyöntekijä. Neljän pienen päiväkotiyksikön toiminta päättyy toimintojen yhdistyessä.

Kustannustehokkuutta haetaan työntekijöiden työpanoksia yhdistämällä ja työtehtävien sisäisillä järjestelyillä. Panostetaan työntekijöiden osaamisen kehittämiseen sekä työhyvinvointiin, erityisesti vallitsevassa työvoiman saantiin liittyvässä haastavassa tilanteessa.

Suunnitteluvuosille 2024 - 2026 ei ole muutoksia tiedossa tällä hetkellä.

Epävarmassa taloustilanteessa keskitytään toimintojen järkevään organisointiin sekä ruoanvalmistuksen keskittämiseen. Yhteisillä toimintatavoilla ja hankintojen keskittämällä vähennämme elintarvikkeiden sekä puhdistusaineiden hintoihin kohdistuvien korotuspaineiden vaikutusta, ilman että se vaikuttaa palveluun tai sen laatuun. Ruoan hävikin määrää pyritään minimoimaan ja käynnistetään tähän liittyvä ikäihmisille suunnattu hävikkiruokailu määritellyissä koulukohteissa.

Ateria- ja puhtauspalvelut

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	5 401	5 724	5 724	4 797	4 524	4 524	4 524
Toimintakulut	-5 046	-5 228	-5 228	-4 797	-4 847	-4 899	-4 911
Toimintakate	356	495	495		-323	-375	-387
Toimintakulujen muutos %		4 %	4 %	-8 %	1 %	1 %	0 %
Toimintakatteen muutos %		39 %	39 %			16 %	3 %

Kuntatekniikka

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Kuntatekniikan palveluajatus on ylläpitää ja rakentaa turvallisia liikenneväyliä, liikuntapaikkoja sekä puisto- ja leikkialueita sekä kunnan yleisiä alueita.

Vuoden 2023 toiminnan painopisteet

Kunnan vetovoiman parantaminen investointien avulla. Kysyntää vastaavan tonttivarannon suunnitelmallinen rakentaminen yhteistyössä kuntakehityksen kanssa. Katu-, kevyen liikenteen, liikunta- ja virkistysalueiden laadun ja määrän kasvattaminen sekä turvallisuuden parantaminen.

Kunnossapidon laadun optimointi ja yhteinen kehittäminen.

Henkilöstön työssä viihtymisen ja sitoutumisen parantaminen avoimella vuorovaikutuksella ja kannustavalla johtamisella.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Vähäisellä henkilöstömäärällä tehtävä suuri työmäärä ja sen aiheuttama kuormitus ja vaikutus työssä jaksamiseen.

Rakennusallalla jo pitkään jatkuneen työvoimapulan aiheuttaman palkkojen nousun vaikutus kuntatekniikan uusien henkilöiden palkkaamiseen ja saatavuuteen sekä nykyisten henkilöiden pysymiseen.

Kuntatekniikka 1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	647	370	370	370	370	370	370
Valmistus omaan käyttöön	17						
Toimintakulut	-3 259	-2 672	-2 672	-3 255	-3 280	-3 290	-3 290
Toimintakate	-2 595	-2 302	-2 302	-2 885	-2 910	-2 920	-2 920
Toimintakulujen muutos %		-18 %	-18 %	22 %	1 %	0 %	
Toimintakatteen muutos %		-11 %	-11 %	25 %	1 %	0 %	

Maankäyttö, asuminen ja liikenne (MAL)

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Rakennustoiminnan ja rakennetun ympäristön ohjaus ja valvonta kunnassa. Vastaa kuntakehityksestä ja "kaupunkikuvasta", yleis- ja asemakaavojen laatimisesta, kartasto- ja kiinteistötekniikan ja maapoliittisten asioiden valmistelusta sekä yhdyskuntarakenteen kehittämisestä. Kaavoituksen tavoitteena on turvallisen, terveellisen, hyvän ja toimivan elinympäristön aikaansaaminen. Vastaa MAL-tulosalueelle kuuluvista kunnan joukkoliikennetehtävistä ja antaa joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena lausunnot ja

päätökset. Vastaa MAL-tulosalueelle kuuluvista kuntakonsernin asuntoasioiden suunnittelusta, koordinoinnista ja kehittämisestä sekä näihin liittyvistä viranomaistehtävistä. Lisäksi seuraa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminnan ja tavoitteiden toteutumista.

Vuoden 2023 toiminnan painopisteet ovat koko kunnan yleiskaavan laadinta, asemakaavoituksen ja rakentamisen edistäminen MAL-sopimuksen tavoitteiden mukaisesti ja tulevien yritystonttialueiden kaavoitusedellytysten luominen.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelma-
kaudella 2023 – 2026

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus mahdollisesti etenee siten, että tulee esitys uudeksi rakentamislaki, joka tulisi sisältämään rakentamista koskevan sääntelyn. Samalla esitetään maankäyttö- ja rakennuslain muutosta, jolla lakiin sisällytettäisiin alueidenkäytön digitalisoinnissa tarvittavat säännökset. Hallituksen esitys on tarkoitettu antaa eduskunnalle alkusyksystä, ja laki voimaantuu 1.1.2024. Uuden maankäyttölain valmistelu siirtyy seuraavalle hallituskaudelle. Mahdollisiin lainsäädäntömuutoksiin on varauduttava toiminnan ja tietojärjestelmien osalta.

Tällä hetkellä on voimassa MAL-sopimus vuosille 2020-2031 (, jossa tarkemmat asuntotuotanto- ja kaavoitustavoitteet vuosille 2020-2023). Mäntsälän kuntakohtainen asuntotuotantotavoite on 212 asuntoa/vuosi ja kaavoitustavoite vuosille 2020-2023 yhteensä 77 115 k-m². Asuntotuotanto-

tavoite on sopimuskaudella merkittävä ja edellyttää vilkasta asuntomarkkinakysyntää. Kaavoitustavoitteeseen pääseminen edellyttää uusien asuinalueiden kaavoittamista.

Mäntsälän kunta on tehnyt hankintapäätöksen uudesta maankäytön toiminnanohjausjärjestelmän hankinnasta (Tiera City). Ohjelmisto on tarkoitus ottaa käyttöön loppuvuodesta 2022 ja se korvaa aiemmat käytössä olleet ohjelmistot. Vuoden 2023 osalta tiedossa on uuden järjestelmän varsinaista käyttöönottoa, hyödyntämistä ja aineiston täydentämistä.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa
Rakennustoiminnan vilkkaus ja markkinakysynnän muutokset vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja tulokertymiin. Vuoden 2022 aikana markkinoille on muodostunut useita riskitekijöitä (inflaatio, korkotasonmuutokset, rakennustarvikkeiden saatavuus, energia yms).
Henkilöstövaihdokset ja resurssien vähäisyys voi viivästyttää tavoitteisiin pääsemistä.

Maankäyttö, asuminen ja liikenne

1 000 €	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	1 097	1 349	1 349	1 118	1 118	1 118	1 118
Toimintakulut	-1 872	-1 931	-1 931	-2 117	-2 145	-2 173	-2 173
Toimintakate	-775	-582	-582	-999	-1 027	-1 055	-1 055
Toimintakulujen muutos %		3 %	3 %	10 %	1 %	1 %	0%
Toimintakatteen muutos %		-25 %	-25 %	72 %	3 %	3 %	0%

3. Tuloslaskelma

<i>(ulkoinen) 1000 €</i>	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TPe 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	11 664	10 878	11 434	13 039	11 408	10 706	10 673	10 608
Myyntitulot	3 065	2 795	2 795	3 050	2 639	2 639	2 639	2 639
Maksutulot	1 980	2 410	2 410	2 385	1 994	2 022	2 022	2 022
Tuet ja avustukset	1 397	916	1 471	2 329	1 865	1 347	1 310	1 241
Muut toimintatulot	5 222	4 758	4 758	5 276	4 910	4 698	4 702	4 706
Valmistus omaan käyttöön	17							
Toimintakulut	-126 325	-135 337	-135 877	-139 875	-63 411	-63 479	-63 806	-63 734
Henkilöstömenot	-36 091	-37 017	-37 099	-36 844	-37 813	-37 910	-38 238	-38 159
Palvelujen ostot	-79 532	-86 837	-86 609	-90 676	-13 360	-13 439	-13 393	-13 383
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 796	-4 974	-4 978	-5 529	-6 011	-5 948	-6 007	-6 019
Avustukset	-3 883	-4 289	-4 970	-4 580	-3 773	-3 763	-3 763	-3 763
Muut toimintamenot	-2 022	-2 220	-2 220	-2 246	-2 455	-2 420	-2 406	-2 411
Toimintakate	-114 643	-124 459	-124 444	-126 836	-52 003	-52 773	-53 133	-53 126
Verotulot	94 526	96 351	97 204	99 872	53 194	51 110	52 649	53 256
Valtionosuudet	34 230	34 284	35 924	35 924	15 184	12 747	12 747	12 747
Rahoitustuotot ja -kulut	1 537	1 362	1 362	-238	-136	-112	-338	-2 224
Korkotulot	1 822	1 750	1 750	150	159	184	177	81
Muut rahoitustuotot	319	105	105	105	105	105	105	105
Korkokulut	-528	-473	-473	-473	-361	-361	-580	-2 400
Muut rahoituskulut	-76	-20	-20	-20	-40	-40	-40	-10
Vuosikate	15 650	7 538	10 047	8 722	16 238	10 973	11 925	10 654
Poistot ja arvonalentumiset	-8 771	-8 644	-8 644	-8 644	-9 076	-9 458	-9 727	-9 489
Tilikauden tulos	6 880	-1 106	1 403	79	7 163	1 515	2 198	1 165
Poistoeron vähennys	31	31	31	31	31	31	31	31
Varausten muutos	-6 000							
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	910	-1 075	1 434	109	7 193	1 546	2 229	1 196
Veroprosentti	21,0 %	21,0 %	21,0 %	21,0 %	8,36 %	8,36 %	8,36 %	8,36 %
Tuloslaskelman tunnusluvut:								
Toimintatuotot / toimintakulut %	9,2 %	8,0 %	8,4 %	9,3 %	18,0 %	16,9 %	16,7 %	16,6 %
Vuosikate / poistot %	178 %	87,2 %	116,2 %	100,9 %	178,9 %	116,0 %	122,6 %	112,3 %
Vuosikate € / asukas	751	359	479	413	768	515	555	493
Asukasmäärä	20 839	20977	20977	21 000	21 150	21 309	21 469	21 630

4. Investointiosa

Mäntsälän kuntakonsernin investoinnit vuonna 2023 ovat yhteensä 15,8 milj. euroa. Investointien määrä pienenee vuoden 2022 muutetun talousarvion tasosta 21 prosenttia.

Kunnan bruttoinvestointien määrä vuonna 2023 on 9,6 milj. euroa. Merkittäviä vuonna 2023 toteutettava investointeja on Päiväkoti Koskenranta (Amanda), joka valmistuu alkuvuodesta. Päiväkoti Koskenrannan kokonaiskustannusarvio on yhteen-

sä 6,9 milj. euroa, josta kohdistuu vuodelle 2023 0,8 milj. euroa rakennuksen viimeistelytyöhön. Peruskorjaushankkeisiin varataan 0,56 milj. euroa sekä kuntatekniikan hankeisiin yhteensä 5,5 milj. euroa. Koskenrannan päiväkodin ensikertaiseen kalustamiseen on varattu 0,15 milj. euron varaus. Maa-alueiden hankintaan on tehty 1,5 milj. euron varaus.

(1000 €)	Tp 2021	mTa 2022	Tpe 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Mäntsälän kunta	6 814	12 355	13 287	9 560	8 555	10 290	7 145
Nivos Oy konserni 100%	6 563	7 349	7 760	5 959	7 456	5 699	5 699
Mäntsälän Kodit Oy 100%*		260		260	6 500	2 600	
Mäntsälän Jäähalli Oy 51,01%	7 457		20				
Mäntsälän Yrityskehitys Oy 100%	10	10	10	10	10	10	10
Mäntsälän Toimistotalo					25		
Investoinnit yhteensä	20 844	19 974	21 077	15 789	22 546	18 599	12 854

*Ennen lopullisen investointipäätöksen tekemistä on selvitettävä omistajan kanta.

Mäntsälän kunnan investoinnit TA2023 ja TS 2024-2026:

Investoinnit	Kustannus- arvio ja muutokset	MTA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Kunnanhallitus						
Kiinteä omaisuus						
Maa-alueiden hankinta (valtuustotavoite)	Menot					
Maa-alueiden hankinta	Menot	-700 000	-1 500 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
Maa-alueiden myynti	Tulot	300 000	300 000	200 000	200 000	200 000
Kiinteä omaisuus yhteensä	N Netto	-400 000	-1 200 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Aineeton käyttöomaisuus						
Kassajärjestelmä	Menot		-15 000			
Aineeton käyttöomaisuus yhteensä	N Netto		-15 000			
Kunnanhallitus yhteensä	Menot	-700 000	-1 515 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
	Tulot	300 000	300 000	200 000	200 000	200 000
	N Netto	-400 000	-1 215 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000

Investoinnit	Kustannus- arvio ja muutokset	MTA 2022	TA 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026
Kasvatus- ja Sivistyslautakunta						
Irtain omaisuus						
Tilojen kalustaminen						
Vaarojen ja riskien arvioinnin muk. investointitarp.	Menot	-60 000	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Opetuspalveluden opetussuunnitelman mukainen kalust.	Menot	-15 000	-15 000			
Ehnrösin koulun ensikertainen kalustaminen	Menot	-840 000				
Koskenrannan päiväkodin (Amanda) ensikertainen kalustaminen*	Menot	-330 000	-150 000	-30 000		
Sivistyslautakunta yhteensä	Menot	-915 000	-180 000	-45 000	-15 000	-15 000
	Tulot					
	N Netto	-915 000	-180 000	-45 000	-15 000	-15 000

*Kalustehankinnoissa hyödynnetään ensisijaisesti vanhoja kalusteita.

Investoinnit			Kustannus- arvio ja muutokset	MTA 2022	TA 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026
Tekninen ja elinvoima lautakunta								
Talonrakennus								
Koulurakennus								
Ehnroosin koulu toteutetaan leasingrahoituksella	N	Menot	-18 000 000	-3 400 000	-200 000			
Päiväkotirakennus								
Päiväkotikielinen Koskenrannan (Amanda) uudisrakennus	N	Menot	-6 880 000	-2 600 000	-800 000			
Liikuntapaikat ja vapaa-ajan rak.								
Vesiliikuntakeskus	N	Menot	-20 400 000					-200 000
Rakennusten korjaukset/ sisäilmakorj.								
Terveyskeskuksen sisäilmakorjaus	N	Menot						
Kotokartanon sisäilmakorjauksia	N	Menot						
Paloaseman sisäilmakorjaus		Menot			-50 000			
Hepolan sisäilmakorjaukset		Menot			-50 000			
Kirkonkylän koulun viipaleen sisäilmakorjaukset		Menot			-30 000			
Sääksjärven vanhan koulun sisäilmakorjaukset		Menot			-40 000			
Riihenmäen koulun sisäilmakorjauksia		Menot			-20 000			
Riihenmäen koulun alakattojen muutostyöt		Menot			-30 000			
Riihenmäen koulun vesikatkon kunnostustyö		Menot			-30 000			
Kirkonkylän koulun vesikatkon maalaus		Menot			-50 000			
Riihenmäen koulun kotitalousluokkien muutostyöt		Menot			-100 000			
Kirkonkylän koulun sadekatoksen lisäys		Menot			-40 000			
Hyökännummen koulun sadekatoksen rakentaminen		Menot			-40 000			
Saaren koulu ja päiväkotikielinen varistorakennus		Menot			-15 000			
Rakennusten korj./ sisäilmakorj. yht	N	Menot		-300 000	-495 000	-300 000	-300 000	-300 000
Peruskorjaukset								
Myllymäen kouluhanke	N	Menot	-5 700 000	-200 000		-250 000	-2 400 000	-2 400 000
Monitoimitalon peruskorjaus	N	Menot	-2 700 000					-400 000
Kiinteistöautomaatiikan päivitys		Menot	-400 000	-140 000	-260 000			
Autojen sähkölaatuspaikkojen rakentaminen		Menot	-150 000	-50 000	-50 000	-50 000		
Seurojentalo	N	Menot	-700 000	-130 000				
Urheilupuiston huoltorakennus		Menot	-180 000					
Paloaseman väistötilan perustaminen		Menot		-80 000				
Anttilan PK leikki- ja piha-alueen kunnostus		Menot		-80 000				
Riihenmäen koulun pihamuutokset ja kalusteet		Menot		-60 000				
Peruskorjaukset yhteensä		Menot		-2 740 000	-310 000	-300 000	-2 400 000	-2 800 000
Energiansäästötoimenpiteet		Menot		-230 000	-230 000	-230 000	-230 000	-230 000
Energiansäästötoimenpiteet yht.		Menot		-230 000	-230 000	-230 000	-230 000	-230 000
Talonrak. yhteensä (ilman leasingrah.)		Menot		-5 870 000	-1 835 000	-830 000	-2 930 000	-3 530 000
		Tulot						
	N	Netto		-5 870 000	-1 835 000	-830 000	-2 930 000	-3 530 000

Kuntatekniikka							
Alueet mm. teollisuus ja infra							
Kunnallistekniikan suunnittelutyöt	N	Menot		-150 000			
Lempivaara III		Tulot		-500 000			
Lempivaara		Menot	-1 650 000		-500 000	-500 000	-150 000
Linnala II alue		Menot		-100 000			
Hyökännummen alueen kuivatus		Menot		-150 000	-150 000		
Pienet liikenneturvallisuustoimenpiteet		Menot		-50 000	-50 000	-100 000	-100 000
Pyydyskorven alue (siirretty kolmella vuodella)		Menot	-900 000		-450 000	-450 000	
Mt140 keskikaistan uusiminen (ELY-tie)		Menot			-600 000		
Roinilanpellon alue		Menot		-500 000			
Antintien hulevesiviemärointi		Menot		-200 000			
Pikkumäentien hulevesiviemöinti		Menot					-350 000
Salotien alue		Menot			-200 000		
Vuolteenpellon alue		Menot	-1 250 000		-350 000	-650 000	
Leppämäen alue		Menot			-350 000		
Pornaistentie/Poikkien yritysalue		Menot	-1 000 000				-500 000
Tasalanpellon alue		Menot	-600 000			-350 000	
Moreenikadun- ja kujan loppurakentaminen		Menot		-300 000			
Alueet mm. teollisuus ja infra yhteensä	N	Menot		-1 950 000	-1 300 000	-1 950 000	-2 050 000
Kevytliikenne							
Jokihuhdantien kevyen liikenteen väylä	N	Menot	-500 000			-400 000	-100 000
Ullantien kevyen liikenteen väylä		Menot		-450 000			
Alhontien klv		Menot					-250 000
Sälinkääntien klv yritysalueelle		Menot				-200 000	
Kaakkumäentien klv		Menot			-250 000		
Yhteysreitti paloasemalta Anttilaan		Menot				-150 000	
Vuohimäentie-Veistäjäntie yhteys		Menot					-100 000
Kenkäkalliontien klv		Menot				-400 000	
Nordenskiöldintien järjestelyt Ehnroosin koululla		Menot		-300 000			
Hirvihaarantie klv	N	Menot	-1 250 000		-850 000	-400 000	
Meijerinraitti		Menot					-100 000
Risto Kallion raitti		Menot			-200 000		
Kivistöntien klv		Menot			-100 000		
Kevytliikenne yhteensä	N	Menot		-750 000	-1 400 000	-1 550 000	-300 000

Liikenne								
Päällystyöt	Menot			-200 000	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Katuvalaistus	Menot			-100 000	-200 000	-100 000	-100 000	-100 000
Rautatieaseman pyöräkatos	Tulot			100 000				
Rautatieaseman pyöräkatos (Lisäesi KJ vaiheeseen)	Menot		-100 000	-200 000	-100 000			
Pienet täydennysrakennuskohteet	Menot			-100 000	-150 000	-100 000	-100 000	-100 000
Apposen alue	Menot			-50 000				
Viertolantie	Menot			-300 000				
Ojamäentie	Menot					-100 000		
Vanha Porvoontie	N Menot		-700 000			-400 000		
Urheilutie	Menot				-500 000			
Meijerin alue	N Menot		-800 000				-500 000	-300 000
Vanha Porvoontien silta	Menot					-900 000		
Kaakkumäenraitin silta	Menot				-300 000			
Kallenkuja	Menot				-100 000			
Lukkarilantie/Aarniontie	Menot						-250 000	
Mt140-Vuolteenpelto liva-liittymä	Menot					-500 000		
Mt140-Linnala liittymä	Menot				-250 000			
Kirvuntie (väliällä Urheilutie-Vanha-Porvoontie)	Menot							-400 000
Kartanonlenkin silta	Menot						-500 000	
Liikenne yhteensä	N Menot			-950 000	-1 900 000	-2 400 000	-1 750 000	-1 200 000
Puistot ja leikkipaikat								
Mäntsälänjoen kunnostussuunnitelma	N Menot		-1 400 000	-300 000				
Oinaanpolun leikkipuisto	N Menot			-60 000				
Heissan leikkipuisto	Menot				-80 000			
Hirvihaaran hiihtokeskuksen silta	Menot			-200 000				
Yleisurheilukentän uusiminen	N Menot						-1 200 000	
Yleisurheilukentän uusiminen (avustus)	N Tulot						500 000	
Tekojään jäädytyslaitteiston uusiminen	Menot			-350 000				
Riihenmäen koulun tekonerumi	Menot				-300 000			
Tekojääkentän pintarakenne	Menot				-300 000			
Sälinkään kuntoportaat	Menot				-50 000			
Riihenmäen kuntoportaat	Menot				-50 000			
Varja ateljee pihatyöt	Menot				-50 000			
Lempivaaran vihertyöt	Menot		-200 000			-100 000	-100 000	
Uimarantojen WC-rakennukset	Menot				-70 000			
Porakallion ulkoilualue	Menot				-100 000			
Matinmäentien leikkipuiston uusiminen	Menot					-100 000		
Terveysmetsän raitit	Menot					-100 000		
Lakeenkujan jkp-tie silta	Menot						-400 000	
Lempivaaran leikkipuisto	Menot						-100 000	
Roinilanpellon leikkipuisto	Menot							-100 000
Taruman aukio	Menot				-100 000			
Puistot ja leikkipaikat yhteensä	N Menot			-910 000	-1 100 000	-300 000	-1 800 000	-100 000
Kuntateknikka yhteensä	Menot			-4 560 000	-5 700 000	-6 200 000	-5 900 000	-2 150 000
	Tulot		500 000	100 000			500 000	
	N Netto			-4 460 000	-5 700 000	-6 200 000	-5 400 000	-2 150 000

Teknisen irtain omaisuus							
Keittiöiden kalusto/laitehankinnat (omatuotanto;	Menot	-100 000	-75 000	-50 000	-15 000	-20 000	
Siivouspuolen laitehankinnat (omatuotanto;	Menot	-20 000	-15 000	-10 000	-10 000	-10 000	
Piha-alueiden ulkoleikkivälineet	Menot	-50 000	-70 000	-50 000	-50 000	-50 000	
Toimitilapalveluiden laite- ja kalustohankinnat	Menot	-50 000	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000	
Kuntatekniikan kone- ja laitehankinnat	Menot	-90 000	-90 000	-90 000	-90 000	-90 000	
Irtain yhteensä	N Menot	-310 000	-330 000	-280 000	-245 000	-250 000	
Tekninen ja elinvoimalautakunta yhteensä	Menot	-10 740 000	-7 865 000	-7 310 000	-9 075 000	-5 930 000	
	Tulot	100 000					
	N Netto	-10 640 000	-7 865 000	-7 310 000	-9 075 000	-5 930 000	
Bruttoinvestoinnit	Menot	-12 355 000	-9 560 000	-8 555 000	-10 290 000	-7 145 000	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	Tulot				500 000		
Liittymismaksujen palautukset	Tulot						
Leasingrahoitteiset investoinnit	Menot	-3 400 000	-200 000				
Käyttöomaisuuden myynnit	Tulot	300 000	300 000	200 000	200 000	200 000	
KUNNAN NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ	Netto	-15 455 000	-9 260 000	-8 355 000	-9 590 000	-6 945 000	

5. Rahoitusosa

<i>(ulkoinen) 1000 €</i>	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TPe 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	15 650	7 538	10 047	8 722	16 238	10 973	11 925	10 654
Tulorahoituksen korjaukset	-2 096	-1 460	-1 460	-1 490	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Investointien rahavirta								
Investointimenot	-6 814	-11 635	-12 355	-13 287	-9 560	-8 555	-10 290	-7 145
Rahoitus. investointimenoihin	120	0	100	350				
Käyttöomaisuuden myynnit	2 119	1 760	1 760	1 760	1 500	1 500	2 000	1 500
Toiminnan ja inv. rahavirta	8 979	-3 797	-1 908	-3 945	6 978	2 718	2 435	3 809
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset	-19 425	150	150	216	150	150	150	
Lainakannan muutokset	9 705	3 661	3 661	-4 429	-6 700	-2 200	-3 200	-4 700
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	20 000	25 000	25 000	24 629			32 500	21 000
Pitkäaikaisten lainojen vähenys	-20 095	-10 795	-10 795	-11 058	-4 700	-4 700	-35 700	-25 700
Lyhytaikaisten lainojen muutos	10 000	-10 544	-10 544	-18 000	-2 000	2 500		3 700
Muut maksuvalmiuden muutokset	-3 500			3 500				
Rahoituksen rahavirta	-13 221	3 811	3 811	-713	-6 550	-2 050	-3 050	-4 700
Rahavarojen muutos	-4 242	14	1 903	-4 658	428	668	-615	-891
Tunnusluvut:								
Toiminnan ja inv. kertymä, €	-11682	-17702	-1913	-3950	12246	25239	17175	12005
Investointien tulorahoitus, %	233,8 %	65 %	81 %	66 %	170 %	128 %	116 %	149 %
Laskennallinen lainanhoitokate	1,3	0,6	0,8	0,7	1,5	1,0	1,2	1,1
Asukasmäärä	20 839	20 977	20 977	21 100	21 150	21 309	21 469	21 630
Lainakanta	98 821	102 482	102 482	94 391	87 691	85 491	82 291	77 591
Lainakanta € / asukas	4 742	4 885	4 885	4 474	4 146	4 012	3 833	3 587

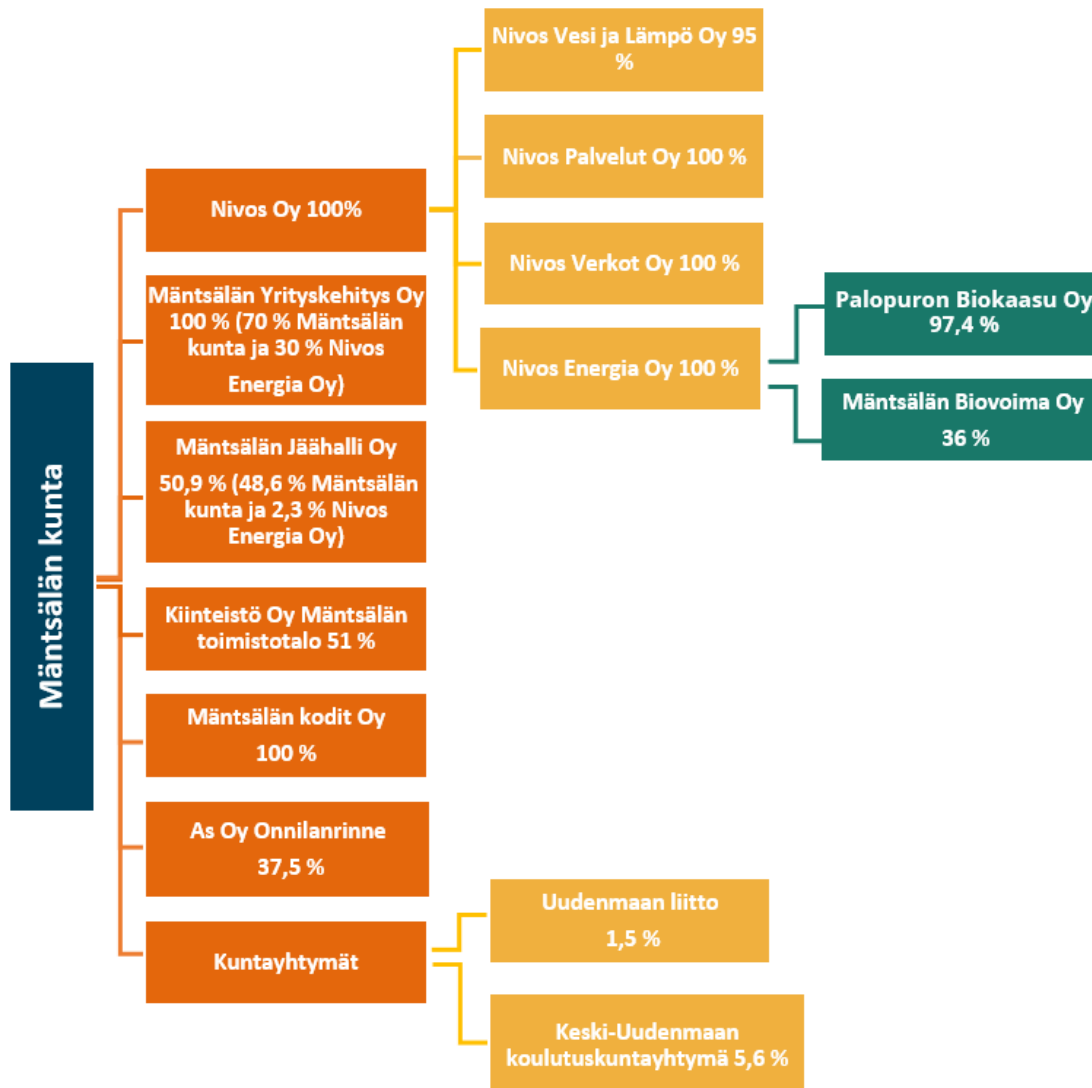
6.Yhteenvedo valtuuston sitovista määrärahoista

Käyttötalousosa Palvelualue Toimielin	Määräraha- sitovuus	TA 2023 (1000 €)
Hallintopalvelut		
Yleishallinto	N**	218
Tukipalvelut	N**	-4 752
Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	N**	-508
TE- ja maahanmuuttopalvelut	N**	-2 148
Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	N**	-95
Kunnanhallitus	N	-7 284
Tarkastustoimi		
Tarkastuslautakunta		-30
Tarkastustoimi	N	-30
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset	N**	-450
Opetuspalvelut	N**	-31 203
Varhaiskasvatuspalvelut	N**	-14 756
Sivistyslautakunta	N	-46 409
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut	N	-3 128
Hyvinvointilautakunta	N	-3 128
Tekninen ja elinvoimapaalvelut		
Tekninen ja elinvoimapaalvelujen yhteiset	N**	-844
Toimitilapalvelut (toimintakate)		9 576
Toimitilapalvelut	Tu	4 611
Ateria- ja puhtauspalvelut	N**	0
Kuntatekniikka	N**	-2 885
Tekninen ja elinvoimailautakunta	N	883
Maankäyttö, asuminen ja liikenne	N	-999
Kuntakehityslautakunta	N	-999
Investointiosa	Sitovuus	TA 2023
Hallintopalvelut		
-kiinteä omaisuus	N	-1 215
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		
-irtain omaisuus	N	-180
Tekninen ja elinvoimapaalvelut		
-päiväkoti Koskenranta (Amanda)	N	-800
-elinkaarihankkeet leasing	N	-200
-rakennusten korjaukset/sisäilmakorjaukset	N*	-495
-peruskorjaukset	N*	-310
-energiansäästötoimenpiteet	N*	-230
-kevytliikenne	N*	-1 400
-alueet, teollisuus ja infra	N*	-1 300
-liikenne	N*	-1 900
-puistot ja leikkipaikat	N*	-1 100
-irtain omaisuus	N*	-330
		-9 260
Rahoitusosa		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	N	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	N	-4 700

N = Nettositova		
M = menositova		
T = tulossitova		
Tu = sitova tilikauden tulokseen		
N* = Sitovuustaso esitetty taulukossa hankeryhmäkohtaisesti.		
Investoinnit ovat hankeryhmittäin sitovia. Yli 0,5 milj. € hankkeet ovat kuitenkin sitovia.		
Hankeryhmän ja hankkeiden tarkempi sitovuustaso näkyy investointiosasta.		
<p>N** = Toimielimillä on oikeus tehdä toimielimen sisäisiä siirtoja tulosalueiden välillä, mikäli toimielimen kokonaismääräraha ei ylitä. Jos toimielin päättää tulosalueen toimintakatteen ylityksestä on sen samalla osoitettava, miltä tulosalueelta osoitetaan ylitystä vastaava säästö. Sisäisiin siirtoihin ei voida käyttää talousarviossa avustuksiin varattuja määrärahoja.</p>		

7. Konserniosa

Mäntsälän kunnan konsernista vuonna 2023 siirtyy soteuudistuksen seurauksena sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymät hyvinvointialueille. Kunnan konsernista siirtyy kuntayhtymistä Helsingin ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS) (omistusosuus 1,2 %), Etevan kuntayhtymä (omistusosuus 2,7 %), Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä (omistusosuus 2,8 %) ja Keski-Uudenmaan sotekuntayhtymä (omistusosuus 10,7 %). Osakkuusyhtiönä vuonna 2022 ollut As Oy Aurinkorinteen asunto-osakkeita on myyty tilikauden 2022 aikana, jonka johdosta kunnan omistusosuus pienenee eikä yhtiötä enää lueta kunnan konserniin.

7.1 Tytäryhtiöiden talousarviot

Nivos-konserni

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Perustarkoituksemme on luoda asiakkaillemme edellytykset toimia vastuullisesti ja turvallisesti ympäristöä säästäen. Arkisessa tekemisessä tämä tarkoittaa, että tuotamme ja toimitamme asiakkaillemme korkealaatuisia palveluita kustannustehokkaasti omistamien verkkojen kautta. Tämän lisäksi huolehdimme viranomaisvelvoitteista ja omistajalle tuotettavasta lisäarvosta. Toimintamme on asiakaslähtöistä ja ympäristöystävällistä sekä kehitämme jatkuvasti toimintaamme tiimeissämme ja yhteistyökumppaniemme kanssa. Strategiset tavoitteemme jakautuvat vastuullisuuden periaatteiden mukaisesti taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristövastuuseen.

Strategiset tavoitteemme tiivistetysti:

- Terve, voitollinen liiketoiminta
- Onnellinen asiakas
- Vahva tekemisen kulttuuri
- Ekologinen vastuu

Olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Maailmantaloutta on noin parin vuoden ajan kuristanut koronaepidemia, joka vuoden 2022 aikana on muuttumassa pandemiasta endeemiseksi taudiksi, joka kiertää muiden virusten tavoin kausiluonteisesti. Kuluneen vuoden aikana käytännössä kaikki aiemmat koronarajoitukset ovat purettu. Vuoden 2022 aikana korona itse sairautena ei ole mainittavasti vaikuttanut Nivos konsernin toimintaan.

Venäläiset energiatoimijat aloittivat maakaasun toimitusten rajoittamisen Euroopan alueelle vuoden 2021 puolella. Maakaasutoimitusten rajoittaminen nosti maakaasun hintaa ja sen seurauksena myös sähkönhinta euroalueella nousi vuoden vaihteessa tottua korkeammalle. Vuoden 2022 edetessä Venäjä lisäsi jännitteitä Ukrainan vastaisella rajalla kasaamalla sinne merkittävästi sotilaallista voimaa. Tilanne eskaloitui 24.2.2022 Venäjän hyökättyä Ukraina.

Euroopan unioni tuomitsi hyökkäyksen jyrkästi ja aloitti Ukrainan tukemisen asettamalla Venäjälle taloudellisia pakotteita sekä toimittamalla Ukrainalle humanitaarista ja sotilaallista apua. Sodan jatkuessa Euroopan Unioni on lisännyt pakotteiden määrää Venäjälle, joka on vastannut pakotteisiin rajoittamalla mm. maakaasun tuontia Euroopan Unionin alueelle. Venäjä lopetti maakaasun toimituksen Suomeen 21.5.2022, koska Suomi ei suostunut maksamiseen ruplissa. Venäjä ilmoitti 2.9.2022, että Nordstream 1 putkilinjan kautta ei voida teknisten ongelmien takia toimittaa maakaasua Eurooppaan.

Nivoksen kaukolämpötuotannossa käyttämä maakaasu on kallistunut viimeisen vuoden aikana rajusti ja sodan alettua hintataso on vakiintunut korkealle tasolle. Kesällä 2021 maakaasun hinta TTF markkinalla oli noin 20 €/MWh ja nyt 09/2022 maakaasun markkinahinta on yli 170 €/MWh. Tämän hintakehityksen seurauksena Nivoksen kaukolämpöliiketoiminta on tehnyt merkittävää tappiota kuluvan vuoden aikana.

Venäläisen maakaasun suuri osuus kaukolämmön tuotannon polttoaineena sekä konesalin venäläisomistus tunnistettiin jo aiemmin vuoden 2021 aikana maariskiksi. Ensisijaisesti kaukolämpöliiketoiminnan kehittämisen lähtökohtana oli kuitenkin maakaasun käytön vähentäminen ja vasta toissijaisena em. maariskin vähentäminen. Edellä mainituista syistä maaliskuussa -22 päätettiin biolämpölaitoksen rakentamisesta Kapulin teollisuusalueella olevan, maakaasua käyttävän lämpökeskuksen viereen. Laitoksen pitäisi valmistua vuoden 2022 lopussa.

Pakotteet ja tuen osoitukset Ukrainalle ovat vaikuttaneet myös Nivoksen toimintaan. Suurin vaikutus on kohdentunut kaukolämpöliiketoimintaan. Mäntsälässä sijaitsevan Global DC Oy: konesalin (ent. Yandex Oy) toiminta häiriintyi huhtikuussa, kun konesalin sähkömyyjä purki sähkösovimuksen ja lopetti sähkön myymisen 14.4.2022. Nivos Verkot Oy myi Energiaviraston luvalla

konesalille sähköä 10 vrk:n ajan 25.4.2022 saakka. Global DC Oy ei löytänyt huhtikuussa uutta sähkömyyjää ja sen seurauksena, sähkömarkkinalain mukaisesti, Nivos irrotti konesalin sähköverkosta. Konesali siirtyi käyttämään varavoimaa sekä alensi käyntiasteen noin viidesosaan. Konesalin käyntiasteen mukaisesti hukkalämmöstä tehdyn kaukolämmön tuotanto putosi myös viidesosaan. Puuttuva kaukolämpö tuotettiin kevyellä polttoöljyllä ja maakaasulla.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekoitti Euroopan energiamarkkinat. Korkea maakaasun hinta on nostanut rajusti sähkönhintaa sekä korvaavien polttoaineiden hintaa koko Euroopan alueella. Vuoden 2022 aikana sähkönhinta on kohonnut historiallisen korkealle ja hetkittäin pörssisähkön hinta on ollut jopa 5000 €/MWh eli 5 €/kWh. Sähköasiakkaiden tilanne tulevalle lämmityskaudella, erityisesti haja-asutusalueella sekä sähköintensivisessä teollisuudessa, näyttää vaikealta. Sähköyhtiöiden toistaiseksi voimassa olevien sähkösopimusten (TVO) hinnat ovat nousseet ja lämmityskauden hintaodotukset ovat tasolla 50–60 c/kWh. Korkea hintataso saattaa aiheuttaa Nivoksen asiakkaille lisääntyviä maksujärjestelyjä sekä yhtiölle mahdollisesti kasvavia luottotappioita.

Energian tuotannossa käytettävien polttoaineiden saatavuudessa on ilmennyt niukkuutta. Huoltovarmuuskeskus (HVK) arvioi, että polttoaineiden saatavuudessa voi olla häiriöitä erityisesti tulevalle lämmityskaudella.

Energian säästäminen on tulevana lämmityskautena erittäin tärkeää ja paikallisena energiayhtiönä Nivos neuvoo asiakkaitaan tässä. Samalla toiminnassa varaudutaan mahdolliseen sähköpuutalanteeseen.

Hajautettujen energijärjestelmien, erityisesti aurinkosähköjärjestelmien, kysyntä on kovaa. Toimintuksia rajoittaa pula ammattitaitoisesta työvoimasta sekä komponenttien saatavuus. Oletamme kysynnän jatkuvan vahvana myös ensi vuonna.

Suomen talous on sinnitellyt alkuvuonna odotuksia vahvempana muun muassa koronarajoitusten purkamisen ja vahvan yksityisen kulutuksen myötä, mutta kolmas vuosineljännes on vedenjakaja heikompaan suhdannesykliin. BKT kasvoi vielä alkuvuonna, mutta kasvun ennakoidaan

heikkenevän nopeasti loppuvuoteen mennessä ja Suomi painuu taantumaan. Helmikuussa alkaneen Venäjän Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyssodan vaikutukset iskivät Suomen talouteen alkuvuoden aikana pelättyä hitaammin, mutta sodan pitkittyessä konfliktin laajemmat vaikutukset talouteen ovat voimistuneet.

Sodan myötä voimistuneet energian ja raaka-aineiden saatavuusongelmat ovat haitanneet teollisuuden tuotantoa Euroopassa ja nostaneet ripeästi inflaatiota, jonka nousu alkoi jo vuoden 2021 syksyllä. Euroalueen inflaatio oli elokuussa jo 9,1 % ja Suomessakin inflaatio on noussut jo yli 8 %:n. Suuri osa hintojen noususta selittyy energian hinnan nousulla. Inflaation kiihtymisen arvioidaan jatkuvan vielä alkuvuoden 2023 aikana. Vuoden 2022 keskimääräisen inflaation ennustetaan asettuvan n. 7 %:n tuntumaan. Tuottajahinnat ovat kasvaneet kuluttajahintojakin nopeammin, tuottajahintaindeksin vuosimuutos oli kesäkuussa 34 %.

Euroopan Keskuspankki (EKP) tavoittelee inflaatiokehityksen kääntämistä nostamalla ohjaukskorjoja. Ensimmäinen koron nosto kesäkuussa nosti jo markkinakorot positiiviseksi ja vuodesta 2016 jatkunut negatiivisten korkojen aika päättyi. Syyskuuisen toisen koron noston jälkeen ohjauuskorko on jo +1,25 % ja vuoden loppuun mennessä korkojen odotetaan nousevan edelleen. EKP:n ohjauuskoron ennustetaan nousevan kuluvaan vuoden loppuun mennessä 2,0 %:iin (Nordea). Ennuste EKP:n ohjauuskorolle vuodelle 2023 on 2,25 %. Pitkät korot ovat nousussa Euroswap10Y ennustetaan nousevan 2,5 %:iin vuoden loppuun mennessä (KuRa). Korkokehityksen ennakoiminen on kuitenkin erittäin vaikeaa, sillä EKP joutuu tasapainoilemaan toisaalta tavoittelemansa inflaatiotason 2 % ja euroalueen taloutta uhkaavan taantumun kanssa. Mikäli taantuma uhkaa syventyä ja jyrkentyä, tarvitaan avuksi rahapoliittista elvytystä. Korkojen nousu lisää merkittävästi Nivoksen rahoituskustannuksia tulevina vuosina. Nivoksen korolliset lainat on suojattu 93%:sti vielä vuoden 2023 alussa, mutta vuoden 2023 kesällä erään-tyvän 15 milj. euron bullet-lainan sekä vuonna 2024 erääntyvien 28 milj. euron bullet-lainojen uusimiseen liittyy merkittävää korkoriskiä. Nivos pyrkii turvaamaan talouden ennustettavuutta pitämällä rahoituskorkojen suojaustason korkealla.

Tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Infrastruktuurin kehittäminen tukien Mäntsälän kunnan strategiaa		
Huolehditaan verkostoinfrastruktuurin ja siihen liittyvien palveluiden kehittämisestä, jotta se tukee kunnan kasvua ja mahdollistaa yrityksille sekä asukkaille riittävän laadukkaat ja luotettavat infrastruktuuripalvelut mahdollisimman kustannustehokkaasti. Biolämpökeskuksen rakentaminen ja käyttöönotto vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja hiilidioksidipäästöjä merkittävästi.		
Elinkeinopolitiikan tukeminen paikallisesti		
Osallistumme aktiivisesti alueellisen elinvoiman edistämiseen yhteistyössä Mäntsälän Yrityskehityksen ja kunnan kanssa. Tuemme uusien yritysten Mäntsälään sijoittumista tarjoamalla energia- ja infraratkaisuja kilpailukykyisin ehdoin.		
Seutuyhteistyön vahvistaminen		
Haetaan volyymietuja laajemmän yhteistyön kautta Nivos-konsernin toiminta-alueella esimerkkinä vesilaitosyhteistyö Pukkilan ja Pornaisten kuntien kanssa. Kaukolämpöyhteistyö Kärkölässä sekä selvitetään mahdollisuutta tehdä yhteistyötä Järvenpään sekä Keravan kaukolämpötoimijoiden kanssa.		
Mäntsälän kunnan talouden tukeminen		
Nivos -konsernin talouden kehittämistoimet tähtäävät kannattavuuden parantamiseen ja Nivos -konsernin velkojen vähentämiseen. Velkojen vähentyminen pienentää kuntakonsernin velkamäärää.		
Terve voitollinen liiketoiminta	Tilikauden tulos	Tilikauden tulos on positiivinen.
Onnellinen asiakas	Asiakaskokemus	Mitataan ja seurataan säännöllisesti, tavoitteena jatkuva parantaminen.
Vahva tekemisen kulttuuri	Henkilöstökysely	Mitataan ja seurataan säännöllisesti.
Ekologisen jalanjäljen parantaminen	Hiilidioksidipäästöt	Mitataan ja seurataan vuosittain, toiminnasta syntyvien hiilidioksidipäästöjen määrää.

Tunnusluvut

	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TPE 2022	TP 2021
Liikevaihto (1000 €)	30714	26922	27476	27776	26498	27076
Liikevoitto (1000 €)	3950	1679	1896	1746	-488	378
Tilikauden tulos (1000 €)	2407	236	129	72	-8715	-1546
Omavaraisuus %	24 %	24 %	24 %	24 %	24 %	30 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	300 %	329 %	311 %	297 %	356 %	345 %
Investoinnit (1000 €)	4608	6462	5491	5476	8480	6563
Lainamäärä € (1000 €)	92050	88553	85407	82600	94466	93384
Vastuut (1000 €)*	382	382	382	382	382	735
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	92432	88935	85789	82982	94848	94118
Lainamäärä € / asukas	4352	4156	3978	3819	4477	4473
Asukasmäärä	21 150	21 309	21 469	21 630	21 100	20 839

Mäntsälän Jäähalli Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Mäntsälän Jäähalli Oy:n toimintajatuksena on edistää kuntalaisten, sekä erityisesti lasten ja nuorten liikuntaharrastusta luomalla laadukkaat puitteet jääurheilun harrastamiselle.

Kahviotilojen yhteyteen jäähallin toiseen kerrokseen valmistunut kuusiratainen keilahalli luo erinomaiset olosuhteet lajin harrastamiselle. Hohto-keilaus, tilausauna ja kokoustilat luovat hyvät puitteet erilaisten tilaisuuksien järjestämiselle.

Tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Mäntsälän Jäähalli Oy sitovat tavoitteet suunnittelukaudelle 2023-2026 ovat:		
Jäähallin kävijäkerrat vuodessa	200 000 kävijäkertaa vuodessa	Tilojen käyttöasteen nostaminen, monipuoliset palvelut tuovat uusia kävijöitä
Lasten ja nuorten harrastajamäärien kasvattaminen	Aloittavien ryhmien kuten kiekko-, ringette- ja luistelukoulujen koon kasvattaminen	Kiekko-, ringette- ja luistelukouluryhmissä v-2022 yli 120 lasta
Mainospaikka myynti vuodessa	70 000 €	Mainosarvon kasvu kävijäkertojen lisääntyessä
Tilikauden tulos	0 €	Toiminnan saaminen kannattavaksi, tilinpäätös ja osavuositarkastukset

Tunnusluvut

	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TPE 2022	TP 2021
Liikevaihto (1000 €)	842	900	959	1012	635	356
Liikevoitto (1000 €)	67	108	200	244	-47	4
Omavaraisuus %	0 %	1 %	2 %	2 %	0 %	2 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	780 %	678 %	607 %	547 %	1031 %	1865 %
Investoinnit (1000 €)					20	7457
Lainamäärä € (1000 €)	6396	6111	5824	5537	6553	6277
Vastuut (1000 €)*	108	100	95	90	114	
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	6503	6211	5919	5627	6667	
Lainamäärä € / asukas	302	287	271	256	311	302
Asukasmäärä	21 150	21 309	21 469	21 630	21 100	20 839
Rahoitustuotot ja kulut	-168	-160	-152	-144	-35	
Tilikauden tulos	-101	-52	48	100	-82	

Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Kunnan elinkeinopalveluista vastaa Mäntsälän Yrityskehitys Oy, josta kunta omistaa 70 % ja Nivos Energia Oy 30 %. Mäntsälän Yrityskehitys Oy:n kehittää Mäntsälän yritystoimintaa yhteistyössä Tavoitteet

kunnan, yritysten ja seudullisten organisaatioiden kanssa kunnan elinkeinostrategiassa esitettyjen suuntaviivojen mukaan. Yhtiö tarjoaa yritysneuvontapalveluja mäntsäläläisille yrityksille ja alkaville yrittäjille, sekä auttaa yrityksiä investoimaan ja sijoittumaan Mäntsälään.

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutus suunnitelma
Sitovat tavoitteet suunnittelukaudelle 2023-2026 ovat:		
Uudet Mäntsälään sijoittuneet tai toimitiloja rakentaneet suuret yritykset 2 kpl ja keskisuuret yritykset 3 kpl	kappaleet	asiakashallintarekisteri, MYK
Yrityskonsultointien määrä 120 kpl/vuosi	kappaleet	asiakashallintarekisteri, MYK

Tunnusluvut

	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TPE 2022	TP 2021
Liikevaihto (1000 €)	364	364	364	364	345	364
Liikevoitto (1000 €)	0	0	0	0	0	12
Omavaraisuus %	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Investoinnit (1000 €)	10	10	10	10	10	10
Lainamäärä € (1000 €)	0	0	0	0	0	0
Vastuut (1000 €)*						
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)						
Lainamäärä € / asukas	0	0	0	0	0	0
Asukasmäärä	21 150	21 309	21 469	21 630	21 100	20 839

Mäntsälän Kodit Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Mäntsälän Kodit Oy:n koko osakekannan omistaa Mäntsälän kunta. Mäntsälän Kodit Oy rakennuttaa, omistaa ja isännöi vuokra-asuinkiinteistöjä koko elinkaaren ajan. Mäntsälän Kodit Oy:n toiminta-ajatuksena on tarjota Mäntsälän kunnassa laadukkaita ja kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja Mäntsälän kunnan laatiman asunto-ohjelman mukaisesti paikkakuntalaisille, kuntaan muuttaville asukkaille ja erityisryhmille.

Yhtiö jatkaa asuntokannan kehittämistä asunto-ohjelman ja vahvistetun kiinteistöstrategian mukaisesti huomioiden samalla muiden toimijoiden asuntotarjonta sekä uudistuotanto kunnassa. Asuntojen vuokraustoiminta näyttää tällä hetkellä hyvältä, mutta huonokuntoisen asuntokannan hallittavuus vähenee koko ajan, kun muiden toimijoiden uudistuotantoa valmistuu kuntaan. Muiden toimijoiden valmistuva uudistuotanto vaikeuttaa yhtiön vanhan asuntokannan vuokraamista.

Tavoitteet

	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TPE 2022	TP 2021
Asukkaat lkm						606
Kiinteistöt lkm	16	16	17	15	16	16
Asunnot lkm	402	402	452	403	402	402
Asuinneliöt	19905	19905	22505	19835,5	19905	19905
Kesk. neliövuokra / kk	12,28	12,34	12,40	12,46	11,87	11,87
Asuntojen vuokrausaste	97,00 %				99,00 %	98,01 %
Vaihtuvuus % / vuosi						25,56 %
Vuokrasaatava						55176
Hakemuksia jonossa						111

Kehittämistoimenpiteitä vaativat kohteet

Aravarajoituksista vapautuneiden ja purkuluvan saaneiden kohteiden tilanne huomioidaan, käynnistämällä uudiskerrostalokohteen suunnittelu Keskuskatu 17 tontilla. Uudiskohteen valmistumisen jälkeen voidaan purkaa / myydä kohteita ja yhtiön asuntokanta pystyy kilpailemaan olemassa olevilla markkinoilla houkuttelevammalla asuntokannalla.

Uudistuotanto

Yhtiö käynnistää uudiskerrostalon suunnittelun Keskuskatu 17 tontille vuoden 2023 alussa. Talon rakennusoikeus on 2600 k-m² ja asuntoja tulee taloon noin 50 kpl. Suunnittelussa huomioidaan ikääntyvien ihmisten ja perheiden tarpeet. Talolla korvataan vanhaa asuntokantaa.

Kulurakenteen seuraaminen

Yhtiön kulurakennetta seurataan ja pyritään saamaan säästöjä hoito- ja rahoituskuluihin. Samalla varmistetaan velkamäärän hallinta ja varaudutaan tuleviin yhtiön kannalta merkittäviin investointeihin.

Tunnusluvut

	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TPE 2022	TP 2021
Liikevaihto (1000 €)	3132	3148	3382	3229	3096	3026
Liikevoitto (1000 €)	27					240
Omavaraisuus %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	13 %	10 %	10 %	10 %	12 %	12 %
Investoinnit (1000 €)	260	6500	2600			
Lainamäärä € (1000 €)	24798	30598	32481	31763	25482	26155
Vastuut (1000 €)*					5	
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	19719	19495	19262	19030	199345	
Lainamäärä € / asukas	1173	1436	1513	1468	1208	1255
Asukasmäärä	21 150	21 309	21 469	21 630	21 100	20 839

Mäntsälän Toimistotalo Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Yhtiön toimialana on maanvuokrasopimukseen perustuen hallita sillä sijaitsevia tai sille rakennettavia rakennuksia. Yhtiön perustamissopimus on allekirjoitettu 1.6.2011. Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalo kuuluu Mäntsälän kuntakonserniin.

Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalon kiinteistö on vastaanotettu 17.8.2012. Yhtiön kaikki tilat on vuokrattu toistaiseksi voimassa olevin vuokrasopimuksin Mäntsälän kunnalle ja Uudenmaan vammaispalvelut Oy:lle 1.9.2012 alkaen.

Tunnusluvut

	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TPE 2022	TP 2021
Tuotot / kulut %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100 %
Omavaraisuus %	6 %	7 %	7 %	8 %	6 %	6 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	15 %	17 %	18 %	19 %	13 %	12 %
Investoinnit (1000 €)		25				
Lainamäärä € (1000 €)	3168	2955	2742	2529	3381	3594
Lainamäärä € / asukas	150	139	128	117	160	172
Asukasmäärä	21 150	21 309	21 469	21 630	21 100	20 839

8. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet

Talousarvion käsitteet

Tulosalue

Tulosalue on luottamustoimielimen vastuulla oleva tehtäväalue käyttötalousosassa. Talousarviossa tulosalueelle määritellään toiminnalliset tavoitteet suoritteina ja tunnuslukuina tai sanallisen arviona, sekä hyväksytty määräraha tai tuloarvio.

Hanke

Hanke on toimielimen vastuulla oleva investointi. Hankeryhmä muodostuu hankkeista.

Toiminnallinen tavoite on valtuuston talousarviossa toimielimelle tehtäväkohtaisesti antama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelutuotannon määrää, laatua tai toiminnan kehittämissuuntaa ohjaava tavoite, joka johdetaan kunnan toiminta-ajatuksesta ja strategisista tavoitteista. Tavoite esitetään joko tunnuslukuina tai sanallisesti. Valtuusto päättää toiminnallista tavoitteista vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Taloudellinen tavoite muodostuu määrärahoista ja tulosarvioista sekä näiden erotuksesta eli toimintakatteesta. Tavoitteet on asetettava niin, että niiden toteutumista voidaan arvioida, eivätkä toimielinten ja tulosalueiden tavoitteet saa olla ristiriidassa koko kuntaa koskevien tavoitteiden kanssa.

Määräraha

Määräraha on valtuuston antama määrältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuus varojen käyttämiseen tulosalueelle tai hankkeelle.

Tuloarvio

Tuloarvio on valtuuston tulosalueelle tai hankkeelle asettama tulotavoite.

Toiminnan kuvaus

Toiminnan kuvaus kertoo miten toimielin toteuttaa kunnan toiminta-ajatusta. Tulosalueen toiminnan kuvaus johdetaan toimielimen palveluajatuksesta.

Toimintasuunnitelma

Toimintasuunnitelma kertoo, miten toimielimen toiminta-ajatusta toteutetaan suunnitelmakaudella asetettujen tavoitteiden ja annettujen määrärahojen ja tuloarvioiden puitteissa.

Vastuuhenkilö

Vastuuhenkilö on viranhaltija, joka on tulosalueen/tulosityksikön esimies ja joka johtaa sen toimintaa sekä huolehtii tavoitteiden saavuttamisesta hyväksytyjen määrärahojen, ohjeiden ja määräysten puitteissa.

Tilivelvollinen

Kuntalain mukaan valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta niitä ovat kunnan muiden toimielinten jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tulosalueen johtavat viranhaltijat ja esittelijät.

Käyttösuunnitelma

Käyttösuunnitelmassa kerrotaan tulosalueiden ja –tulosityksiköiden talousarviovuoden toiminnasta. Se on toimielimen hyväksymä talousarvioon sisältyvän tulosalueen tai hankkeen tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden jaon tulosityksiköihin tai kohteisiin sisältämä asiakirja. Käyttösuunnitelma on myös viranhaltijan hyväksymä edellä mainittuun toimielimen käyttösuunnitelmaan sisältyvien tulosityksiköiden tai kohteiden osatavoitteiden, osamäärärahojen ja osatuloarvioiden jaon pienempiin osiin (yksiköihin) sisältävä asiakirja.

Tulosityksikkö

Tulosityksikkö muodostuu viranhaltijaorganisaatioyksiköstä tai sen vastuulla olevasta toiminnasta, jolla on: oma tehtäväalue, todennettavissa olevat tavoitteet, osamäärärahat ja osatuloarviot, joista tulosityksikön esimies vastaa.

Kohde

Kohde on käyttöomaisuuden hankinta tai perusparannuskokonaisuus, joka on osa investointihankkeesta. Kohteella on omat määrärahat ja osatuloarviot, josta toimielin vastaa.

Käyttösuunnitelman hyväksyminen

Valtuuston talousarvion hyväksymisen jälkeen kunnanhallitus antaa sen eri toimielinten noudatettavaksi. Käyttösuunnitelmilla toimielimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset ja tarkennetut tavoitteet tulosityksiköittäin ja jakavat määrärahat ja tuloarviot tulosityksiköille osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi. Käyttösuunnitelmissa kerrotaan, miten toimitaan, jotta asetetut tavoitteet toteutetaan hyväksytyjen määrärahojen ja tuloarvioiden puitteissa.

Kunnanhallituksen tai johtokunnan määräämä tulosalueen vastuuhenkilö päättää seuraavan tason käyttösuunnitelmasta sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä asettamalla tarkennetut tavoitteet ja jakamalla määrärahat ja – tuloarviot tarkempiin osiin.

Mikäli hyväksytty käyttösuunnitelma muuttuu olennaisesti sisällöltään ja tarvitaan samalla määrärahojen kohdentamista, on toimielimen tehtävä asianmukainen muutos käyttösuunnitelmaan.

Talousarvion toteuttaminen, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta
Tulosityksiköiden tulee laatia ennakoarvio rahoituksesta ja tuloistaan perustuen toteutuvaan toimintaan. Toimialojen on huolehdittava siitä, että kunnan talouspalveluilla on maksuvalmius suunnittelua varten aina ajan tasalla oleva tieto tulevasta rahankäytöstä.

Toimielinten ja tulosalueiden/-yksiköiden vastuuhenkilöiden tulee systemaattisesti seurata talousarviotavoitteiden, käyttösuunnitelmien ja investointien toteutumista tai toteutumaa tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään neljännesvuosittain.

Tulosalueiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle neljännesvuosittaisissa osavuosikatsauksissa ja koko vuodelta tilinpäätöksessä. Osavuosikatsauksessa esitetään tilinpäätösennuste määrärahojen ja tuloarvioiden käytöstä sekä tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta voi antaa mahdollisen lausuntonsa tavoitteiden toteutumisesta kunnanhallituksen vahvistamasta osavuosikatsauksesta.

Päätösvalta kertahankinnoissa ja puite-/kausisopimuksissa

Kunnanhallituksen ja lautakuntien päätösvalta Viranhaltijoiden hankintavaltuudet tai niitä ei ole muutoin määritelty hallintosäännön mukaan, jos päätösvaltuudesta ei ole tarkasti säädetty, ratkaisun tekee kunnanhallitus.

Taloussuunnitelman liitteissä investointien osalta on esitetty eri toimielinten päätösvallassa olevat hankkeet. Hankkeiden toteuttamista ohjaa hyväksytty kunnan tilahankkeiden toteuttamisohje.

Kunnanjohtajan päätösvalta

Päättää talousarviovuonna enintään 300 000 euron kertahankinnoista ja kuntaa koskevista puite-/kausisopimuksista (300 000 per talousarviovuosi)

Tämän ylittävistä hallintopalveluja koskevista hankinnoista ja sopimuksista päättää kunnanhallitus ja koko kuntaa koskevien hankintojen ja sopimusten osalta kuten jäljempänä todetaan.

Hallintopalveluista vastaavan johtajan ja palvelualuejohtajien päätösvalta

Palvelualuejohtajat päättävät talousarviovuonna enintään 200 000 euron hankinnoista, sekä palvelualueita koskevista puite-/kausisopimuksista. Kuntakehitysjohtaja päättää enintään 50 000 euron hankinnoista.

Palvelualuejohtajien hankintarajan ylittävistä hankinnoista tai sopimuksista päättävät lautakunnat

Sivistys-, tekninen ja elinvoima- kuntakehitys- ja hyvinvointilautakunta päättävät enintään 400 000 euron hankinnoista.

Tekninen ja elinvoimalautakunta kuitenkin hyväksyy talonrakennus- ja kuntatekniikan investointien urakkatarjoukset, jos hanke on investointiohjelman mukainen.

Näiden rajojen ylittävistä hankinnoista päättää kunnanhallitus.

Tulosalueen päälliköt, tulosyksikön päälliköt ja muut esimiehet

- kertahankinta ja puite-/kausisopimusrajat on määritelty palvelualueen toimintasäännössä
- (hallintosääntö 3.luku 5 §)

Lainanotto ja lainanottoa koskevat rajoitukset
Kunnanhallituksella on oikeus vuonna 2023 ottaa pitkäaikaista lainaa talousarvion rahoituslaskelmassa hyväksytyyn "pitkäaikaisten lainojen – lisäys" euromäärään asti. Pitkäaikaisten lainojen laina-aika on vähintään 1 vuosi. Päätös voi koskea myös lainan ennen aikaista takaisinmaksua, lainaehtojen muuttamista sekä koronvaihtosopimuksia.

Talousjohtajalla on oikeus vuonna 2023 ottaa kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi tilapäislainoja, joiden yhtäaikaisesta enimmäismäärästä päättää kunnanhallitus.

Antolainan myöntämistä koskevat rajoitukset
Kunnanhallituksella on oikeus vuonna 2023 myöntää päätöksellään antolainaa enintään talousarviovuoden rahoituslaskelmassa hyväksytyyn "antolainojen lisäys" euromäärään asti tuleville vuosille.

Antolainaa voidaan myöntää kunnan kokonaan omistamille osake-, asunto-osake- tai kiinteistöyhtiöille.

Lisämäärärahat ja siirrot

Vuoteen 2023 kohdistuvat ehdotukset toiminnallisten tavoitteiden muutoksista, lisämäärärahoista tai määrärahasiirroista on saatettava valtuuston käsiteltäväksi viimeistään kunkin talousarviovuoden viimeisessä valtuuston kokouksessa. Tällöin on huomioitava myös lisämäärärahojen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin.

Vuodelle 2023 annetaan kunnanjohtajalle oikeus päättää määrärahasiirroista koskien harkinnanvaraisia henkilökohtaisia ja tehtäväkohtaisia palkantarkistuksia, joiden kate on hallinnossa.

Laskujen hyväksyminen ja maksatus

Laskujen hyväksymisessä ja maksatuksessa tulee noudattaa kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ohjeen määräyksiä kohta 8. "Kirjanpito ja maksuliikenne".

Muu ohjeistus

Kunnanhallituksella on oikeus antaa tilikaudella tarvittavia lisäohjeita talousarvion täytäntöönpanoon.

Liitteet

Liite 1. Henkilöstösuunnitelma palvelualueittain

Henkilöstösuunnitelma 2023	Tp 2021	Ta 2022	Ta 2023 KJ esitys
	Lukumäärä	Lukumäärä	HTV
HALLINTOPALVELUT			
<u>Yleishallinto</u>			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	2,2	2,2	4,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Yleishallinto yhteensä	2,2	2,2	4,0
<u>Tukipalvelut</u>			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	22,8	21,8	21,8
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		2,5	2,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			1,0
Tukipalvelut yhteensä	22,8	24,3	24,8
<u>TE- ja Maahanmuuttopalvelut</u>			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	6,0	6,0	5,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			1
Työllistetyt			
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
TE- ja maahanmuuttopalvelut yhteensä	6,0	6,0	6,0
<u>Maaseutupalvelut</u>			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	6,1	6,1	6,3
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Maaseututoimi yhteensä	6,1	6,1	6,3
Hallintopalvelut vakituinen yhteensä	37,1	36,1	37,1
Hallintopalvelut määräaikainen yhteensä	0,0	2,5	3,0
HALLINTOPALVELUT yhteensä	37,1	38,6	40,1

Henkilöstösuunnitelma 2023	Tp 2021	Ta 2022	Ta 2023 KJ esitys
	Lukumäärä	Lukumäärä	HTV
SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT			
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	8,41	8,41	3,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset yhteensä	8,41	8,41	3,0
Opetuspalvelut (perusopetus,tukipalvelut, lukio, hankkeet)			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	307,7	308,7	215,3
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			80,4
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Opetuspalvelut yhteensä	307,7	308,7	295,7
Varhaiskasvatuspalvelut			
Vakituinen henkilöstö	203,0	205,5	196,8
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			6,83
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä	203,0	205,5	203,7
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	28	28	31,6
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			13,5
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut yhteensä	28	28	45,1
Sihyn vakituinen yhteensä			
	547,1	550,6	446,7
Sihyn määräaikainen yhteensä			
	0,00	0,00	100,73
SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT YHTEENSÄ	547,1	550,6	547,4

Henkilöstösuunnitelma 2023	Tp 2021	Ta 2022	Ta 2023 KJ esitys
	Lukumäärä	Lukumäärä	HTV
TEKNINEN JA ELINVOIMAPALVELUT			
Tekninen ja elinvoimapalvelut yhteiset			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	8,0	7,0	7,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			1
Tekninen ja elinvoimapalvelut yhteiset yhteensä	8,0	7,0	8,0
Toimitilapalvelut			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	23,5	23,5	19,2
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			2,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Toimitilapalvelut yhteensä	23,5	23,5	21,2
Ateria- ja puhtauspalvelut			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	74,0	74,0	72,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Ateria- ja puhtauspalvelut yhteensä	74,0	74,0	72,0
Kuntatekniikka			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	23,0	25,0	24,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			2,8
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Kuntatekniikka yhteensä	23,0	25,0	26,8
Kuntakehityspalvelut			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	18,0	18,6	18,7
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Kuntakehityspalvelut yhteensä	18,0	18,6	18,7
Telin vakituinen yhteensä	146,5	148,1	141,9
Telin määräaikainen yhteensä	0,00	0,00	4,75
TEKNINEN JA ELINVOIMA YHTEENSÄ	146,50	148,10	146,65
Hallintopalvelut	37,1	38,6	40,1
Kasvatus- ja hyvinvointipalvelut	547,1	550,6	547,4
Tekninen ja elinvoimapalvelut	146,5	148,1	146,7
YHTEENSÄ	730,7	737,3	734,1

Liite 2. Valtuustoaloitteet

Aloitteet, joiden käsittelyn ratkaisu on siirretty talousarviokäsittelyn yhteyteen:

Valtuustoaloite Kunnantalon asiakaspaikkojen lisääminen ja työntekijöiden autopaikat / 16.9.2019 Sosiaalidemokraattien valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet

Kunnanhallitus 26.09.2022

Hallintosäännön mukaisesti asia käsitellään toteuttamisen osalta talousarvion yhteydessä. Kunnanhallitus ei pidä tässä vaiheessa lisäinvestointia tarpeellisena. Parkkipaikkojen tarve on vähentynyt lämpöpaikkojen vapauttamisen, etätöiden ja kunnantalon tapahtumien vähenemisen vuoksi.

Kunnanvaltuusto 24.10.2022 merkitsi aloitteen käsittelyn tiedoksi.

Määräraha ei sisälly talousarvioon

Valtuustoaloite kuntoportaista Sälinkäälle / 24.5.2021 Keskustan valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet
Tekninen ja elinvoimalautakunnan vastauksessa todetaan, että portaat suunnitellutetaan vuoden 2022 aikana ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan vuonna 2023.

Tekninen ja elinvoimalautakunta 14.9.2021 pitää aloitetta lähtökohtaisesti hyvänä ja esittää selvitystä kuntoportaiden sisällyttämiseen vuoden 2023 talousarvioon.

Kunnanvaltuusto 13.12.2021 merkitsi aloitteen käsittelyn tiedoksi.

Sisältyy vuoden 2023 talousarvioon 50 000 €.

Valtuustoaloite A2-kielen opetuksen aloittamiseksi / 20.9.2021 Mäntsälän vasemmiston valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet

Sivistyslautakunta 14.6.2022

Sivistyslautakunta päättää jatkaa A2-kielen opetuksen valmistelua ja päättää, että opetuspalvelut esittävät vuoden 2023 talousarvioon B-vaihtoehdon mukaiset kustannukset opetuspalveluiden tulosalueen talousarvioon syksystä 2023 alkaen ja vertailutietona koko talousarviovuoden kustannukset.

Kunnanvaltuusto 22.8.2022 merkitsi aloitteen käsittelyn tiedoksi.

Sivistyslautakunnan talousarvioon on varattu resurssi vuodelle 2023

A2-kielen opetuksen aloittamiseen alakoulussa syksyllä 2023. Kustannusvaikutus vuodelle 2023 on arvioitu olevan 35 000 €.

Valtuustoaloite kirjaston siirtäminen uusiin tiloihin valtuustokaudella 2021-2025 / 20.9.2021 valtuutettu Katri Manninen ja muut allekirjoittaneet

Tekninen ja elinvoimalautakunnan vastauksessa todetaan, että Monitoimitalon tekninen kunto edellyttää tulevaisuudessa korjaustoimenpiteitä ja korjausta koskeva tarveselvitys on aikataulutettu toteutettavaksi vuonna 2023. Koska nykyisellään kirjastotilat sijoittuvat monitoimitaloon, on kirjastotilojen tarveselvitys syytä tehdä viimeistään monitoimitalon tarveselvityksen yhteydessä, tai aiemmin omana erillisenä tarveselvityksenään. Kirjastotiloja nykyisellään on monitoimitalossa noin 730 m², joista yleisötiloja noin 600 m².

Kunnanvaltuusto 13.12.2021 merkitsi aloitteen käsittelyn tiedoksi.

Vuonna 2022 Mäntsälän kirjasto sai Aluehallintovirastolta avustuksen hankkeeseen "Unelmoidaan uudesta". Hanke käynnistyi kesällä ja syksyllä 2022 toteutettiin kuntalaiskysely kirjaston kehittämisestä. Lisäksi syksyllä järjestetään kaksi kumppanuuspöytää, joissa kirjaston käyttäjät, päättäjät ja kirjaston väki pohjustavat vuoden 2023 tilatarveselvitystä tuottamalla käyttäjien näkemyksiä millaista kirjastotoimintaa Mäntsälään kaivataan. Hanke jatkuu vuoden 2023 alkuun saakka ja se edeltää varsinaista tilatarveselvitystä.

Kuntalaisaloite /Hepolan koulun aita

Tekninen ja elinvoimalautakunta 15.3.2022

2.12.2021 vastaanotetun kuntalaisaloitteen mukaan Hepolan koulun piha-alueen turvallisuutta tulee parantaa. Aloitteen mukaan Hepolan koulun pihasta puuttuu aita Sälinkäntien kevytliikenneväylän ja pihan pallokentän välistä. Aloitteen mukaan syntyy vaaratilanteita, kun piha-alueelta kevytliikenneväylälle kulkeutunutta palloa noudetaan. Lisäksi aloitteessa otetaan kantaa erityisoppilaiden turvallisuuteen ja heidän valvottavuuteen.

Tekninen ja elinvoimalautakunta 15.2.2022 pitää esitystä lähtökohtaisesti hyvänä ja toteaa, että Hepolan koulun pelikentän ja Sälinkäntien välisen aidan toteuttaminen sisällytetään viimeistään vuoden 2023 talousarvioon.

On tehty kesällä 2022

Liite 3. Vertailu kehukseen

ULKOISET								
	TP2021 (vertailukelp.)	MTA 2022 vertailukelpoinen luku	TA 2023 KEHYS	TA 2023 LTK ESITYS	KJ esitys 2023	Kehys esitys 23 - KJ esitys -/+	Kehys esitys 23- KJ esitys %	Vertailu muutettuun (vertailukelpoiseen) talousarvioon
Käyttötalousosa (EI SISÄLLÄ KEUSOTE JA PELA))								
TOIMINTATUOTOT	11 661 858	11 433 630	11 426 718	11 558 729	11 407 954	-18 764	-0,2%	-0,2%
Myyntituotot	3 064 792	2 794 552	2 694 860	2 693 671	2 639 121	-55 739	-2,1%	-5,6%
Maksutuotot	1 979 577	2 409 500	2 165 000	1 994 000	1 994 000	-171 000	-7,9%	-17,2%
Tuet ja avustukset	1 395 145	1 471 393	1 536 453	1 856 653	1 864 653	328 200	21,4%	26,7%
Muut toimintatuotot	5 222 344	4 758 185	5 030 405	5 014 405	4 910 180	-120 225	-2,4%	3,2%
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	17 499	0	0	0	0	0	0,0%	
TOIMINTAKULUT	-59 738 342	-62 466 924	-62 874 209	-63 749 089	-63 401 228	-527 019	0,8%	1,5%
Henkilöstökulut	-35 598 651	-36 656 343	-37 287 764	-37 758 477	-37 812 677	-524 913	1,4%	3,2%
Palvelujen ostot	-13 430 464	-13 642 014	-13 049 833	-13 504 000	-13 359 634	-309 801	2,4%	-2,1%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 796 425	-4 978 408	-6 010 800	-6 020 800	-6 011 101	-301	0,0%	20,7%
Avustukset	-3 882 909	-4 970 048	-3 832 500	-3 762 500	-3 762 500	70 000	-1,8%	-24,3%
Muut toimintakulut	-2 029 893	-2 220 110	-2 693 312	-2 703 312	-2 455 316	237 996	-8,8%	10,6%
TOIMINTAKATE	-48 058 985	-51 033 294	-51 447 491	-52 190 360	-51 993 274	-545 783	1,1%	1,9%

